

ŽELEZAR

TEDNIK — GLASILO DELOVNEGA KOLEKTIVA SŽ ŽELEZARNE JESENICE

ŠTEVILKA: 32. LÉTO: XXVI

JESENICE, DNE 18. AVGUSTA 1977

Železar izhaja od 1. decembra 1951 kot mesečna revija, od 15. aprila 1959 kot štirinajstdnevnik in od 1. januarja 1962 kot tednik. Glavni in odgovorni urednik Joža Varl — Naslov: Uredništvo Železarja, SŽ — Železarna Jesenice. Številki internih telefonov: urednik 483, administracija 484. Tisk: GP Gorenjski tisk, Kranj. Oproščen prometnega davka po pristojnem mnenju št. 421/1-72

O ENEM IZMED MOŽNIH PRISTOPOV K VREDNOTENJU DELOVNIH PRISPEVKOV (ŽIVEGA DELA) NEKATERIH STROKOVNIH DELAVCEV

V 32. številki Gospodarskega vestnika avtor MIRAN MIHELČIČ obravnava naslovno vprašanje kot prispevek k tovrstnim razmišljanjem. Ker o tem tudi v Železarni teče razprava, gradivo v celoti ponastiskujemo.

Strokovni delavci, pri čemer mislimo na tehnike vseh vrst in inženirje pa pravnike, ekonomiste, sociologe, zdravnike itd., opravljajo svoje delo v različnih okoljih, v različnih organizacijah združenega dela, v takih ali drugačnih delovnih skupnostih, pa tudi v družbenopolitičnih organizacijah ter v skupščinskih in upravnih telesih.

Z vidika samega delovnega prispevka je skorajda zanemarljivo dejstvo, da nekateri od strokovnih delavcev (v različnih asociacijah združenega dela, v samoupravnih interesnih skupnostih, v družbenopolitičnih organizacijah, v upravi itd.) opravljajo svoje delo kot voljeni ali imenovani kadri, drugi pa kot delavci v temeljnih organizacijah ali delovnih skupnostih, saj se naloge, s katerimi se srečujejo, delno ali pa celo pogosto pojavljajo pred enimi in drugimi. Po pravilu se danes, ko se srečujemo z uresničevanjem določil zakona o združenem delu na področju delitve sredstev za osebne dohodke, besedovanje o možnostih vrednotenja (merjenja in ocenjevanja) del delavcev, katerih delovni rezultati se ne morejo po »hitrem« postopku potrditi skozi dohodek temeljnih organizacij ali delovnih skupnosti, znajde v ognju nasprotujočih si mnenj. Medtem ko se del razpravljalcev priduša, da merjenje takšnih delovnih prispevkov ne more biti nikakršen problem, drugi spet trde, da je kaj takšnega nemogoče, in vidijo rešitev kvečjemu v ocenjevanju, tretji opozarjajo, da je vsaka natančnejša metoda vrednotenja delovnega prispevka takšnih delavcev predraga, itd. V vsaki od teh misli leži nedvomno eno ali več zrn resnice, le-te je potrebno

tičnih organizacijah, v upravi itd.) opravljajo svoje delo kot voljeni ali imenovani kadri, drugi pa kot delavci v temeljnih organizacijah ali delovnih skupnostih, saj se naloge, s katerimi se srečujejo, delno ali pa celo pogosto pojavljajo pred enimi in drugimi. Po pravilu se danes, ko se srečujemo z uresničevanjem določil zakona o združenem delu na področju delitve sredstev za osebne dohodke, besedovanje o možnostih vrednotenja (merjenja in ocenjevanja) del delavcev, katerih delovni rezultati se ne morejo po »hitrem« postopku potrditi skozi dohodek temeljnih organizacij ali delovnih skupnosti, znajde v ognju nasprotujočih si mnenj. Medtem ko se del razpravljalcev priduša, da merjenje takšnih delovnih prispevkov ne more biti nikakršen problem, drugi spet trde, da je kaj takšnega nemogoče, in vidijo rešitev kvečjemu v ocenjevanju, tretji opozarjajo, da je vsaka natančnejša metoda vrednotenja delovnega prispevka takšnih delavcev predraga, itd. V vsaki od teh misli leži nedvomno eno ali več zrn resnice, le-te je potrebno

ODMAKNJENI, A VENDAR NAŠI

Nekoliko od rok so, zato imamo manj stikov z njimi, pa tudi v Železarni o njih veliko ne pišemo. Kako torej živijo v jeklovleku?

Prvi, s katerim sem se pogovarjala, je bil Matevž Gluhar, tehnolog v TOZD Jeklovlek.

Ravno v zadnjem Železarnju smo brali o vaši inovaciji. Kakšna je pravzaprav bila?

Slo je za poenostavitev tehnološkega procesa in znižanje stroškov. Prej je bilo treba material pred vlečenjem in po peskanju steklit. To je prevlekla z vodnim steklom. Ko se posuši, služi kot nosilka maziva.

Sčasoma sem ugotovil, da je olje dovolj kvalitetno, da bi lahko steklenje opustili. To nam je precej nagajalo: ni se dobro posušilo, kadilo se je in material je bil večkrat defekten zaradi tega. Poskušal sem in uspelo mi je, da je brez steklenja šlo bolje. Lažja je tudi kontrola površine, ker vodno steklo napravi površino temno in ni bilo možno videti, ali je material dobro peskan ali ni. Zdaj pa je to mogoče kontrolirati.

Kakšen je bil odziv na uvedbo te inovacije v vaši TOZD?

Vsi so bili zadovoljni, ker je odpadla stvar, ki je vedno povzročala težave.

Ali so še kakšne druge inovacije pri vas, izrazite za Jeklovlek?

V zadnjem času ni kaj posebnega. Drugače pa imate še novatorje?

So še: Stane Horvat, Miran Kavalar, Anton Dežman, Oto Pirc...

Vprašala sem vas zato, ker se mi zdi, da so to novatorji z dolgoletnimi izkušnjami, z dolgim delovnim stažem.

V glavnem se to res dogaja in pobude za inovacije in izboljšave pridejo iz dela samega.

Niste vezani na zunanje vire? Ali si lahko pomagate s tujo literaturo?

(Nadaljevanje na 7. strani)

(Nadaljevanje na 8. strani)

PROIZVODNJA SLOVENSkih ŽELEZARN V JULIJU

Velika odsotnost z dela zaradi letnih dopustov in izvedba večjih načrtovanih popravil na proizvodnih napravah sta glavni značilnosti dela v mesecu juliju. Primerjava z istim mesecem v lanskem letu ni primerna, ker je bil lanski julij med najslabšimi meseci v letu, ko je manjkalo naročil in je bilo treba zadrževati ali celo ustavljati proizvodnjo. Letos je naročil dovolj in bo težko pravočasno pokrivati sprejete obveze, ker se je zaostanek za planom zopet povečal.

Meseca junija smo dosegli sploh največjo količino blagovne proizvodnje, medtem ko je dosežena v letošnjem juliju najnižja in je ponovno poslabšala zbirno izvrševanje letnega plana s 97 % ob koncu polletja na 95 % konec julija.

Proizvodnja surovega železa je bila v juliju nekoliko boljša in je po dveh izrazito slabih mesecih zlezla zopet nad 16.000 ton, predvsem po zaslugi elektro plavža železarne Store, kjer so mesečni linearni plan izvršili s 106 %. Zaradi podaljšanja popravila in zastojev na peči, ki so znašali skupno 32 ur, so izgubili še nekaj proizvodnje in bi bil rezultat lahko še boljši. Na jeseniških plavžih dajejo v vsip samo domačo rudo in del te jemljejo še iz zaloga na nasipu, ki so revnejše po vsebnosti železa. Stanje se bo izboljšalo šele septembra, ko lahko pričakujemo dobave bogatejše železove rude, ki bo obogatila vsip za plavže in dala pogoje za doseganje boljših proizvodnih rezultatov.

Do konca leta bi morala znašati povprečna mesečna proizvodnja 18.398 ton; česar skoraj ne moremo pričakovati, čeprav so bile v prejšnjih letih dosežene že tudi večje količine.

Proizvodnja jekla je zaostala za sedem odstotkov za linearnim mesečnim planom in pomeni letos najslabšo mesečno proizvodnjo. Mesečni načrt so presegli edino v ravenjski jeklarni in to za en odstotek.

Na Jesenicah so z 98-urnim zastojem ASEA električne peči, zaradi predora jekla, izgubili toliko proizvodnje.

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 6. strani)

DILEME IN NAČRTI OCENJEVANJA DELOVNE USPEŠNOSTI

Samoupravne delovne skupine v tem času razpravljajo o predlogu ocenjevanja delovne uspešnosti. Predlog pomeni spremembo sistema, oziroma pravilnika o napredovanju na delovnem mestu. A komaj začnemo razpravljati o eni spremembi, že se pojavijo druge. V zadnjih dveh številkah Železarja (28. 7. in 4. 8. 1977) sta bila namreč objavljena dva obsežna, a vsekakor zanimiva in pomembna članka o problematiki razporejanja in delitve dohodka in osebnega dohodka: prvi izpod peresa tov. R. Albrehta, drugi kot gradivo sveta Zveze sindikatov Jugoslavije.

Sodelavca — vodovodna inštalaterja

SANACIJSKI PROGRAM TOZD HLADNA VALJARNA

TOZD Hladna valjarna Bela je zaključila polletno poslovno obdobje z 90.046.040 din izgube, ki je bila sicer za letos zaradi utekanja proizvodnje planirana v višini 99.515.000 din, oziroma za prvo polletje 61.240.000. Ker je bila leta že v prvem polletju presežena za 47 %, so bili v smislu zakona o združenem delu in samoupravnih aktov temeljne organizacije združenega dela potrebni ustrezni sanacijski ukrepi. Osnovni elementi sanacijskega programa so bili obravnavani že na drugi seji delavskega sveta Železarne, 28. julija, medtem ko je program sanacijskih ukrepov sprejel delavski svet temeljne organizacije združenega dela Hladne valjarne Bela na seji 28. julija. Na osnovi tega je individualni poslovodni organ, oziroma vodja TOZD Hladna valjarna Bela s sodelavci, izdelal obsežen sanacijski program in sanacijske ukrepe, ki so dopolnjeni z enakimi programi in ukrepi vseh temeljnih organizacij združenega dela in služb, ki so vezane na uspešno delo hladne valjarne Bela, in sicer: TOZD Jeklarna, TOZD Valjarna blumingštekla in TOZD Vzdrževanje ter: prodajni oddelek, nabavni sektor, oddelek za operativno planiranje, sektor tehnične kontrole in raziskav, sektor za ekonomiko in organizacijo in sektor novogradenj. Sanacijski program je bil že dostavljen tudi skupščini občine Jesenice in službi družbenega knjigovodstva Jesenice in Kranj.

V prvem delu sanacijskega programa je temeljita analiza sedanjega stanja, iz katere je razvidno, da je nastala situacija posledica in rezultat več faktorjev, med katerimi jih je največ objektivnega značaja. Za poslovanje TOZD Hladna predelava Bela pa so bila v prvem polletju značilna predvsem naslednja dejstva: zakasnitev montaže proizvodnih naprav, usposabljanje posadk za delo z napravami, pomanjkanje vložka, pogostejše okvare, ki so posledica utekanja, oziroma začasnega obratovanja, pomanjkanje delavcev in nedokončana notranja organiziranost.

V nadaljevanju so navedeni konkretni ukrepi in konkretne individualne ter kolektivne zadolžitve, da se sanira sedanje stanje, oziroma doseže v drugem polletju planirana proizvodnja, ki znaša: 40.100 ton, in sicer: 21.500 na globokem vleku, 15.000 ton dinam in 3.600 ton nerjavne pločevine, ter da se znižajo stroški in dosežejo boljši ekonomski rezultati.

Zelo konkretne so tudi obveze navedenih temeljnih organizacij združenega dela in služb, kajti le s skupnim prizadevanjem vseh je mogoče sanirati sedanje stanje in doseči, da bo TOZD Hladna valjarna Bela v drugem polletju dosegla boljše poslovne rezultate in sanirala sedanje stanje.

Delavski svet TOZD Hladna valjarna Bela med sanacijskimi ukrepi poudarja, da se bo kolektiv v celoti zavzel, da bo realiziral svoje zadolžitve in naloge. Obenem pa izražajo prepričanje, da bodo ob podpori ostalih temeljnih organizacij združenega dela in delovnih skupnosti Železarne ter družbenopolitičnih organizacij izboljšali stanje, kar je tudi pogoj za nadaljnji uspešni razvoj temeljne organizacije.

PROIZVODNA PROBLEMATIKA V JULIJU

V mesecu juliju je celotna železarna dosegla 91,1 % z družbenim planom predvidene skupne in 82,5 % gotove proizvodnje. Problematika v posameznih TOZD je bila naslednja:

TOZD PLAVŽ

V juliju je bila proizvodnja za 1.484 ton večja kot v juniju, kar je bilo pogojeno z nekoliko boljšo kvaliteto železove rude z nasipa, ki se občasno menja. Vendar je bila kljub temu proizvodnja še vedno precej nižja, kot je predvideval družbeni plan. Poraba vsipnega koksa je bila 704,6 kg na tono grodlja, kar je za 26,4 kg na tono manj kot v juniju, vendar še vedno 34,6 kg na tono več, kot je bilo planirano.

liteto železove rude z nasipa, ki se občasno menja. Vendar je bila kljub temu proizvodnja še vedno precej nižja, kot je predvideval družbeni plan. Poraba vsipnega koksa je bila 704,6 kg na tono grodlja, kar je za 26,4 kg na tono manj kot v juniju, vendar še vedno 34,6 kg na tono več, kot je bilo planirano.

TOZD JEKLARNA

Martinarna je v mesecu juliju zaostala samo en odstotek za z družbenim planom predvideno proizvodnjo. Vendar bi bil lahko kljub temu proizvodni rezultat precej

(Nadaljevanje na 2. strani)

(Nadaljevanje na 3. strani)

DILEME IN NAČRTI OCENJEVANJA DELOVNE USPEŠNOSTI

(Nadaljevanje s 1. strani)

vimo javno razpravo ali pa ocenjevanje delovne uspešnosti uveljavimo in do zakonskega roka 1. 1. 1978 postopno odpravljamo slabosti? Predlagamo drugo pot, torej uveljavitev in zatem postopno dograjevanje. Izkušnje namreč učijo, da je živa neposredna praksa veliko boljše za izoblikovanje stališč kakor zgolj odnosi in predvidevanja na papirju.

ALI JE OCENJEVANJE DELOVNE USPEŠNOSTI SPLOH »PRAVILNO«?

To je osnovno vprašanje, ki smo si ga večkrat že zastavljali in nanj tudi različno odgovarjali. Vsekakor drži, da za delitev osebnih dohodkov ne smemo upoštevati nikakršnih osebnih lastnosti delavca! Ali kakor pravi stališče sveta Zveze sindikatov Jugoslavije: »Osebnostne, fizične, mentalne (miselne, intelektualne, op. pisca) in moralne lastnosti človeka so lahko zelo pomembne pri opravljanju določenih del, pa tudi prvi pogoj za sklepanje delovnega razmerja ali za delo na določenih nalogah. Toda v takih primerih se osebna ocena ne more direktno uporabljati za delitev sredstev za osebne dohodke.« Tega smo se zavedali že pri snovanju ocene delovne uspešnosti v nekdanjih skupnih službah, zato smo postopno očistili kriterije vseh primerskih, ki so dšale po nekih potencialnih lastnostih človeka. Povsem jasno smo opredelili zapisali tudi na ocenjevalne zvezke: »Ne ocenjujte sodelavcev, ampak njihove delovne rezultate! Popolnoma morate zavreči vse značilnosti posameznikov, ki z delovno uspešnostjo nimajo nikakršne zveze!«

Ko pregledujemo sedem kriterijev v sedanji obliki ocenjevanja delovne uspešnosti, se nam s tega vidika kaže, da je problematičen prav sedmi kriterij, to je, odnos med dejansko (priznano) in zahtevano izobrazbo na delovnem mestu. »Kvalifikacija je predpostavka usposobljenosti za izvrševanje določenih del in nalog, toda priznava se le skozi ustvarjene rezultate dela. Le-ta ni in ne more biti že v naprej dana za osebnih dohodek delavca, del osebne dohodke niti osnova za povečanje ali zmanjšanje osebnega dohodka delavca.« Pomeni, da bomo verjetno v prihodnje ta kriterij črtali iz spiska.

Nekoliko vprašljiv je prav tako kriterij iniciativnosti zaradi prevelike širine. Iz kriterija bomo morali črtati inovacije, novatorstvo in racionalizacije, ki so posebej urejene in je zanje predvidena posebej urejena delitev dohodka, in ohraniti le »druge oblike ustvarjalnosti« delavcev, ki jih je v vsakdanji praksi lahko veliko.

Za ostale kriterije zaenkrat sodimo, da v zadostni meri odražajo določbe zakona o združenem delu (člen 129) in bi jih torej ohranili. S tem pa nikakor ni rečeno, da so popolni, ampak jih bo treba neprestano izpopolnjevati.

Glede temeljnega vprašanja: ocenjevanje delovne uspešnosti ali ne, so stališča dokaj razčisti. Iz materiala sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je razvidno, da naj se uporablja tam, kjer ni na razpolago »merilnih enot«. Določiti je treba merila za ocenjevanje nalog in del, kar se smatra kot »poseben način merjenja rezultatov dela in prispevka dela«.

OBJEKTIVNOST Z VIDIKA MERENJA IN OCENJEVANJA

Ob tem pa se nujno odpira vprašanje, katera področja v Železarni nimajo »merilnih enot« in je torej potrebno ocenjevanje. Po našem mnenju ne bi nikoli smeli dopustiti, da se za dela in naloge, ki so »popolnoma« merljive, uvaja ocenjevanje, ki je v bistvu še vedno merjenje, vendar manj natančno in zanesljivo ter manj objektivno. V 21. členu »pravidnika« piše: »Kjerkoli je mogoče, mora predlagatelj uporabiti kot osnova za ocenjevanje dokumentacijo o delovni uspešnosti delavcev (dosežene norme, izpolnjene planirane količine, doseženi delovni cilji, napisana poročila, analize ipd.).«

Osnovna smernica pri teh rešitvah mora po našem mnenju biti takala: natančne in objektivne meritve delovnih rezultatov naj se uvedejo povsod, kjerkoli je mogoče! Mogoče pomeni, da jih lahko merimo dovolj hitro in ekonomično. Najbrž bi bilo nespametno, ko bi za izredno komplicirano merjenje in registriranje delovnih rezultatov pripravili več, kakor pa bi z merjenjem pridobili. Vendar pa to dejstvo v nobenem primeru ne sme biti ščit ali slepilo, s katerim bi se kar na splošno otepli merjenja. Dejanske možnosti lahko pokaže samo konkretna analiza del in nalog; kjer bo končni izid za merjenje negativen, se uporabi ocena. Težka naloga, ki bi jo morali opraviti do konca tega leta.

NORMA SAMA NA SEBI NI ZADOSTNO MERILO

V javni razpravi o ocenjevanju delovne uspešnosti se je pogosto pojavljalo mnenje, da ocena ni potrebna tam, kjer so na razpolago norme kot najbolj objektivno merilo. Že takrat smo poudarjali, da je norma kot izraz količine dela zgolj eno, vendar ne edino merilo. Norme torej ne gre zametovati, ampak jo moramo gojiti, vendar je treba poleg nje in v povezavi z njo prav tako upoštevati še druga merila dela in delovnih rezultatov. Podobna stališča so vsebovana tudi v materialu sveta Zveze sindikatov Jugoslavije (točka 2).

OCENA DELOVNE USPEŠNOSTI V CELOTNEM SKLOPU DELITVE

V predvidenih spremembah razporejanja dohodka in delitve sredstev za osebne dohodke po delu in po rezultatih dela, ki jih narekuje zakon o združenem delu, je poleg omenjenega še vrsta novosti, ki osvetljujejo koncept ocenjevanja delovne uspešnosti z drugih zornih kotov. Načrtovali smo, da se del osebne dohodke na račun ocene delovne uspešnosti izraža kot procent na obračunsko ali

tarifno postavko. Toda v prihodnje ne bo več nikakršnih konstantnih tarifnih postavk, ki varno garantirajo večino osebnega dohodka, ne glede na delo in delovne rezultate, in tudi ne procentov v njihovi zvezi. Celoten sistem bo zasnovan na točkah kot »abstraktnih ekonometrijskih merilnih enotah« (R. Albrecht). Na istem principu bomo zasnovali tudi izražanje delovne uspešnosti. Ob tem se mora, oz. se lahko neprestano spreminja tako število točk kakor vrednost točk.

ZAKLJUČEK

Nanizali smo le nekaj vprašanj in problemov, ki so se porodili ob spremljanju zasnove novih razmerij pri delitvi osebnih dohodkov in so povezani z ocenjevanjem delovne uspešnosti. Pri tem smo zajeli bolj površno in nesistematično, kajti že objavljeno gradivo v Železarni terja temeljit premislek, ki še ni opravljen. Sicer pa je res, da to ni le naloga strokovnih služb, ampak v vsakem primeru pravica in dolžnost vseh delavcev TOZD, ki naj tvorno prispevajo k oblikovanju sistema in meril. Kakorkoli obračamo, časa je malo, saj je rok za izdelavo do konca tega leta. Franc Belčič

INVESTICIJSKA IZGRADNJA...

(Nadaljevanje s 1. strani)

OPERATIVNA IZGRADNJA

Zvračalna naprava: Gradbena dela so se pričela v juniju, tehnična dokumentacija gradbenih del je v zaključni fazi, mehanska dela opravlja STT. Pričakujejo, da bodo z montažo pričeli v mesecu septembru.

Škarje za staro železo: Pogodba je sklenjena z železarno Ravne, ki bo v kombinaciji z metalno Maribor in podjetjem Lindemann izdelala škarje, ki bodo postavljene na nasipu Železarnarje.

Induktivni mešalec: Tuljava je prispela in bo vgrajena ob remontu Lectromelt električne peči. Sam pretvornik bo dobavljen v mesecu novembru in bo takoj montiran skupaj z novo trafa postajo.

Konti liv: Za konti liv so bile izvedene vse priprave in so pričeli z izgradnjo projekta konec meseca junija. Dobavitelj je pripravil že precej načrtov. Sektor je pripravil pogodbe za halo in žerjave in če ne bo nepredvidenih težav, bo steklo poizkusno obratovanje konec prihodnjega leta.

Naprava za odpraševanje: Izdelan je aneks investicijskega programa in predložen samoupravnim organom v razpravo. Naprave so razpisane in odločitev bo v kratkem dokončna.

Brusilnik za slabe: Naprava je montirana in je v mesecu juliju pričela poizkusno obratovati.

Valjarna žice: Predproga in rekonstrukcija konti dela proge profila 320 in je od 15. maja v obratovanju z mnogimi začetnimi težavami, zlasti na pnevmatskem sistemu jumping tria. Problemi so bili tudi na transportni napravi med pečo in progo, vendar so jih odpravili. Nova predproga je pri normalnem delu izvajala 100 gredic na uro. Ta sistem je tak, kot ga stara proga lahko zmore.

Sama tretja žila je bila montirana v juliju, ko so prispeli elektro motorji. Računajo, da bo ta del pripravljen za obratovanje konec avgusta. Če izvezamo, da je elektro testiranje trajalo deset dni več, kot so računali, in da je bilo nekaj več del kot normalno, je proga sorazmerno hitro proizvajala 70 % kapacitete, kar je redko v testnem obdobju. Če pa vzamemo, da je cela proga profila 320 z osmimi ogrodji, s popolnoma novo kalibracijo in novimi armaturami praktično takoj stekla, lahko vendar govorimo o uspehu. Nismo pa zadovoljni popolnoma z dobavitelji. Pnevmatika za jumping – trio ogrodje je imela dovolj začetnih težav. Posebno problematične so dobave Rada Končarja, ki so kasnile od 12 do 16 mesecev.

VAC žica: Šele po desetmesečni kasnitvi so bila odobrena devizna sredstva. Pričakuje se, da bodo naprave prispale v septembru. Računajo, da bodo takoj montirane in dane v obratovanje. Tehnični biro kasni z dokumentacijo. V tej zvezi samoupravni organi razpravljajo o povečanju sredstev za podražitev in o spremembi financiranja.

Profilirka: Aneks k investicijskemu programu je v razpravi in je dan razpis za ponudbo.

Skладиšče jeklovlek: Izdelana je projektna naloga za izdelavo projekta in izbiro ponudbe za gradbo in žerjave. Pričakujejo, da bodo s projektom čimprej pričeli.

Skладиšče elektrod: Dela so v zaključni fazi. Računajo, da bo kolavdacija izvršena v mesecu avgustu.

Hladna, valjarna: Dokumentacija je urejena in pretežni del je že prenesen na mikro film. Gradbena

dela so zaključena. Izdelujejo se temelji za ozke škarje. Še vedno popravljajo streho in opravljajo drobna dela pri odpravi pomanjkljivosti. Ravno tako tudi dobavitelji odpravljajo še razne pomanjkljivosti. Na energetskem cevovodu opravljajo dopolnitve, kot je priklop filtra, itd. Zunanja ureditev je gotova, razen manjših del, ki so v teku. Na napravah so še pomanjkljivosti, kot varjenje na pripravljalni liniji, za oljni sistem Sendzimir ogrodja, regulacija na zvonastih pečeh, nevtralizacija in druge naprave. Poizkusna proizvodnja za vse naprave je stekla po prvem tehničnem pregledu. Za naprave po drugem tehničnem pregledu bodo v kratkem prosili za poizkusno obratovanje, ker so pomanjkljivosti odpravljene.

Finančna sredstva so zadosti vsoka za pokritje vseh del v hladni valjarni.

Od skupno predvidenih 579.035.000 dinarjev za investicijsko izgradnjo je bilo v prvem polletju porabljenih 190.438.931 din, od tega 77.493.704 dinarjev lastnih sredstev in 112 milijonov 438.931 dinarjev domačih in tujih kreditov.

NADZORNA SLUŽBA SE NI ODZVALA

V noči od 13. na 14. julija je bilo vlomljeno v mojo in mojega sodelavca omarico za orodje v valjarni žice na Beli. Vlomilec je uničil ključavnice in poleg denarja ter bonov za malico odnesel še razne druge stvari večje in manjše vrednosti. Sled za tem zmikavtom se je našla dva dni kasneje, zato je dninski asistent smatral za svojo dolžnost, da o tem obvesti nadzorno službo Železarnarje. Ker ni bilo nikakega odziva in ker sem smatral to dejanje za skrajno predrzno in umazano, sem dan pozneje pustil pisno sporočilo pri glavnem vratarju, v katerem sem ponovno prosil nadzorno službo za intervencijo. Toda na žalost, tudi na to prošnjo ni bilo nikakega odziva. Moje mnenje je, da zasebna lastnina delavcev pri njih ne zbujajo posebne pozornosti.

Nedvomno bo nezainteresiranost nadzorne službe za taka dejanja opogumila prijatelje tuje lastnine, da bodo še naprej opravljali svoj nečeden posel in še dalje kradli nezasnovano in vlamljali v tuje omarice. Dolžnost nas vseh je, da te nepridiprave odkrivamo in izključimo iz naše delovne skupnosti, saj ti pokvarjenici nikakor ne spadajo med poštenne delavce.

Če so pa tovariši pri nadzorni preizposleni ali če to ne sodi v njihovo pristojnost, o čemer pa dvomim, bo v bodoče potrebno poiskati drugačno rešitev. Mislim pa, da je tudi naveden delavec proizvajalec vreden vsake pozornosti, saj le on s svojim živim delom ustvarja prihodek in s tem osebni dohodek vseh nas, kar pa nekateri prav radi pozabljajo.

IZVRŠITEV PROGRAMA SKUPNE IN GOTOVE PROIZVODNJE TER ODPREME V JULIJU

TOZD	Skupna proizvodnja			Gotova proizvodnja — tuja			Odprema tuja
	Progr.	Izvršitev	%	Progr.	Izvršitev	%	
Plavž	13.800	11.885,6	86,1				
Jeklarna	40.800	40.229,3	98,6				
— SM jeklo	25.500	25.245,6	99,0				
— El jeklo	15.300	14.983,7	97,9				
Livarna	145	145,3	100,2	50	74,2	148,4	74,2
Valj. Bela	36.850	32.174,0	87,3	6.350	5.442,3	85,7	5.349,4
— bluming	20.820	19.846,9	95,3	150	204,2	136,1	196,0
— štekel	13.330	9.450,2	70,9	3.500	2.365,5	67,6	2.317,1
— term. obd.	2.700	2.876,9	106,6	2.700	2.872,6	106,4	2.836,3
Valj. žice in prof.	11.780	9.983,9	84,8	2.470	1.642,4	66,5	1.532,3
— žice	9.780	7.595,2	77,7	2.470	1.642,4	66,5	1.532,3
— profilov	2.000	2.388,7	119,4				
Valj. deb. ploč.	7.590	6.828,3	90,0	7.490	6.727,4	89,8	6.989,7
Hl. valj. Bela	7.000	3.179,2	45,4	7.000	3.086,0	44,1	3.064,4
Hl. valj. Jes.	2.200	2.550,6	115,9	2.050	2.547,1	124,2	2.519,3
Žičarna	4.950	4.674,3	94,4	3.850	3.636,7	94,5	3.742,4
Profilarna	1.840	1.964,2	106,8	1.625	1.739,1	107,0	1.808,9
Vratni podboji	60	63,4	105,7	60	63,3	105,5	72,2
Jeklovlek	1.390	1.433,1	103,1	1.390	1.432,7	103,1	1.374,8
Elektrode	1.320	1.181,4	89,5	1.320	1.179,8	89,4	1.216,3
Šamotne mase	410	292,3	71,3	200	130,1	65,1	130,0
Masa za Emono	80	134,4	168,0	80	134,4	168,0	134,4
Emona iz Zagreba				250	333,6	133,4	333,6
Žebeljarna	760	806,0	106,1	760	805,2	105,9	791,9
ŽELEZARNA	130.975	117.525,3	89,7	34.945	28.974,3	82,9	29.133,8

(Nadaljevanje s 1. strani)

boljši, ko ne bi 22 dni v tem mesecu obratovala namesto SM peči 04, kot je bilo predvideno, SM peč 01. Remont SM peči 04 se je namreč močno zavlekel, SM peč 01 pa ima precej manjšo proizvodno zmogljivost in je bila zato proizvodnja nižja.

Edini vzrok, da elektro jeklarna ni dosegla planirane proizvodnje, je bil prodor raztaljenega jekla skozi steno ASEA peči. Zato ta peč tri dni ni obratovala.

Izpolnjevanje kvalitetnega asortimenta je bilo v TOZD Jeklarni v juliju precej slabše kot v juniju. Od skupno 616 SM in elektro šaržev (pri tem niso upoštevane šarže za železarno Sisak) je bilo 353 ali 57,3 % izdelanih po naročilu in 263 ali 44,3 % je bilo menjav, rezervnih in zgrešenih šarž. V juniju je bilo izdelanih po naročilu 69,6 % vseh šarž.

Šarž kvalitete Dinamo je bilo v TOZD Jeklarni naročenih v juliju 69 (junij 88) in izdelanih 53 (junij 76) ali 76,8 % (junij 86,3 %). Te kvalitete je bilo v primerjavi z junijem izdelane manj zato, ker smo imeli na zalogi 2.000 ton slabov te kvalitete, ki smo jih lahko prevaljali preko potisne peči. V kvalitetnem smislu se je situacija v primerjavi z junijem nekoliko poslabšala. V juliju je bilo odlihtih 360 blokov (v juniju 502) in izvaljanih v slabe zaradi jeklarskih napak 69 ali 19,1 % (v juniju 79 ali 15,7 %).

TOZD LIVARNA

Z družbenim planom predvidena skupna proizvodnja je bila dosežena. Zunanji naročnikom je bilo v juliju prodanih 73,9 tone jeklenih odlihtov.

TOZD VALJARNA BLUMING — ŠTEKEL

Celotna TOZD v juliju ni dosegla planirane skupne proizvodnje, medtem ko jo je valjarna bluming preseгла.

Zastojev je bilo 30,94 % na obratovni čas. To je sicer za 3,61 % manj kot v juniju, vendar ker je od 10. do 28. julija obratovala tudi potisna peč, še vedno preveč. Potisna peč je prevaljala 5.485 ton domačih in tujih slabov.

Valjarna štekel je zaostala za planirano skupno in tudi gotovo proizvodnjo. Glavni vzrok so bili zastoji zaradi okvar. V nenamenske slabe je bilo izvaljanih 2.200 ton, kar je znatno manj kot v juniju (3.898 ton). Med njimi je bilo zaradi težav na štekel ogroženo izvaljanih tudi od skupno 360 blokov Dinamo kvalitete v nenamenske slabe 61 kosov ali 16,9 % (junija 23,3 %).

TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Valjarna žice ni dosegla za mesec julij predvidene skupne in gotove proizvodnje zaradi previsokih skupnih zastojev. Ti so dosegli kar 48,51 % na obratovni čas. Bilo je precej raznih zastojev, tako na novem delu pa tudi na starem delu valjarne. Najdaljši zastoj je bil zaradi menjave tesnil na dviznih cilindrih Jumping tria in je trajal 40 ur. Zaradi premajhne proizvodnje so bile težave pri izpolnjevanju proizvodnega asortimenta, tako za domače potrebe kakor tudi za prodajo tujim naročnikom.

Valjarna profilov je z dobrim delom znatno preseгла planirano skupno proizvodnjo. Tudi predvideni kvalitetni asortiment je solidno izpolnila.

PROIZVODNA PROBLEMATIKA V JULIJU

TOZD VALJARNA DEBELE PLOČEVINE

Glavni vzrok, da ta valjarna ni dosegla planirane skupne in gotove proizvodnje, so bili previsoki mehanški in valjarski zastoji. Valjarna je pred glavnim remontom, katerega pričetek bo ob koncu meseca avgusta, in so nekoli višji zastoji zaradi dotrajanosti naprav razumljivi.

Kvalitetni asortiment se je gibal v okviru sprejetih naročil.

TOZD HLADNA VALJARNA BELA

V juliju dosežena proizvodnja je znatno nižja, kot je predvideval plan. Težave so bile predvsem s preskrbo potrebnega vložka. V juliju nismo dobili vseh predvidenih količin TVT iz tujih virov in zaradi slabega dela ogrožja štekel smo premajhno količino izvaljali tudi sami. Poleg tega je bilo nekaj problemov tudi s kvaliteto vložka.

Pri izpolnjevanju kvalitetnega asortimenta ni bila, iz prej navedenega vzroka, dosežena planirana količina niti pri kvaliteti C 0147 niti pri TVT Dinamo. Proizvodnje nerjavnih jekel še ni bilo.

TOZD HLADNA VALJARNA JESENICE

V juliju je bil dosežen zelo dober proizvodni rezultat. Tudi kvalitetni asortiment je bil v redu. Proizvedenih je bilo 578 ton Dinamo TVT (junija 463 ton) in 132 ton TVT trdnih kvalitet (junija 180 ton).

TOZD ŽIČARNA

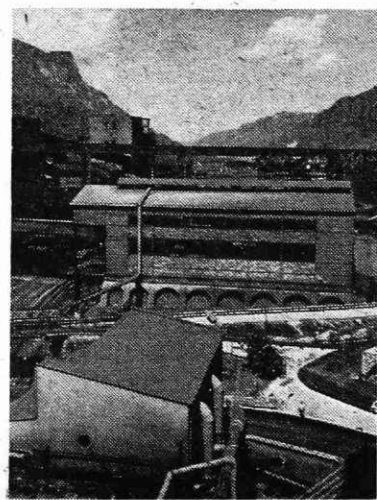
Planirana skupna in gotova proizvodnja ni bila dosežena zaradi velike odsotnosti delavcev in nizke storilnosti na nekaterih žičarskih strojih, kjer so zaposleni skoraj sami mladi delavci s premajhnimi delovnimi izkušnjami. Pri kvalitetnem asortimentu je bilo proizvedenih 890 ton patentirane žice (junija 1.275 ton), VAC žice 200 ton (junija 243 ton) in EPP žice 75 ton (junija 95 ton).

TOZD PROFILARNA

Dosežena skupna proizvodnja je bila v juliju dobra in je bila planirana količina presežena. Pri tem je bilo še nekaj težav zaradi občasnega pomanjkanja vložka ustreznega asortimenta. To je pogojevalo prekomerno menjavo oblikovalnih valjev.

TOZD VRATNI PODBOJI

Za julij planirana proizvodnja je bila presežena. Vendar je še vedno več težav zaradi razdrobljenih naročil.

čil, posebno še takih, ki niso predvidena za serijsko proizvodnjo. Posledica je slabša izkoriščenost proizvodnih naprav.

TOZD JEKLOVLEK

Družbeni plan je bil presežen za 43 ton pri povprečni dimenziji izdelkov 25,84 mm. Vlačilnica je proizvedla 1.223 ton ali 101 % v odnosu na plan, luščilnica 58 ton ali 116,4 % na plan, brusilnica 73,7 % ton ali 122,8 % in žarilnica 77,3 % ali 110,4 % v odnosu na plan.

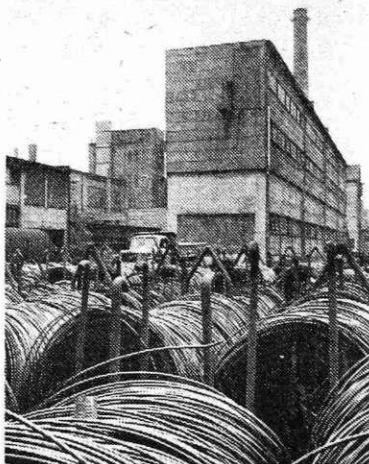
TOZD ELEKTRODE

V juliju z družbenim planom predvidena proizvodnja ni bila dosežena. Vzrokov je bilo več: pomanjkanje VP žice, podaljšan remont, večje število manjših zastojev na oplaševalnih linijah in velika odsotnost zaposlenih.

TOZD ŽEBLJARNA

Operativni plan proizvodnje je bil presežen, medtem ko je bila pri družbenem planu proizvodnja za malenkost prenizka. Vzrok je bil v pomanjkanju naročil za bodočo žico.

Avugst Karba

IZVRŠEVANJE DRUŽBENEGA PLANA PRODAJE V JULIJU

TOZD	Plan. količ.	Plan. prod. cena neto	Dosež. količ.	Dosež. prod. cena neto	Indeks prod. količ.	Indeks prod. cen
Livarna	50	20.910	74	20.838	148,0	99,7
Valj. blum.-štekel	6.340	8.845	5.359	9.667	84,5	109,3
Valj. žice in prof.	2.680	6.483	1.532	5.940	57,2	91,6
Valj. deb. ploč.	7.490	8.131	6.990	8.313	93,3	102,2
Hl. valj. Bela	7.000	12.473	3.049	9.142	43,5	73,3
Hl. valj. Jesenice	2.110	9.921	2.519	9.650	119,4	97,3
Žičarna	3.840	9.937	3.742	9.894	97,5	99,6
Profilarna	1.720	8.332	1.811	7.772	105,3	93,3
Vratni podboji	60	25.866	73	24.987	121,3	96,6
Jeklovlek	1.390	14.394	1.375	15.830	98,9	110,0
Elektrode	1.315	12.508	1.684	9.754	128,1	78,0
Suha masa	80	7.000				
Elektrode Zagreb	250	7.299				
Žebeljarna	815	7.579	792	7.267	97,2	95,9
Šamotna masa			130	726		
Osnovna realizacija	35.140	(9.808)	29.130	(9.258)	82,9	94,4

V mesecu juliju smo prodali 29.130 ton naših izdelkov po povprečni prodajni ceni 9,258 din za tono in dosegli 269,7 milijona din osnovne realizacije. Primerjava doseženih rezultatov z družbenim planom kaže, da smo izpolnili le 82,9 % količinskega plana in zaradi 5,6 % nižje prodajne cene le 78,7 % vrednostnega plana realizacije. Za planom smo zagstali

OBVESTILA KOLEKTIVU — OBVESTILA KOLEK

DEŽURNI ZA VZDRŽEVANJE V ŽELEZARNI

DATUM:	DNEVNI:	NOČNI:
PONEDELJEK — 22. 8.	SITAR ANTON	KORDEŽ FILIP
TOREK — 23. 8.	NOČ BRANKO	TORKAR STANE
SREDA — 24. 8.	ERŽEN STANE	TRONTELJ MARJAN
ČETRTEK — 25. 8.	RAVNIK JOŽE	KAVČIČ IVAN
PETEK — 26. 8.	ENIKO VANDA	RAVNIHAR PETER
SOBOTA — 27. 8.	DROLČ MARJAN	ULČAR MARJAN
NEDELJA — 28. 8.	MLAKAR FLORIJAN	KOVAČ JANEZ

Telefon dežurnega za vzdrževanje v Železarni je: 358
vezni telefon je: 410

Na redne delovne dni dela dnevni dežurni nočni pa od 14.00 do 18.00 ure od 18.00 do 6.00 ure

Na proste sobote, nedelje in praznike dela: dnevni dežurni nočni pa od 6.00 do 18.00 ure od 18.00 do 6.00 ure

Predaja poslov se izvede v sobi tajništva vzdrževanja št. 5 v upravni stavbi TO Vzdrževanje.

SLUŽBA OBRATNE AMBULANTE

V dneh od 22. do 27. avgusta bodo delale naslednje obratne ambulante:
dopoldan: I. in II. obratna ambulanta,
popoldan: III. in IV. obratna ambulanta.
V soboto, 27. avgusta, samo dopoldan: III. in IV. obratna ambulanta.

V ZOBNI AMBULANTI:
dopoldan: I. zobna ambulanta,
popoldan: II. zobna ambulanta.
V soboto, 27. avgusta, samo dopoldan: I. zobna ambulanta.

Ordinacijski čas dopoldan od 6.30 do 13. ure, popoldan od 13. do 19.30.
V soboto samo dopoldan od 6.30 do 13. ure.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja z dne 12. 8. 1977 in statuta TOZD Hladna valjarne Bela dajemo

OBJAVO za prosto delovno mesto

4300 D-4 ktg 12 vodja adjustaže 1 oseba

Pogoji:

- STŠ — met. ali strojne smeri in tri leta ustreznih delovnih izkušenj.
 - Delovodska šola met. ali strojne smeri in pet let ustreznih delovnih izkušenj.
- Poleg splošnih pogojev morajo kandidati imeti moralno politične kvalitete in pozitivni odnos do samoupravljanja.
 - Kandidati bodo psihično testirani.
 - Napravit morajo strokovni izpit.
 - Prijave z osnovnimi podatki pošljite v roku desetih dni po objavi na kadrovski sektor z oznako vodja adjustaže TOZD Hladna valjarna Bela.

Na osnovi sklepa odbora za delovna razmerja z dne 12. 8. 1977 in statuta TOZD Hladna valjarna Bela dajemo

OBJAVO za prosto delovno mesto

4227 D-4 ktg 12 vodilni lužilec linije št. 2 1 oseba

Pogoji:

- STŠ — met. ali strojne smeri in tri leta ustreznih delovnih izkušenj.
 - Delovodska šola met. ali strojne smeri in pet let ustreznih delovnih izkušenj.
- Poleg splošnih pogojev morajo kandidati imeti moralno politične kvalitete in pozitivni odnos do samoupravljanja.
 - Kandidati bodo psihično testirani.
 - Napravit morajo strokovni izpit.
 - Prijave z osnovnimi podatki pošljite v roku desetih dni po objavi na kadrovski sektor z oznako vodilni lužilec linije št. 2 TOZD Hladna valjarna Bela.

SAMOUUPRAVNI ORGANI V PRETEKLEM TEDNU

TOZD DRUŽBENA PREHRANA

PRVA SEJA ODBORA ZA GOSPODARSTVO

Predsednik Ivan Daksoflet je v torek, 9. avgusta, sklical prvo sejo odbora za gospodarstvo pri DS TOZD Družbena prehrana, na kateri so obravnavali predlog za povišanje cen v kantinah in samopostrežni restavraciji, predlog povišanja stanarin v samskih domovih železarne Jesenice in predlog nove cene za prehrano učencev ŽIC.

Člani odbora za gospodarstvo TOZD Družbena prehrana so podrobno proučili predlog o načinu pokrivanja stroškov toplega obroka, delikatesne hrane in brezalkoholnih pijač v kantinah železarne in določitev regresa za prehrano delavcev v samopostrežni restavraciji.

Zadnje kalkulacije so bile potrjene 23. 7. 1975 in od tega dne dalje so se cene osnovnega materiala (živil, pijač) kot tudi ostali stroški poslovanja, kot so bruto osebni dohodki, popravila, elektrika, kurjava, IV, AZ in drugo, občutno povečali.

Iz obračuna stroškov kantin za prvo tromesečje letos je razvidno, da bi morali na nabavno ceno za pokrivanje stroškov in skladov računati 57 % pribitek.

Člani odbora so sklenili, da se odboru za kadre in družbeni standard pri DS železarne Jesenice posreduje naslednji predlog:

1. Vrednost bona se poveča od 8 na 10 din.

2. TOZD Družbena prehrana zaračunava ostalim TOZD za vsak vnovčeni bon po vrednosti bona 10 din še 4 din za razliko do polne lastne cene obroka.

3. Odločiti, ali se delikatesna hrana in pijače regresirajo. Kolikor bi za to vrsto storitev ne nudili regresa, bi morali zaračunavati polno lastno ceno in bi bile cene višje od dosedanjih.

4. S povišanjem vrednosti bona od 8 na 10 din se povečajo cene toplih malic za okrog 10 odstotkov (delež delavca). Isto velja tudi za solate in peciva.

Nadalje so člani odbora ugotovili, da se cene gostinskih storitev niso povečale že od leta 1975 tudi v samopostrežni restavraciji. Doslej so delavci železarne Jesenice v samopostrežni restavraciji nabavljali bone za kosila in večerje, za katere so imeli določene regrese. Ravno tako je bila še posebej regresirana prehrana za nove sprejete delavce.

Po novem ceniku, ki je bil predložen v potrditev SOB Jesenice, skladno z zakonom o družbeni kontroli cen, je cena kosila 34 din ter večerje 17 din.

Odboru za kadre in družbeni standard pri DS železarne se predlaga, da določi nove zneske regresa za kosila in večerje, kot tudi za prehrano na novo sprejetih delavcev, posreduje svoje zaključke.

Po novih cenah se bo zaračunavalo v samopostrežni restavraciji s prvim dnevom obratovanja.

Nadalje je odbor razpravljal o predlogu povišanja stanarin v samskih domovih železarne na podlagi analize stroškov in prihodkov samskih domov v prvem tromesečju letos, ker je ugotovljeno, da je razlika, ki jo plača železarna iz meseca v mesec večja.

Iz analize je razvidno, da znašajo stroški na enega stanovanca 921 din. Doslej samci plačajo povprečno me-

sečno 291,60 din, železarna pa za delavca plača 629,40 din ali 20,98 din na dan.

Doslej se je pokrivala razlika do polne cene stanarin iz materialnih stroškov, z novimi predpisi pa je stvar precej drugačna in je problem,

TOZD JEKLARNA

6. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

Predsednik odbora za delovna razmerja TOZD Jeklarna Marjan Mrak je 27. julija sklical šesto sejo odbora, na kateri so ob prisotnosti kadrovnika Poldeta Lomovška pregledali izvrševanje sklepov prejšnje seje, razpravljali o premetitvah in razporeditvah delavcev, obravnavali predlog organizacije zdravstvenega varstva, predlog organiziranosti TOZD Jeklarna ter vzeli na znanje polletno poročilo o gibanju zaposlenih v TOZD Jeklarna.

Potem ko je predsednik odbora poročal o izvrševanju sklepov prejšnje seje, so govorili o premetitvah in razporeditvah delavcev. V času od zadnje seje so v obratu martinarne premetili na druga delovna mesta šest delavcev, v elektro jeklarni enega. Na novo sprejetih delavcev je bilo skupno v obeh obratih dvanajst. Odbor je ugotovil, da so v času od zadnje seje odbora trije delavci podali izjavo za samovoljno prekinitev delovnega razmerja, dva delavca sta odšla v JLA, upokojena sta bila dva delavca, odpoved delovnega razmerja je podal en delavec, prav tako pa je enemu delavcu poteklo delovno razmerje, sklenjeno za določen čas.

Odbor je nadalje obravnaval vloge posameznih delavcev za premetitev na druga delovna mesta ter jih upošteval, če so kandidati izpolnjevali pogoje za zasedbo delovnih mest.

Na seji so razpravljali tudi o povečani bolezenski in ostali odsotnosti z dela. Sklenili so, da se vse tiste delavce, ki že dalj časa neopravičeno izostajajo od dela, pisno pokliče na razgovor.

Na predlog kadrovskega sektorja o novi organiziranosti zdravstvenega varstva, ki je usmerjena k cilju: »najbolji delavci ne delajo, zdravi pa ne koristijo bolezenskega staleža«, odbor ni imel pripomb in se s predlogom nove organizacije v celoti strinja, prav tako pa soglasja s predlagano registracijo TOZD in DS po posameznih obratih ambulantah. Odbor je v zvezi s tem zadolžil vodje SDS, da o tem razpravljajo na sestankih samoupravnih delovnih skupin.

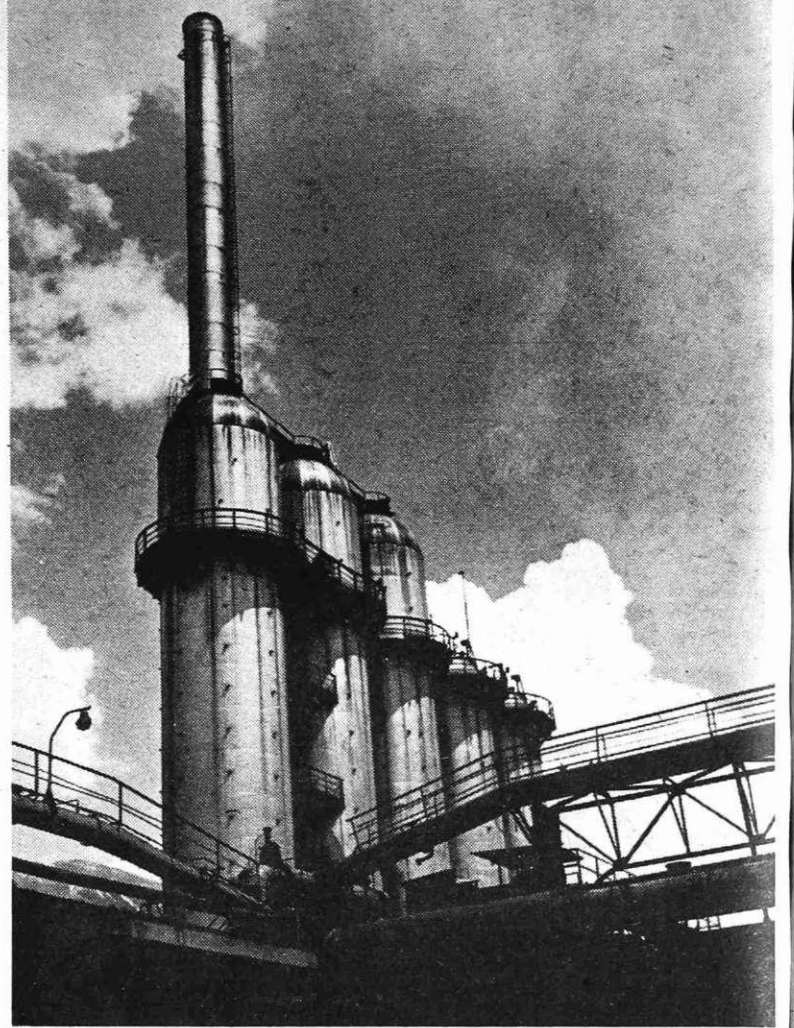
Člani odbora so bili seznanjeni z informacijo, da se pripravlja na oddelku za organizacijo dela nov predlog organizacije TOZD Jeklarna. Ko bo predlog z obrazložitvijo izdelan, ga bo odbor obravnaval, prav tako pa kadrovskega zasedbo delovnih mest.

V nadaljevanju se je kadrovnik Polde Lomovšek podal polletno poročilo kadrovske dejavnosti v TOZD Jeklarna.

kako priti do teh sredstev, zato se odboru za kadre in družbeni standard pri DS ŽJ predlaga, da se v skladu s povišanjem stanarin v družbenih stanovanjih zviša tudi delež, ki ga plačajo stanovalci v samskih domovih.

Člani odbora za gospodarstvo so nadalje sprejeli predlog, da je za učence železarske izobraževalnega centra, ki se hranijo v samopostrežni restavraciji, potrebno določiti novo ceno na podlagi mesečnega jedilnika, po ceniku, ki je potrjen od skupščine občine Jesenice. Povprečna cena za zajtrk, kosilo in večerjo bo veljala do konca šolskega leta.

D. T.

TOZD PROFILARNA

5. SEJA DELAVSKEGA SVETA

Peta seja delavskega sveta je bila v četrtek, 28. julija. V prvi točki dnevnega reda so člani delavskega sveta ugotovili, da je bilo delo bivše TOZD Hladna predelava uspešno, in ugotavljajo znižanje stroškov v primerjavi s planiranimi, razen v obratu vratni podboji in elektrodnom obratu. Tudi ostanek dohodka v višini 27.486.000 din kaže na uspešno delo TOZD Hladna predelava. Ugotovljeno je bilo, da so tudi vse ostale TOZD v okviru železarne pozitivno poslovale. V TOZD Hladna valjarna Bela v prvih šestih mesecih letošnjega leta ugotavljajo izgubo v višini 90.046.000 dinarjev in je zato železarna prvo polletje zaključila z izgubo 20.151.000 dinarjev.

Rezultati za prvo polletje so v profilarni pozitivni. Ugotavljajo znižanje dejanskih stroškov v primerjavi s planiranimi v višini 2.046.397 dinarjev. V prvem polletju se je po-

večala odsotnost z dela zaradi boleznih, v porastu pa so tudi poškodbe pri delu. Zaskrbljujoča je tudi proizvodnja v juliju.

V razpravi je sodeloval tov. Klokočevnik in omenil rezultate, dosežene v hladni valjarni na Beli. Treba bo poiskati vzroke, eden od vzrokov pa je tudi v tem, ker primanjkuje vložka in ga na blumingu premalo pripravijo. Treba je napraviti vse za odpravo vzrokov, da bi rezultate hladne valjarne izboljšali. Pri usklajevanju pripomb k poslovnemu poročilu bo sodeloval sodelavec Ivan Klokočevnik.

6. SEJA ODBORA ZA DELOVNA RAZMERJA

V petek, 29. julija, je bila 6. seja odbora za delovna razmerja. Pregledali so sklepe, sprejete na prejšnji seji, in jih vzeli na znanje brez pripomb.

Odbor je bil seznanjen z gibanjem zaposlenih v mesecu juliju. Do prihodnje seje je treba pripraviti pregled bolezenske odsotnosti delavcev, zlasti tistih, ki večkrat manjkajo. Potreben je tudi pregled koriščenja dopustov. Člani odbora so se se strinjali s sprejetjem novih delavcev Milana Lukiča in Čazima Behederovića. Obravnavali so tudi pregled zaposlenosti na posameznih delovnih mestih in razpravljali o zasedbi izpraznjenih delovnih mest. Obravnavana je bila tudi informacija o spremembah normativov ter nazivov delovnih mest v TOZD Profilarna. Pripomb ni bilo.

Odbor je obravnaval še nekaj kadrovskih vprašanj, sicer pa podpira predlog, ki ga je posredovala obratna ambulanta glede zdravljenja delavcev.

Odbor je razpravljal tudi o kategorijah delovnih mest v profilarni in sprejel sklep, da bo o tej problematiki ponovno razpravljali na prihodnji seji ob primerjavi s podobnimi delovnimi mesti v železarni.

Železarski globus

ZDA

Železarska družba United States Co. pripravlja gradnjo nove integralne železarne ob jezeru Erie v zvezni državi Ohio. Njena prva faza bo omogočila letno proizvodnjo štiri milij. ton surovega jekla s kasnejšim možnim povečanjem na sedem milij. ton. Za gradnjo prve faze predvidevajo investicijske stroške v višini štiri milijarde dolarjev.

ZVEZNA REPUBLIKA NEMCIJA

Raziskovalna vrtanja, ki jih je izvedla zahodnonemška rudarska družba Ruhrkohle, so na zahodnem območju Porurja pokazala presenetljivo dobre rezultate. Na površini 20 kvadr. km so ugotovili v globini 60 do 1300 m precejšnja nahajališča kvaliteta premoga, primerne za kokisiranje. Zaloge, ki jih tehnično ne bo težko izkoriščati, cenijo na najmanj 450 milij. ton.

BRAZILIJA

Brazilska železarska družba USIMEX in japonska železarska družba Nippon Steel Co. sta podpisali licenčno pogodbo za projektiranje, proizvodnjo in prodajo opreme za plavže. Ta pogodba je v skladu s programom ekonomskega tehničnega razvoja Brazila.

JAPONSKA

Za leto 1980 predvidevajo japonske železarne povečanje proizvodnje surovega jekla s 107,4 milijona ton v letu 1976 na 135 milijonov ton. Zato bo tudi znatno povečana količina železove rude, ki jo bo treba uvoziti. Glavni dobavitelji so glede na dolgoročne pogodbe, ki so jih sklenile japonske železarske družbe, že znani. 13 milijonov ton rude bo dobavila brazilska železarska družba CVRD, 18 milijonov ton peletov, koncentrata in železove rude pa tri avstralske rudarske družbe.

PREGLED SESTANKOV SDS

V minulem tednu so delovne skupine nadaljevale z razpravo predloga o ocenjevanju delovne uspešnosti, vendar ugotavljamo, da razprava poteka prepočasno. O predlogu je doslej razpravljalo le 14 % vseh delovnih skupin, z razpravo pa bi morali končati konec tega tedna. Ne glede na javno razpravo predloga o ocenjevanju delovne uspešnosti, pa ugotavljamo tudi to, da se je v juliju sestalo le 18 % vseh skupin (le v TOZD Hladna valjarna Jesenice in v TOZD Žičarna so se sestale vse skupine). Vsi ostali vodje delovnih skupin pa so prekršili določila člena 69 statuta temeljne organizacije. Ta člen namreč določa, da vodja delovne skupine sklicuje sestanke samoiniciativno, najmanj pa enkrat mesečno. Predlagamo, da končamo s počitniškim zatišjem, kajti v naslednjih mesecih do konca letošnjega leta bomo imeli še precej zadev, o katerih bomo morali javno razpravljati ali pa razpravljati na zborih samoupravnih delovnih skupin.

O predlogu ocenjevanja delovne uspešnosti so v minulem tednu razpravljale naslednje samoupravne delovne skupine:

Adjustaža štekel Bela 3 brez pripomb, odločila pa se je za II. varianto, **adjustaža štekel Bela 1** se je sicer strinjala z II. varianto, ima pa pomislek, če se bo to dalo pravično realizirati, **SDS taljeni prašek** temeljne organizacije Elektrode se je tudi odločila za II. varianto s pripombo, naj bo ocenjevanje dvakrat letno, **SDS dispečerji 1** temeljne organizacije Energetika sprašuje, zakaj se po predhodnem predlogu in sklepu ni v kuvertah nahajal tudi vzporedni (preizkusni) izračun napredovanja na delovnem mestu po takratnem ocenjevanju delovne uspešnosti, v celoti pa zavračajo predlog, da bi se iz tega kompleksa črtal staž na delovnem mestu. Mnenja so, da delavci s srednjim in večjim stažem predstavljajo jedro vsake delovne organizacije in če so pri tem še delovno uspešni, vsekakor zaslužijo višjo oceno. **Vodstvo TOZD Družbena prehrana** je sprejelo predlog brez pripomb, v delovni skupini **kontrola kvalitete** pa je le osem delavcev glasovalo za predlog, ostalih 32 pa je bilo proti. Smatrajo, da osebna ocena ni vedno objektivno merilo za delovno uspešnost in da je treba poiskati še druge dejavnike, ki bolj objektivno določajo delavčovo uspešnost pri delu. **Delovna skupina organizacija dela in nagajevanje**

sprejema predlog s pripombo, da se ocenjuje najmanj enkrat letno, šest delavcev te skupine pa je bilo proti predlogu.

Delovna skupina ponvično gospodarstvo pa je na svojem sestanku obravnavala poslovno poročilo za prvo polletje letošnjega leta, poročila delegatov in rezultate zidanja v juliju. Ugotovili so, da so v juliju dosegli večjo vzdržnost ponvič starejši zidarji. Ugotovili so tudi, da je ponvica št. 4 na EA peči vzdržala 15 šarž. Zidali so jo Tkaver, Sabo in Radovanovič. **Delovna skupina dispečerji 1** opozarja, naj se voda in vodne centrale čimbolj izkoriščajo.

Delovna skupina oddelka za organizacijo dela in nagajevanje predlaga namesto svojega delegata v delavskem svetu delovne skupnosti za ekonomiko, TKR in novogradnje, ki je premeščen v drugo delovno skupnost, drugega delegata. Tega predloga ni mogoče upoštevati kar tako, temveč mora delavski svet te delovne skupnosti, kolikor meni, da je to potrebno, predlagati zboru delavcev te delovne skupnosti, da prejšnjega delegata odpokličejo, in nato delavski svet razpiše nadomestne volitve. Novega delegata te delovne skupine bi potem volili vsi delavci delovne skupnosti za ekonomiko TKR in novogradnje.

Center za proučevanje samoupravljanja in informiranje — Milan Polak

POGLABLJANJE STIKOV Z VALJEVOM

Pred nedavnim sta se z zvezne mladinske delovne akcije Đerdap 77 vrnila dva jeseniška mladinci, ki sta sodelovala v brigadi pobratenege Valjeva. Boris Gluhar in Mile Crnović sta tri tedne delala skupaj z mladinci in mladinkami iz valjevske občine v brigadi Žikica Jovanović-Spanac. Enega od njiju, Mileta Crnovića, sem zaprosila za kratek razgovor, ki sem ga strnila takole:

Letos sem bil prvič na zvezni delovni akciji, prej pa sem večkrat sodeloval na različnih lokalnih delovnih akcijah.

Na Đerdapu smo urejevali nasele, kopali jake za vodovod in betonirali bloke za nasip.

V tej izmeni je sodelovalo enajst brigad, in sicer so bile iz Titovega Užica, iz Brčkega, brigada beograjskih študentov, iz Splita, Kragujevca, Skopja, Čačka in brigada Boško Buha, v kateri so sodelovali pionirji iz vse Jugoslavije.

Vstajali smo ob 4.15, sledila je jutranja telovadba, potem zajtrk. Ob 6.30 pa smo odšli na traso, kjer smo delali do 13. ure. Popoldne so v naselju zaživele svobodne dejavnosti, zvečer pa so bili brigadirski večeri. Ob 22. uri pa je bil obvezen počitek.

KRATKE VESTI

Člani predsedstva osnovne organizacije ZSMS Planina pod Golico so na zadnji seji v osrednji točki dnevnega reda obravnavali evidentiranje možnih kandidatov za volitve v letu 1978. Na podlagi spiska vseh mladincev v krajevni skupnosti so izbrali petnajst kandidatov, za katere menijo, da so aktivni mladinci in sposobni za opravljanje različnih funkcij v krajevni skupnosti. Sklenili so, da bodo vse kandidate povabili na razgovor, kjer jim bodo pojasnili naloge in odgovornosti. Na seji so člani poleg tega govorili še o tesnejšem sodelovanju mladine in graničarjev pri izvedbi različnih akcij.

Republiška konferenca ZSMS je pripravila gradivo za javno razpravo o družbenih organizacijah in društvih, ki so po devetem kongresu kolektivni člani ZSMS. Razprava, ki mora biti zaključena do konca septembra, bo potekala v vseh osnovnih organizacijah ZSMS in v vseh osnovnih oblikah organiziranja družbenih organizacij in društev. Na nivoju občin bodo nosilci razprave občinske konference ZSMS, neposredno pa bodo za izvedbo javne razprave odgovorne posebne komisije, ki jih formirajo občinske konference. O poteku javne razprave v jeseniški občini bomo še poročali.

V Iskri TOZD Blejska Dobrava člani OO ZSMS redno izdajajo svoj bilten. Pred nedavnim so izdali že šesto številko, ki je prav tako kot ostale pestra in zanimiva. V vsebini je tokrat moč med drugim najti izvirne izjave o združenem delu, poslovne rezultate Iskre, mali leksikon ekonomskih izrazov, obširno poročilo o delu OO ZSMS in še več drugih zanimivih člankov. To število so pripravili in uredili Olga Šimic, Irena Strajnar, Senka Zajmović, Miro Kočevar in Draga Brus. J. R.

Mi smo imeli gradbinske norme, zato naših rezultatov ne morem primerjati z ostalimi. Vendar pa pri nas ni bil padec norme nikoli večji od 10 %, pri drugih pa se je dvignil celo do 20 %. Presegli pa smo tudi dotedanji rekord v izdelovanju blokov, ki je znašal 1900 na dan. Mi pa smo jih izdelali 2049. Takrat nas je obiskal tudi predsednik ZSMJ Azem Vlasi.

V okviru svobodnih dejavnosti smo se lahko vključili v tečaj za neplavalce, za voznike motornih vozil, dekleta v tečaj ikebane in v kozmetični tečaj. Lahko pa smo se tudi športno udeleževali, saj smo imeli

dve igrišči za košarko in dve za roket, ki so bila osvetljena tudi v večernih urah, pa tudi pokrit bazen je bil v naselju, tako da smo se tudi kopali.

Stanovali smo v barakah, in sicer je vsaka brigada stanovala v svoji baraki.

Na delovni akciji sem spoznal veliko prijateljev iz vse Jugoslavije. Tritedensko skupno delo in bivanje nas je zblížalo in vzljubili smo drug drugega. Ob slovesu pa smo si obljubili, da se drugo leto spet vidimo na eni od akcij. M. A.

Nekaj mladih jeseniške občine, ki so sodelovali s prostovoljnim delom pri graditvi Trim steze čez Žerjavce. Ob tem naj povemo, da so zemeljska dela v glavnem končana, sedaj pa teče akcija za pridobitev denarja za postavitev telovadnih objektov in speljavo treh brvi čez Jesenico. (B)

LEPI USPEHI MLADIH DELAVCEV V TOZD VALJARNA ŽICE IN PROFILOV

Osnovna organizacija ZSMS Valjarna žice in profilov je v zadnjem obdobju dosegla precej lepih rezultatov, kar jo nedvomno trenutno uvršča med najbolj aktivne v Železarni. Po novi reorganizaciji je sestavljena iz dveh aktivov, in sicer iz aktivna valjarne žice, ki šteje 28 članov, in aktivna valjarne profilov s 26 člani. Kljub aktivnosti večine mladincev je delo v organizaciji težko, ker sta aktivna prostorsko zelo oddaljena. Obvestila in razne informacije prav iz tega razloga prihajajo z zamudo, kar vpliva na uspešnost posameznih akcij.

Mladi delavci v tej temeljni organizaciji združene dela poleg svojih akcij sodelujejo tudi s koordinacijskim svetom ZSMS in občinsko konferenco ZSMS Jesenice. V temeljni organizaciji imajo tudi stalne stike z vodstvenimi organi in družbenopolitičnimi organizacijami, ki vedno nudijo potrebno pomoč. Člani OO ZSMS so vključeni v delo samoupravnih organov v TOZD, delavskega sveta Železarnice, družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih interesnih skupnosti. Odkar OO ZSMS aktivno deluje, so se zmanjšali neupravičeni izostanki na delovnih mestih, neredno prihajanje na delo in pijančevanje mladincev. Nedvomno je to lep primer, ki bi ga veljalo posnemati tudi v drugih mladinskih organizacijah.

Kljub specifičnosti dela in pomanjkanja prostega časa so mladi veliko skupaj in snujejo nove akcije. Z rahlo zamudo moramo zapisati, da so člani OO ZSMS TOZD Valjarna žice in profilov pred nedavnim izvedli športni turnir v počastitev dneva vstaje ter letošnjih Titovih in partijskih jubilejev. Zaradi boljšega obveščanja in informiranja med člani so začeli izdajati interno glasilo Mladi valjavec. Prvo število so v celoti namenili jubilejem tovariša Tita, v drugo, ki je pred kratkim izšla, pa so uvrstili več zanimivih prispevkov, ki so jih napisali mladi delavci.

Osnovna organizacija ZSMS TOZD Valjarna žice in profilov sedaj uspešno vodi Ana Pagon, ki mladinsko organizacijo zastopa tudi v številnih drugih organih. J. R.

Železarski globus

KANADA

V kanadski železarni Contrecoeur, ki pripada železarski družbi Sidbec, je pred kratkim pričela obratovati nova naprava za proizvodnjo železove gobe. Obratuje po Midrex postopku z letno proizvodno zmogljivostjo 600.000 ton in vsebnostjo železa v železovi gobi okoli 92 odstotkov.

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČ

NAFTOVOD NA ALJASKI OBRATUJE

Po petih letih težkih političnih razprav in dolgi pripravi po treh letih gradnje v najbolj neugodnih klimatskih in topografskih okoliščinah je bil 20. junija 1980 km dolgi naftovod preko Aljaske gotov. Povezuje največje nahajališče nafte ZDA v Prudhoe Bay na severu Aljaske s pristaniščem Valdez na južni obali te 49. zvezne države. Ob pričetku obratovanja je bilo nekaj težav in med njimi je bila največja eksplozija v eni izmed črpalnih postaj. Zdaj pa nafta že teče v tankerje, ki so vsidrani v pristanišču Valdez.

Kljub temu da je bil naftovod pravočasno zgrajen, je bil celoten projekt izredno problematičen. Nekatera bistvena vprašanja in komercialna vprašanja še danes niso urejena. Isto velja tudi za nekatere zadeve, povezane z varstvom okolja. Gradnja tega naftovoda je bila doslej najdražji privatni investicijski projekt, ki je bil kdajkoli izveden. Za njegove zagotovitve je zmagoslavje tehnike in simbol napredka. Za nasprotje pa monsturn, ki je optično pokvaril začetne nedotaknjene področje na severni polobi in bo lahko močno motil naravno ravnovesje živalskega in rastlinskega sveta. Na družbeno strukturo domačih prebivalcev - predvsem Eskimov in Indijancev - je naftna dejavnost že vplivala, in to ne samo v pozitivnem smislu. Odkritja in izkoriščanje nadaljnjih verjetnih nahajališč nafte bodo značilno vplivala na bodoči razvoj Aljaske in njeno gospodarsko in socialno sliko bistveno spremenila.

TEŽAVEN PRIČETEK

Aljeska Pipeline Service Co., konzorcij osmih naftnih družb, ki je odgovoren za gradnjo in obratovanje naftovoda, je

dobil gradbeno dovoljenje leta 1969. To je bilo osem mesecev po tem, ko so bila odkrita velika nahajališča nafte v Prudhoe Bay. Od vsega pričetka je sam projekt naletel na močno nasprotovanje različnih organizacij za zaščito okolja. Te sicer niso uspeli preprečiti gradnje naftovoda, zato pa se je pričel gradnja zavlačeval iz leta v leto. Šele leta 1973 je takratni predsednik Nixon prižgal zeleno luč za pričetek gradnje. K temu je v precejšnji meri pripomogla takratna situacija na področju nafte iz arabskih držav.

Aljeska je morala pred pričetkom gradnje sprejeti stroge predpise, s katerimi so onemogočili preveč drastične posege v naravo. Zato so z gradbenimi deli pričeli šele v aprilu leta 1974. Višek je bil dosežen spomladi leta 1975, ko je bilo na trasi zaposlenih skoraj 22.000 ljudi.

OGROMEN PORAST STROŠKOV GRADNJE

Namesto predvidenih 900 milijonov dolarjev je stala gradnja naftovoda preko 9 milijard dolarjev. Zadnja ocena stroškov v začetku leta 1976 je bila 7,7 milijarde dolarjev. Vendar pri tej številki niso upoštevani stroški obresti na najeti kapital.

Za tako ogromno povečanje gradbenih stroškov je več vzrokov. Po podatkih Aljeske je za 3,2 milijarde dolarjev povečanja vzrok v inflaciji in v letih odlaganja pričetka gradnje. Okoli 1,1 milijarde dolarjev povečanja stroškov odpade na ukrepe, potrebne za zaščito okolja. Končno je bilo potrebno naftovod zavarovati tudi pred potresi, ki dosegajo na Aljaski moč do 8,5 stopnje po Richterjevi lestvici. Isto velja tudi za skladiščenje in prepralne naprave v pristanišču Valdez, ki so same zahtevale 1,2 milijarde dolarjev investicijskih sredstev. To mesto je močan potres leta 1964 porušil skoraj do tal.

ZMOGLJIVOST NAFTOVODA

Naftovod je dolg 1280 km. Samo 520 km leži na zemlji, ostali del nosijo nad zemljo posebni nosilci. Cevi so dobavile

Pripravljenost je vedno boljša kakor golo pričakovanje...

Tito

ŽELEZNIŠKA TRANSPORTNA PODJETJA V SLO

Mislimo, da je treba najprej odgovoriti na osnovno vprašanje: kaj je treba storiti že v miru, da bi lahko železnice uspešno funkcionirale v vojni. O tem, kot nam je znano, ni bilo širših razprav v vojaški publicistiki, zato bi celo lahko mislili, da nismo prišli daleč v zvezi s tem. Toda ni tako. Tako kot v drugih gospodarskih panogah je bil tudi na železnicih storjen pomemben napredek pri njihovem pripravljanju za delovanje v vojni razmerah, na številnih strokovnih sestankih pa so potekale tudi obsežne razprave o odprtih teoretičnih in praktičnih problemih njihovega vključevanja v že sprejete strateške rešitve. Takšna aktivnost je spodbudila ne le kadre na železnicih, temveč tudi druge družbene dejavnike, da se bolj študijsko lotijo proučevanja vseh odločilnih dejavnikov, ki so pomembni za delo na železnicih v vojni, ker prav takšnih ocenitev in analiz pogosto nismo imeli. Včasih smo namreč pozabili, da železnice niso same sebi namen, temveč da so zato, da bi zadovoljevale potrebe in zahteve drugih. Ta medsebojna odvisnost in pogojenost železnic in drugih gospodarskih panog pa je bila celo bolj poudarjena, kot pa včasih mislimo: to velja posebno za naš sistem splošne ljudske obrambe.

VOJNA ORGANIZACIJA ŽELEZNIC

Takoj je treba reči, da se bodo naloge železnic in železniško-transportnih podjetij na posameznih progah bistveno razlikovale od nalog v miru, ker bo pomembnost posameznih prog diktirala potrebo v zvezi z vojnimi akcijami (frontami), ne pa le gospodarski razlogi. Verjetno bodo še drugi razlogi, zaradi katerih bodo posamezne proge druge in tretje stopnje postale pomembnejše od tistih, ki imajo v miru višji tretman, toda o tem za zdaj ne bi govorili. Vemo, da so proge, ki delajo nepretrgoma (24 ur), in proge, na katerih je promet časovno omejen (na primer, od 4. ure zjutraj do 22. ure ponoči), zato lahko sklepamo, da bodo tiste proge, ki v miru obratujejo nepretrgoma, tako obratovali tudi v vojni, oziroma da bodo proge, ki imajo v miru omejen (pretrgan) delovni čas, v vojni verjetno delale nepretrgoma. To lahko imenujemo »vojno pripravljenost« železnic.

Glede na to dejstvo se pripravlja tudi vojna organizacijska struktura (formacija) železnic. Ker terja več tehničnih kadrov, kot jih imamo v organizaciji v miru, se zastavlja vprašanje, kje jih bomo našli. Mislimo, da je med številnimi rešitvami najbolj sprejemljivo angažiranje upokojenih železniških strokovnjakov po načelu - vsaka občinska skupščina (če je to mogoče) zasede delovna mesta za del proge, ki teče prek njenega območja. To je tudi v skladu z določili zakona o ljudski obrambi o delovni obveznosti.

Vojno stanje terja, da proga glede prepustne moči zagotovi najvišji možni koeficient izkoriščenosti. V miru se takšne zahteve pogosto ne postavljajo, ponavadi zaradi varčevanja, zato se v skladu s tem na manj važnih progah odpravljajo tudi posamezne postaje, kar izključuje možnost za srečanje, oziroma križanje kompozicij na njih. Ker na prepustno moč vpliva tudi osni pritisk, je jasno, da bodo proge z 20-tonskim osnim pritiskom sposobnejše prepeljati več kot tiste z 12-tonskim ali s 14-tonskim osnim pritiskom, toda ta problem je precej težje rešiti. Od železničarjev bi morali zahtevati, da izračunajo maksimalne možnosti za prevoz v neto tonskih kilometrih in v enoti časa - 24 ur.

V podjetjih, ki omogočajo funkcioniranje železniške operative, je treba tudi organizacijsko strukturo uskladiti z vojnimi zahtevami. Glede na mogoče akcije letal in diverzije sovražnika bodo številne izmed teh delovnih organizacij dolžne, da imajo v vsakem trenutku strokovne ekipe s potrebnim orodjem in stroji, ki bi bile sposobne v čim krajšem času stopiti v akcijo za razčiščevanje in usposabljanje proge za promet. Porušeni objekti in poškodovana vlečna sredstva bi se popravili na kraju samem ali v domicilnem objektu podjetja, kar terja od njih, da vsakdo, glede na svoj namen in vlogo, izdela potrebne analize v zvezi z možnim angažiranjem v vojni in da se na podlagi tega ugotovijo organizacijska struktura, sistematizacija delovnih mest v posameznih skupinah in načela delitve strojev, orodij, rezervnih delov in potrošnega materiala za posamezne skupine.

NEKATERI PROBLEMI ORGANIZACIJE TERITORIALNE OBRAMBE

Uspešno delovanje železniškega prometa v vojni bo odvisno od številnih dejavnikov. Eden med njimi je varnost prog in objektov na njih, zlasti važnejših vozlišč in križišč. To so, na primer, večji in pomembnejši prometni, gospodarski in politično-administrativni centri, posebno tisti, na katerih so tudi ranžirne postaje.

(se nadaljuje)

KAM Z NAFTO?

Predvidevajo, da bo naftovod šele v oktobru dosegel dnevno zmogljivost 160.000 ton nafte. Zaenkrat še ni rešeno vprašanje, kaj se bo s to nafto zgodilo. Glede na to, da morajo ZDA precejšnje količine potrebne nafte uvažati, zveni to vprašanje precej neumestno.

Vendar je osnovna težava v tem, da na zahodni obali ZDA, kamor bi to nafto najlažje prepeljali, ni na razpolago zadostnih zmogljivosti naftnih rafinerij. Dejansko lahko te rafinerije predelajo samo 80.000 ton dnevno, kar je polovica dnevne proizvodnje na Aljaski. Zato je bilo podanih že več predlogov za rešitev tega problema.

Ena izmed možnosti je gradnja novega naftovoda z zahodne obale ZDA so Srednjega zahoda, kjer je na razpolago dovolj rafinerij. Vendar se je naftna družba Exxon Co., ki je sicer

(Nadaljevanje na 6. strani)

PROIZVODNJA SLOVENSKE ŽELEZARNE V JULIJU ...

(Nadaljevanje s 1. strani)

vodnje, da so izvršili le 96 % linearne plana. Delo SM peči in popravila so bila razdeljena tako, da je znašala proizvodnja SM jekla le 92 % poprečno načrtovane mesečne proizvodnje. V železarni Štore je bila SM peč večji del meseca v popravilu, saj je znašala proizvodnja le 238 ton. Pri elektro jeklu so praktično dosegli mesečno načrtovano količino. Zaradi skupne mesečne izvršitve plana 93 % se je zbirni rezultat znižal z 98 % v polletju na 97 % konec meseca julija. Do kraja letošnjega leta bi morala znašati poprečna mesečna proizvodnja 70.523 ton surovega jekla. Zelo težka, vendar ne neuresničljiva naloga, ker je bila v nekaterih mesecih dosežena že tudi višja proizvodnja.

Kot je bilo že rečeno, je bila blagovna proizvodnja zelo slaba. V železarni Jesenice so izvršili 86 %, v železarni Ravne 91 % in v železarni Štore 79 % poprečnega mesečnega načrta. Zaostanek za zbirnim načrtom znaša v železarnah pet odstotkov, kar pomeni, da bi do konca leta morali izdelati mesečno po 66.663 ton blaga za tržišče. Ker je bila v nekaterih mesecih v preteklih letih blagovna proizvodnja že tudi nad 61.000 ton, bi po razpoložljivih proizvodnih zmogljivostih dosegli okoli 67.000 ton ne smel biti nemogoč.

Problemov, ki naj bi opravičili slabo proizvodnjo, je veliko: odsotnost z dela, preveč okvar in zastojev, neustrezen asortiment naročil, težave zaradi pomanjkanja vložka itd. Vse naštet, poleg načrtovanih letnih remontov in kolektivnih dopustov, seveda še znižuje že tako po operativnih planih niže predvideno proizvodnjo.

Pri delovnih organizacijah predelovalcev žice smo že junija ugotavljali, da ni bila kaj prida proizvodnja. Julija je bila že za 281 ton slabša in znašala izvršitev mesečnega načrta samo 77 %. Pri zbirnem načrtu so zdrknili iz 93 % izvrševanja plana na 90 %. Plan so presegli edino v TOVIL Ljubljana, in sicer za štiri odstotke, v Plamenu Kropa je znašala izvršitev 81 %, v Verigi Lesce 65 % in Žitni Celje 84 %. Problematika je domala enaka, kot jo navajajo železarne, s to razliko, da je posebej poudarjena težava oskrbovanja z vložkom, poleg lastnih notranjih problemov. Predelovalci bi morali poprečno mesečno izdelati do konca leta po 3.704 ton izdelkov, za doseg letnega plana. Vse preveč težav je z naročili, predvsem z izdelki za izvoz in blagovno menjavo, da bi lahko resno računali s takšno proizvodnjo.

Pri izvozu so železarne povečale zaostanek, saj so izvozile le 78 % poprečno načrtovane mesečne količine. Količinsko je plan presegla samo železarna Štore s 110 %. Vrednostni načrt je izvršen veliko bolje, saj so dosegli 96 % plana, in je železarna Ravne, čeprav so količinsko izvršili le 93 % plana, vrednostno presegla načrt celo za 25 %. Pri predelovalcih žice je vrednostno in količinsko izvršen izvoz samo z 59 %.

Do konca leta bi morali mesečno izvoziti za vrednost 6.289.000 dolarjev, česar pa verjetno ne bomo dosegli.

Podatki, kot so rezultati proizvodnje, so tudi podatki o doseženi eksterni realizaciji. Mesečni načrt so presegli samo v TOVIL, na Ravnah so dosegli 96 %, v Verigi 98 % mese-

nega plana vrednosti prodaje, pri vseh drugih so pa rezultati pod 90 %. V zbirnem podatku se je rezultat znižal za nadaljnji odstotek in znašala izvršitev le še 89 %. Samo izjemni uspehi proizvodnje v nadaljnjih petih mesecih, ob pomoči korektur cen, ki je bila odobrena za proizvode črne metalurgije le v tekočem mesecu, bi lahko pripeljali blizu planirane vrednosti prodaje v letnem gospodarskem načrtu.

Rezultati dela v mesecu juliju so bili pod pričakovanji in slabši, kot so bili za izvršitev dani realni pogoji. Samo pet mesecev imamo še v letoš-

njem letu in že petega pol je že za nami. Podatki po sedmih mesecih so za izvršitev letnega plana proizvodnje in realizacije gospodarskega načrta v večini delovnih organizacij v SOZD Slovenske železarne zaskrbljujoči in s tem tudi za skupno izvršitev. Samo izjemni naporji vseh dejavnikov, ki lahko vplivajo na proizvodne in poslovne rezultate, dajejo še upanje in možnosti za približanje postavljenim ciljem ter nalogam, če že ne izvršitvi gospodarskega načrta za letošnje leto.

Milan Marolt

Po uspelem šaržu

NOVICE IZ SINDIKALNIH ORGANIZACIJ

LIVARNA

14. seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata je bila 8. avgusta. V prvi točki dnevnega reda je bilo sklenjeno, da bodo organizirali izlet na relaciji Jesenice-Koper-Poreč-Vrsar v dnevi 27. in 28. avgusta. Kolikor to ne bo možno, bodo izlet preložili na september. Sindikalna organizacija bo za člane kolektiva, udeležence izleta, prispevala po 200 dinarjev, svojci pa bodo plačali polno ceno.

Osnovna organizacija sindikata v livarni podpira predlog o proglasitvi 10. oktobra za dan kovinarjev Jugoslavije.

HLADNA VALJARNA BELA

V sredo, 10. avgusta, je bila šesta seja izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata. Vabljeni so bili tudi člani nadzornega odbora ter predsednik izvršnega odbora sindikata Železarne, ki pa se seje ni udeležil zaradi dopusta.

V uvodni besedi je predsednik osnovne organizacije sindikata Mladen Azinović govoril o poslovnem poročilu ter o sanacijskem programu, kakor tudi o sklepih, sprejetih na seji odbora za ljudsko obrambo in družbeno samozashito. Vse tri teme je ustrezno obrazložil namestnik vodje TOZD Janez Jamar. Sklenjeno je bilo, da bodo celotno problematiko obravnavale SDS, članom izvršnega odbora osnovne organizacije sindikata pa so naročili, da na sestankih SDS poskrbijo za ustrezno tolmačenje in organizirajo udeležbo.

Namestnik vodje TOZD je omenil nedisciplino, ki jo opažajo v zadnjem času. Sprejet je bil sklep, da je treba poskrbeti za red in disciplino, za kar so odgovorni vodje naprav, izboljšanje delovne discipline pa

zahtevajo tudi družbenopolitične organizacije.

V tretji točki dnevnega reda so poročali referenti. O finančnem stanju je poročal blagajnik, referent za socialna vprašanja pa je predlagal dodelitev denarne pomoči sodelavcu Asimu Babiću, medtem ko bodo o dodelitvi denarne pomoči Ademu Rakoviću in Rasimu Numanoviću še razpravljali, najprej pa bodo ugotovili njihov socialni položaj.

Za izvedbo izleta je bilo predlaganih več variant. Cena izleta je 400 din na udeleženca, odbor pa meni, da glede na finančne zmogljivosti letos izleta ne bi organizirali, pač pa so naročili sodelavcem Koširju, Volčinju, Kiklju in Sajevicu, da pripravijo predlog za izvedbo piknika.

Ob sklepu seje so uredili še nekatera kadrovska vprašanja. Namesto Florijana Dečmana so za člana gospodarskega odbora imenovali Franca Makšeta, Ivana Muhiča pa namesto Miroslava Svetina v odbor za ljudsko obrambo in družbeno samozashito. Podpirajo tudi predlog o proglasitvi 10. oktobra za dan kovinarjev Jugoslavije, na znanje pa so vzeli tudi obvestilo, da se bo začela javna razprava o zakonu o delovnih razmerjih, o referendumu in drugih oblikah osebnega izjavljanja, o zakonu o organih samoupravne delavske kontrole ter o zakonu o volitvah in odločitvah organov upravljanja in imenovanje poslovnih organov v organizacijah združenega dela.

Predsednik je tudi obrazložil novo reorganizacijo SDS, tako da bi imeli v hladni valjarni na Beli 11 skupin, v katere bi bilo vključenih 307 delavcev, medtem ko je trenutno zaposlenih v hladni valjarni na Beli 248 delavcev.

OCENE IN ZAKLJUČKI O POLLETNEM POSLOVNEM REZULTATU ŽELEZARNE

Na skupni seji vodstev družbenopolitičnih organizacij Železarne, ki je bila 8. avgusta, so bili sprejeti naslednji zaključki:

Prevladuje mnenje, da je glavni razlog za nedoseganje, oz. neizpolnjevanje sprejetih planskih obveznosti v nedoseganju, oziroma nedemokratskem, nesamoupravnem sprejemanju teh obveznosti, predvsem letnih in operativnih planov.

Da so plani preoptimistično visoko postavljeni glede na lastne zmogljivosti in sposobnosti ter druge družbene dejavnike, ki so v preteklosti lahko znatneje posegali v poslovanje Železarne.

Razen tega pa je zaslediti pri opredeljevanju vzrokov za neizpolnjevanje planov vrsto za nas subjektivnih dejavnikov, za katere smatramo, da bi brez posebnih posegov morali biti že davno odpravljeni (nabava polfabrikatov, rezervnih delov, tehnološka disciplina, preventivno vzdrževanje, pomanjkanje in neusposobljenost kadrov, planiranje in izvajanje remontov, odsotnost z dela ...).

Na osnovi tega lahko zaključimo, da posamezne službe, oziroma TOZD s svojimi vodji niso izpolnile zaupanih in sprejetih delovnih obveznosti v taki meri, kot so jih družbenopolitične organizacije, oziroma delavci v TOZD in DS od njih pričakovali.

Kljub temu, da so samoupravni organi že sprejeli ustrezne sklepe za odpravljanje pomanjkljivosti in izboljšanje stanja, katere družbenopolitične organizacije v celoti podpirajo, pa je potrebno še:

- mesečno po samoupravnih delovnih skupinah zasledovati plane in njih realizacijo, predvsem pa analizirati: količinsko izpolnjevanje, kvaliteto izpolnjevanje, vrednostno realizacijo (stroški - dohodek), osebno odgovornost,

- mesečno obravnavati in sprejemati plane za naslednji mesec in po potrebi pristopiti k korekciji dolgoročnih programov,

- seznanjati se z vsemi kazalci, pomembnimi za samoupravo odločanje, kot so: ekonomičnost, produktivnost, rentabilnost, odsotnost z dela, osebni dohodki, nadurno delo itd.

Potrebno je vpeljati tak sistem ugotavljanja stroškov, oz. ekonomskih kazalcev, kakršne predpisuje zakon o združenem delu, ki bo delavcem pri odločitvah dajal jasno sliko o pravičnosti posameznih odločitev.

Koordinacija dela, oziroma sodelovanja med TOZD in DS ter posebnimi oddelki ne sme biti odvisna zgolj od pripravljenosti posameznikov, ampak mora biti naprej dogovorjena medsebojna soodvisnost z jasnimi pravicami in odgovornostmi. Predvsem pa to ne sme biti opredeljeno kot enkratna ali občasna naloga, temveč kot kontinuirno zasledovanje in odpravljanje odstopanj od dogovorjenih nalog.

Nujno je takoj pristopiti k ugotavljanju in realiziranju dolgoročnih samoupravnih dogovorov in sporazumov tako na področju nabave, prodaje, družbenega planiranja, proizvodnje in razvoja.

Pri novih odnosih je potrebno poudariti večjo vlogo delegatov v delovni organizaciji, občini in republiki, ker se ugotavlja, da je doseganje delo preveč slonel na strokovno poslovnih opredelitvah, oziroma, da so posamezni delegati pokazali pri svojem delu premalo aktivnosti.

Koordinacija družbenopolitičnih organizacij meni, da je vrsta do sedaj sprejetih zaključkov tako samoupravnih kot družbenopolitičnih nerealiziranih, kar se odraža v polletnih poslovnih rezultatih, zaradi česa menimo, da je nujno pristopiti k ugotavljanju osebne odgovornosti in ustreznemu disciplinskemu, materialnemu in kadrovskemu ukrepanju.

Vrsta slabosti, ki jih je možno analizirati, so naloga obravnave tako odborov samoupravne delavske kontrole kot odborov za LO in družbeno samozashito. Zato je naloga družbenopolitičnih organizacij v TOZD in DS, da takoj pristopijo k aktiviranju teh organov.

Železarski globus

TURČIJA

V turški železarni Erdamir pripravljajo vse potrebno za rekonstrukcijo. Ta bo omogočila povečanje letne proizvodnje surovega jekla s sedanjih 1,5 milijona ton na 2 milijona ton in gotovih izdelkov s 1,2 na 1,5 milijona ton. V ta namen bodo porabili za 184 milijonov dolarjev investicijskih sredstev, od tega 102 milijona dolarjev posojil iz ZDA in Japonske.

FINSKA

Železarska družba Rantarrunk Oy je največji finski proizvajalec surovega jekla in železarskih proizvodov. V letu 1976 so v železarni Raahen, ki je njena last, proizvedli 407.000 ton konstrukcijskega jekla in jekla za ladje. V isti železarni so proizvedli tudi 804.000 ton valjanih izdelkov. V njihovi drugi železarni Hämeenlinna so v istem obdobju proizvedli 131.000 ton hladno valjane pločevine. V železarni Lappeenpää pa so skupno z železarno Hämeenlinna proizvedli 77.000 ton različnih cevi.

TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON - TEHNIČNI FELJTON

(Nadaljevanje s 5. strani)

podpirala ta predlog, pred nedavnim premislila in meni, da zamisel ni uresničljiva. Kot vzrok navaja, da predpisana pravila za zaščito okolja v zvezni državi Kalifornija preprečujejo izvedbo tega projekta. Nasprotno pa je družba Standard Oil of Ohio odločena to idejo uresničiti in z nekaterimi odcepki s tega naftovoda transportirati nafto tudi v zvezno državo Teksas.

Vendar je jasno, da je z gradnjo cevovoda možna rešitev tega problema šele v bodočnosti. Za trenutno rešitev je ideja tudi ta, da bi odvečno nafto prodali Japonski in manjkačo količino uvažali iz arabskih dežel Bližnjega vzhoda. Gospodarsko je ta ideja dobra, politično pa precej problematična. Zato se tudi predsednik Carter z njo ne strinja.

Druga možnost z majhno verjetnostjo za uresničitev je izmenjava nafte s Kanado. Če ne bodo našli nobene pametne prehodne rešitve, bodo morali prevažati nafto s tankerji iz pristanišča Valdez preko Panamskega kanala do Mehškega zaliva ali do vzhodne obale ZDA. Vendar ta rešitev zaradi visokih transportnih stroškov ne bo poceni.

PREPIR ZARADI CEN

Drug problem, ki prav tako še ni rešen, predstavlja cena transporta nafte po naftovodu. Osem naftnih družb, ki so sodelovale pri gradnji naftovoda, je postavilo ceno transporta na 6,04 dolarja za ton naftnega surovca. Na zahtevo pravosodnega ministra ZDA in oblasti na Aljaski je zvezna komercialna komisija, ter zastopniki interesov domačega prebivalstva znižala to ceno za 19-26 %, to je, na 4,68 do 5,10 dolarja. S tem niso priznali visokih stroškov obresti na tuji kapital v obratovne stroške, kar so sicer naftne družbe zahtevale.

Prepir zaradi cen bo sprožil dolgotrajen sodni proces, katerega rezultat je negotov.

Za zvezno državo Aljaska je izredno važno, kakšna bo cena transportiranja nafte po naftovodu. Kajti cena nafte na vrtini, na katero obračunavajo davke in ostale dohodke države, izračunajo nazaj in pri tem izhajajo iz prodajne cene s Kaliforniji, ki se giblje okoli 14 dolarjev na sodček. Samo en cent več transportnih stroškov pomeni za državno blagajno Aljasko milijon dolarjev manj dohodka na osnovi davkov.

PROBLEMI OKOLJA IN STRAH PRED SABOTAŽO

Z zaključkom gradnje naftovoda še daleč niso končane tudi razprave o njegovem negativnem vplivu na okolje. Odpor organizacij za zaščito okolja ni skoraj nič popustil. Nasprotno, različna in močno kritična poročila o raziskavah na tem področju so dala razpravam nov zagon. Poročila navajajo, da se Aljeska ni vedno dosledno držala zahtev, povezanih z varstvom okolja. Zato je bilo v času gradnje napravljene več škode na tem področju, kot je bilo predvideno. Sem spadajo onesčiščenje voda, erozija tal in podobno.

Več skrbí kot razprava za zaščitniki okolja povzroča Aljeski možnost raznih vandalskih dejanj. V sedanjih situaciji pričetka obratovanja ne dovolijo nikomur pristopa k naftovodu ali črpalnim postajam. Varnostni ukrepi so izredno strogi, vendar podrobnosti niso znane. Kakšna je zaščita proti sabotažnim dejanjem, posebno še proti strelom, je težko reči. Pred kratkim je zadela naftovod salva iz pušk, vendar ni nobena krogla predrila stene cevi.

Naftovod nadzorujejo s kratkovalovnim sistemom, ki ga dodatno podpira še sistem prenosa preko satelita. V primeru razpoke na cevi je možno obratovanje v sorazmerno kratkem času ustaviti. Vendar bo za ugotovitev mesta okvare in izvedbo popravila potreben nekaj časa in s tem bo seveda nastala draga prekinitev obratovanja.

Eksplozija v eni izmed črpalnih postaj, ki je nastala kmalu po pričetku obratovanja in je povzročila določeno onesnaženost okolja, seveda ni zmanjšala strahu pred sabotažo, kakor tudi ni pomirila zagovornikov varstva okolja.

ALJASKA PRED OSNOVNIMI ODLOČITVAMI

Še vedno trajajo razprave o vplivu naftovoda na varstvo okolja. Vendar ne samo tega, ki je že zgrajen. Pri tem gre predvsem za bodoči razvoj Aljaskine nasploh in pri katerem ne bi igrala majhno vlogo naftna industrija.

Že sedaj govorijo o vsaj še enem cevovodu, s pomočjo katerega bodo lahko izkoriščali bogata nahajališča zemeljskega plina na področju Prudhoe Bay. Poleg tega računajo strokovnjaki na nova bogata nahajališča nafte tako na področju Prudhoe Bay kakor tudi drugod. Jasno je, da bi izkoriščanje teh novih nahajališč imelo tudi izredno velik vpliv na razvoj same Aljaski, kakor tudi na okolje.

Sedanja vlada Aljaski se močno trudi, da bi ta razvoj obdržala v razumnih mejah. Ker pa največji del ozemlja pripada zvezni vladi in domačinom, je njena možnost ukrepanja na tem področju precej omejena.

Drug problem, ki je povezan z odpiranjem novih nahajališč nafte in zemeljskega plina, je ta, da omogoča visoko zaposlenost samo v času gradnje posameznih naprav in cevovodov. Ko je ta zaključena, lahko vodi obratovanje naftnih polj in cevovodov samo majhno število tehničnih strokovnjakov. To je opazno tudi danes, ko je po končani gradnji naftovoda in vseh ostalih naprav, povezanih z njim, nezaposlenost prebivalstva na Aljaski spet močno narasla. Ker pa je s tem v zvezi državni razpolago le malo možnosti za industrijski razvoj, je treba smatrati povečanje naftne aktivnosti vsaj v prihodnjih nekaj letih kot eno izmed možnosti za reševanje problema nezaposlenosti prebivalstva.

ODMAKNJENI, A Vendar NAŠI

(Nadaljevanje s 1. strani)

Na vsak način so zunanji vplivi. Literature je bolj malo, nekaj jo ima strokovna knjižnica, samo tako smo odmaknjeni, da težko pridemo do nje. Velikega pomena so razstave, sejmi. Tam se človek z marsičem seznani in mogoče ga kakšna stvar spodbudi, da bi kaj podobnega napravil.

Slišala sem že, da nameravate pri vas novatorje spodbuditi. Na kakšen način?

Objavili bi problematične stvari, ki jih je treba pri nas rešiti. Tako bi pospešili inovacijsko dejavnost prav med neposrednimi proizvajalci, ker ti najbolj vidijo, kaj je narobe, katero delo je težko, kaj bi se dalo poenostaviti in izboljšati. Do te misli je privedel daljši proces, izvirajoč iz dela samega.

Ljudi bo treba spodbuditi, nakazati probleme, ki jih sami toliko ne vidijo. Če človek o tem ne razmišlja, misli, da tako mora biti, in tako dela naprej.

Se pravi, da kakšno izrazito teoretično znanje za to delo ni tako potrebno ali pride v poštev kasneje?

Mogoče za idejo ne, za izvedbo pa včasih. Za manjše stvari veliko teoretično znanje ni potrebno. Do inovacije pripeljeta največ praksa in razmišljanje.

Ze zadnjič, ko sem se pogovarjala z nekim novatorjem, mi je dejal, da je zanj spodbuda že to, da je v železarni toliko zastarelega.

To je res. Tudi pri nas imamo stroje, ki bi spadali v staro železo. Delo z njimi ni ekonomično. Obdržati pa moramo asortiment. Brez inovacij in racionalizacij marsikaj ne bi šlo več.

Ali se vam zdi, da so tri projekti dovolj ovrednoteni?

Moram reči, da je v zadnjem času to boljše. Ko sem dal prve predloge, je bilo materialno priznanje minimalno. Z novimi pravilniki pa se ta dejavnost že solidno stimulira. Mislim, da bo to še druge spodbudilo, da bodo na tem področju delali. Ne rečem pa, da so vsi kriteriji pravilni. Sliši se, da nekdo porabi veliko časa, da nekaj naredi, drugi pa čisto malo, ampak to ni bistvo. Bistvene so le številke — prihranki.

Zadnje čase so dobili novatorji tudi vidna priznanja: značke, diplome. Tudi Pantzova nagrada in nagrada Novator leta sta zelo spodbudni.

Ali tudi vi menite, da bi bilo treba pravilnik spremeniti?

Mogoče dopolniti. Ščasoma se bo pokazalo, da so spremembe potrebne. Saj to življenje vedno samo uredi. Tisto, kar ni sposobno za življenje, odmre.

Ali se vam zdi, da bi bila primerna še kakšna druga priznanja za novatorje, kot imajo to urejeno v nekaterih socialističnih deželah (dopusti, dopolnilno izobraževanje...)?

Te stvari bi imele velik vpliv na inovacije. Zaenkrat poznamo samo materialno vrednotenje, ne pa družbenega. Ne bi bilo neumno poudariti izobraževanje. Pojavijo se mladi novatorji, ki jim manjka veliko tehničnega znanja, in bi se lahko izpopolnili. Predvsem pa je premalo obiskovanja sejmov in razstav.

Ali te obiske razstav organizira DIATI ali so take možnosti tudi v železarni?

DIATI običajno vsako leto organizira ogled kake razstave. Tudi v železarni bi kaj takega lahko izpeljali. Ne samo ogled razstav, tudi ogled kakega podjetja. Če ne gremo nikamor ven, lahko pride do industrijske slepote. Treba pa bi bilo poskušati pravi način. To so obenem tudi najcenejše investicije.

Kaj menite o novatorstvu in znanstveni dejavnosti na Slovenskem?

Vse je razdrobljeno, industrija je v manjših mestih. Raziskovalnih institucij, kot je naš RO, pa ni tako malo.

Kakšne bi bile možne spodbude za vas kot novatorja iz RO?

V primerih, ko kaj rabim, se vedno obračam na sodelavce iz RO. Moram reči, da so vezi med nami zelo dobre.

Vi seveda nameravate s tem delom nadaljevati?

Vsekakor, kolikor se bo pokazala potreba, kolikor bo ideja.

Ali mladi kažejo pri vas kaj zanimanja za inovacijsko dejavnost?

Ne. Računati moramo, da so pri nas v glavnem delavci s štirimi do petimi razredi osnovne šole. Nimajo veliko ambicij. Praktično nimajo nobenega tehničnega znanja, samo priučenost na delovnem mestu. Ni pa rečeno, da kdo od njih ne bi mogel dati pomembne ideje.

Kaj pa menite o mladih novatorjih v železarni?

Mislim, da jih je veliko premalo in da kažejo premalo interesa. Možnosti pa imajo dovolj. Nikoli ni bilo take možnosti za izobraževanje kot danes. Starejši smo bili veliko prikrasani, pozno smo se dajali s šolo.

Ali imajo pri vas delavci možnosti za nadaljnje izobraževanje?

Saj se jih precej izobražuje. Ko pa je kader formiran, gre. Pri nas ni delovnih mest, da bi take kadre zaposlovali. Tako si taki poiščejo delo drugod.

Lahko bi se izobrazbena struktura tudi pri nas izboljšala. Posebno potrebni so nam kvalificirani delavci. Pred leti so se izšolali taki kadri, ki smo jih praktično sami vzgojili, preko šole, po potrebah. Zdaj jih je ostalo še nekaj.

Kakšno perspektivo ima jeklovlek v bodočnosti glede kadrov?

Posebnih perspektiv ni. Skušali se bomo malo razširiti. Dosti več osebja ne bomo rabili, ker do tega ne bomo mogli priti brez modernizacije, sicer tudi kvalitetno ne bomo mogli dohajati trga.

To je vse v srednjeročnem programu, samo vse se ustavi pri denarju. Sredstev ni.

Naslednji sogovornik je bil Anton Dežman, predsednik DS TOZD Jeklovlek.

O vas bolj malo pišemo v Železarni.

Dogovorjeno je bilo, da bomo dobili nekoga, ki bo dopisoval v Železarni, pa nas je malo in tako smo zavzeti na vseh koncih in krajih, da ne gre. Kar dobro delamo in zato bi bilo prav, da bi o nas več pisali.

Kakšno delo ima za sabo delavski svet v TOZD Jeklovlek?

Samoupravno delo je dobro skleno. V štirih mesecih je delavski svet imel že sedmo redno sejo. Tudi delegatski odnosi od samoupravnih delovnih skupin do delavskega sveta so dobri, prav tako informiranje. Mogoče s funkcijo samoupravnih delovnih skupin ni vse tako, kot predpisuje statut. Vse funkcije SDS — delovna, samoupravna, sindikalna — jemljemo preveč splošno, osredotočiti bi se morali na probleme.

Mislim, da bo ta vez med bazo in samoupravnimi organi prilično dobra. Za to si zelo prizadevamo. Poznamo se in vemo, kdo je primeren za tako delo.

Ali ste na sejah DS razpravljali o čem takem, kar je specifično za Jeklovlek?

Proizvodna problematika se obravnava tekoče na sejah odborov. Razpravljali pa smo predvsem o rekonstrukciji, ki ni bila izvedena vzporedno z rekonstrukcijo valjarne žice. Treba bi čimprej napraviti vse, da bo rekonstrukcija valjarne žice uspešna tudi za nas. O tem smo nekajkrat govorili na sejah delavskega sveta, pa nismo dobili nobenega ustreznega odgovora. Ponovno smo izvedli tudi razpis za vodja temeljne organizacije, ker je sedanji VD.

Tudi vi torej menite, da se sklepi delavskega sveta zane-marjajo?

To lahko v celoti potrdim. Ne vem, ali je za to kriva služba na centru, ki obdela material. Res pa je 22 TOZD in dela veliko. Zahtevamo

pa odgovor. Na vsaki seji delavskega sveta pregledamo sklepe in gornji se vleče že od druge seje. Spet smo v zapisniku zahtevali odgovor.

To je za nas življenjsko pomembno, glede na težnjo po ukinitvi valjarne profilov in da bomo vezani povsem na valjarno žico. Naš proizvod ima najvišjo ceno. Ko bi se tega zavedali, bi nas morali zalagati z vložkom.

Težave so tudi z vložkom iz Štor. Planirano je bilo, da dobimo iz Štor in z Raven 1700 ton. Dobili pa bomo šele prvo količino, okoli 150 ton, in še to z neobveznim rokom.

Tudi nas poleg kvalitete zavezujejo roki na tržišču. Če bomo ostali brez valjarne profilov, bo mizerno. Če ne bomo dobili vložka, bomo vezani le na sedanje dimenzije iz valjarne žice in bomo morali zmanjšati proizvodnjo.

Se pravi, da je delavski svet v tem mandatnem obdobju pred izredno težko nalogo.

Dosti naporov bomo morali vložiti. Težnja nas vseh je, da še naprej ostane valjarna profilov, ker le v tem vidimo izhod za jeklovlek.

Kakšno pa je bilo delo odborov?

Odbor za gospodarstvo se ukvarja s proizvodnimi problemi. Obravnava mesečni plan. Sklep odbora je, da službe, ki so odgovorne za realizacijo plana, storijo vse potrebno. Kolikor ne, je potrebno takoj ukrepati in ustvariti take pogoje, da se planske zahteve uresničijo.

Odbor za delovna razmerja je obravnaval preveliko odsotnost v tem letnem času, glede na dopuste. Tudi bolezenska odsotnost je v porastu. Govorili smo v začetku leta, da je potrebno planirati letne dopuste in jih uskladiti tako, da bo delovanje normalno in proizvodnja ne bo prizadeta. Opazili pa smo, da je porasla bolezenska odsotnost, če smo hoteli dopuste planirati. Pripravljeni pa so že ustrezni ukrepi.

Iz vsega tega lahko sklepamo, da je vaša ocena delovanja samoupravnih organov ugodna?

Dovolj zavzeto smo začeli misliti in delati in prav je, da o tem kaj pišete.

Čeprav ne spada v vaše ožje delovno področje, pa ste tesno povezani z odborom za samoupravno delavsko kontrolo? Kako ta dela?

Imeli so dve seji, popolnoma se še niso vključili. Mislim, da so na začetku ubrali napačno pot. Postavili so se v vlogo nekega inšpektorja. Tudi ljudje so jih tako jemali. Ščititi bi morali interese in samoupravne pravice, ne pa da se spuščajo v delikte ali dogodke, ki spadajo v delokrog disciplinske komisije ali odbora za družbeno samozaščito.

Prizadevali se bomo, da bo stvar stekla po pravi poti.

Ali menite, da delajo samoupravne delovne skupine tako, kot je treba, če upoštevamo vašo začetno pripombo?

Pri nas se zbirajo delavci v grupah, ko objavimo na oglasni deski sklepe sej delavskega sveta in odborov, potem pride na vrsto še debata. Poleg tega sklepe obdelajo še na sestankih SDS. Zanimamo se, obveščeni smo tudi.

Dobro se je uveljavila tudi praksa, da sestanke samoupravnih delovnih skupin vodi delegat v DS, delovodja pa piše zapisnike.

Kakšno je delo družbenopolitičnih organizacij, predvsem mladinske?

Upanje imamo, da bodo mladi začeli delati v okviru svoje organizacije. Vendar je predsednik veliko bolezensko odsoten. Bili so pripravljeni delati in veliko jih je, čež 50. Samo prave spodbude jim je treba. Morali se bomo z njimi resno pogovoriti o delu.

Ali ste razmišljali o tem, da bi jim postavili mentorja?

O tem smo govorili, zadolženi pa so mladi člani zveze komunistov. Ti bi morali pomagati. Samoupravni organi in sindikat so pomagali, da smo postavili vodstvo. Kaže, da ga bo treba spremeniti.

V veliki meri je treba iskati krivdo pri mladih, malo pa pri nas, ker nismo vztrajali toliko časa, da bi se pokazali rezultati.

Pri nas je nerodno, ker so mladi tudi v brisulnicah na Javorniku. Ovira je tudi dvo-, trozmenko delo.

Pa vseeno bi šlo, ko bi bila aktivnost malo večja. Eni so pri svoji družbenopolitični dejavnosti preveč angažirani, tistim, ki so še prosti, pa se ne da. Tudi OO ZK ne dela tako, kot bi morala.

Morali bi spodbuditi delo družbenopolitičnih organizacij vsaj do take mere, kot delajo samoupravni organi.

O delu mladine sva se pogovarjala z Ivanom Kavčičem, sekretarjem OO ZSMS v TOZD Jeklovlek.

Zakaj mladina ne dela?

Organizirani smo, toda predsednik je precej odsoten.

Kaj pa naj bi delal sekretar?

Vsa pošta je nanj naslovljena, tako da je ne dobim v roke.

Kakšni so vzroki, da delo ne teče? Pomoč v TOZD imate.

Pomoč je, toda pri mladini vsak vleče na svojo stran. Interesa za organizirano delo ni. Vsak hoče vpletati nekaj svojega.

Kaj pa primer?

Recimo, sport. Prijav je dovolj, ko pa je organizirano, ni nobenega. Imamo samo dolg jezik. Imeli smo možnosti za delovne akcije. Prijave so bile, potem pa so se začeli izgovarjati na delo. Podobno je tudi pri športu.

Kaj pa druge oblike dejavnosti, poleg športa?

Pravijo, da delajo že dovolj na delovnem mestu.

Ali mislite na spremembe?

Ko pride predsednik nazaj, je rekel, da bomo poskusili malo spremeniti. Ne vem, če bo to šlo.

Imate kakšen program, da bi stvari jeseni spremenili?

Ljudi se da pritegniti le tako, da bi organizirali nekaj izletov.

Kaj pa pomoč s strani koordinacijskega sveta?

Nikogar ni, prepuščeni smo samim sebi.

Zadolženi so mladi komunisti. Kje pa je rezultat?

Ga ni.

Kaj pa dekleta v osnovni organizaciji?

So samo številke. Mladini manjka pobude in volje in nekaj bo tega ukreniti.

Milica Lakotova, delavka pri iskrilnem stroju, je članica delavskega sveta in že 22 let, kar dela v železarni, aktivna družbenopolitična delavka.

»Delam pri iskrilnem stroju,« pravi, »in delo je zelo zahtevno. Če je dovolj vložka, pride 30 do 40 ton na eno izmeno. Vložek pa je treba prevajati, če je okrogel, in premetati, če je šestoglen. Dve delava pri stroju, menjava se, ker je delo naporno za oči. Treba je biti zbran, ker po iskrah ugotavljaš, kakšna je kvaliteta.«

Ženske torej pri vas lahko opravljajo zahtevno delo?

Lahko bi se udeleževale pri takih delih, toda pri nas žensk ne cenijo.

POŠKODBE V JULIJU

Iz podatkov, ki nam jih je posredovala služba za varstvo pri delu, je razvidno, da je bilo v preteklem mesecu na delovnih mestih poškodovanih 35 sodelavcev in izgubljenih 668 delovnih dni. Dve poškodbi smo imeli na poti v službo in 50 izgubljenih dni.

Pregled poškodb po temeljnih organizacijah in delovnih skupnostih je naslednji:

TOZD	št. poškodb	izg. dnevi	poš. na poti	izg. dnevi
Plavž	1	7	1	6
Jeklarna	6	68	—	—
Livarna	—	—	—	—
Bluming štekel	5	126	—	6 od prej
Valjarna žice	—	—	—	—
profilov	3	36	—	—
Valjarna 2400	3	57	—	—
Zičarna	2	43	—	—
Hl. valjarna Jes.	—	—	—	—
Hl. valjarna Bela	5	124	—	—
Jeklovlek	2	32	—	—
Profilarna	—	—	—	—
Vratni podbojiv	—	8 od prej	—	—
Strojne delavnice	—	—	—	7 od prej
Želbjarna	1	11	—	—
Elektrodni	—	—	—	—
Energetika	—	—	—	—
Vzdrževanje	4	67	—	—
Remontne del.	—	46 od prej	—	7 od prej
Transport	2	36	—	—
Družbena prehrana	1	7	—	—
DS za komercialne in finan. zadeve	—	—	—	—
DS za kadrovske, splošne zadeve in informiranje	—	—	1	3
DS za ekonomiko tehnično kontrolo razvoj ter novogradnje	—	—	—	—

Pomislike imam včasih, da nas ponižujejo. Delam v samoupravnih organih, sem članica delavskega sveta, namestnica predsednika v odboru za delovna razmerja, delegatka in vidim, da ženske ne cenijo. Vidim tudi po tem, kako visoke grupe imamo. Sama imam peto grupo. Včasih smo bile ženske bolj plačane. Delali pa so primerjavo s ferofluksom in z iskrenjem, česar ne bi smeli, a je tako ostalo. Je pa med obema velika razlika v delu.

Po delu pa vidiš, koliko narediš, koliko materiala lahko rešiš, ker je zamešan, da ni reklamacij. Po delu se vidi, koliko sem zmogla. V glavi imam 200 različnih kvalitet, vse elemente, ki jih ima kvaliteta, — po barvi, iskrni, snopu.

Imela sem šest učenk, da so se priučile na delovnem mestu. Proč so šle, delo je pretežko. Ne zdržijo, neumno se jim zdi, da bi delale za peto grupo.

Kaj pa pravijo druge sodelavke?

Nimajo tako odgovornih delovnih mest. Se pa tudi pritožujejo, da so slabo plačane.

V samoupravnih organih smo kake tri aktivne. Druge ne delajo iz najrazličnejših razlogov. Sama na sestankih nisem tiha, ne glede na to, kaj bo po tem, če vem, da imam prav. Naj gre za moje sodelavke ali zame, rekla bom tisto, kar mislim. Če vidim, da delo ne napreduje, povem, pa če je prav ali ni.

Na sestankih samoupravne delovne skupine rečemo marsikaj. Eni si upajo, drugi ne. Smo pa kaki trije, ki si upamo reči stvari, ki nas težijo.

Res nimam kvalifikacije, tega včasih ni bilo, zdaj pa smo prestari. Ceniti bi nas morali po delu, ki ga opravljamo, ali po tistem, kar smo že naredili. Ni dosti šola, veliko je to, kako znaš delati. Meni šola ne bi koristila, bolj praksa.

Kakšni pa so odnosi med sodelavci?

Med sodelavkami sem cenjena, po drugi strani pa se me bojijo, ker sem v delavskem svetu, mislijo, da jih bom grajala. Kadar je treba komu pomagati, sem vedno pripravljena. Med ženskami v debato ne posegam. Delo imam, če pa čakam na vložek, rada malo počijem.

JUGOSLOVANSKA PROIZVODNJA SUROVEGA JEKLA V PRVEM POLLETJU

železarna	plan (t)	proizvodnja (t)	%	Indeks 77/76
Surovo jeklo				
Zenica	396.000	464.490	117,2	95,7
Nikišić	12.000	20.356	169,6	74,8
Sisak	150.380	140.263	93,2	96,4
Jesenice	166.200	151.903	91,3	96,2
Štore	14.076	16.052	114,0	118,9
Smederevo	46.500	39.674	85,3	128,8
Skupaj	785.156	832.738	106,0	96,8
LD jeklo				
Zenica	297.800	112.731	37,8	—
Skopje	181.200	137.075	75,6	148,0
Smederevo	152.500	68.967	45,2	335,5
Skupaj	631.500	318.773	50,4	281,7
Elektro jeklo				
Zenica	11.902	12.947	108,7	87,3
Nikišić	66.000	58.579	88,7	102,2
Sisak	33.890	32.883	97,6	92,0
Split	25.256	23.134	91,5	103,5
Skopje	68.700	74.084	107,8	122,9
Jesenice	93.800	91.178	97,2	97,5
Ravne	100.000	102.625	102,6	106,1
Štore	32.000	32.203	100,6	95,5
Smederevo	3.448	2.499	72,4	70,2
Skupaj	434.796	430.142	98,9	102,9
Surovo jeklo				
Skupaj	1.851.452	1.581.653	85,4	113,7

Iz podatkov o proizvodnji surovega jekla v jugoslovanskih železarnah za obdobje januar — junij 1977 sta razvidni predvsem dve zanimivosti:

Prva je pričetek obratovanja nove LD jeklarne v železarni Zenica. Druga pa, da bomo kljub temu, da je bila planirana proizvodnja v prvem polletju dosežena le s 85,4 % letos prvič v zgodovini jugoslovanskega jeklarstva dosegli letno proizvodnjo tri milij. ton surovega jekla.

O ENEM IZMED MOŽNIH PRISTOPOV K VREDNOTENJU...

(Nadaljevanje s 1. strani)

zbrati, pa bo delo obupanem iskalcem smiselnih predlogov za vrednotenje dela raznih planerjev-analitikov, organizatorjev dela, raziskovalnih svetnikov, višjih samostojnih in (kar tako navadnih) sodelavcev, vodij strokovnih služb, njihovih pomočnikov in namestnikov itd. postalo vsaj bolj smiselno, morda pa tudi lažje.

VRSTE DEL

V (širšem še neobjavljenem) gradivu R. Ogorevca »Delitev osebnih dohodkov po delu« (Ljubljana, 5. julija 1977) avtor vrste dela z vidika vsebine dela razporeja na dela, povezana z (s):

- obdelavo materiala,
 - obdelavo podatkov,
 - koordinacijo dela ali ravnanja,
 - odločanje v zvezi z upravljanjem s sredstvi in rezultati svojega dela.
- Z vidika načina dela - pa pravi isti avtor v istem gradivu - lahko vsa dela opredelimo kot:

- repetitivna ali ponavljajoča se dela,
- reproduktivna ali obnavljajoča se dela,
- kreativna ali ustvarjalna dela.

Ko avtor dalje v istem gradivu govori o sistematizaciji opravil v katalogu aktivnosti, navaja med opravili na področju dodelave podatkov: analiziranje, knjiženje, konstruiranje, planiranje in tipkanje, med opravili na področju ravnanja pa: komuniciranje na ravni organizacije združenega dela, svetovanje, vodenje in zastopanje.

V drugem takšnem, širše še neobjavljenem gradivu V. Megliča »Študij in organizacija delovnih postopkov« avtor nakazuje 12 temeljnih področij dela, ki prepletena in strnjena med seboj predstavljajo najpogostejša ponavljajoča se opravila pri obdelavi podatkov, in sicer: gibanje, jemanje, govorjenje, združevanje in razdruževanje dokumentov, razvrščanje, pisanje, odlaganje, čitanje, sprejem in odpošiljanje pošte, računanje, tipkanje besedila in tipkanje tabel.

POVEZAVA MED REZULTATI OBNAVLJAJOČIH IN USTVARJALNIH DEL TER DOHODKOM

V primeru dobro zasnovanega delovnega procesa bi moral biti skoraj ves delovni čas planerjev - analitikov, svetovalcev, strokovnih sodelavcev itd. porabljen za ta tako imenovana obnavljajoča in ustvarjalna dela, dasi se določenemu manjšemu odstotku ponavljajočih se del tudi ti delavci, ali vsaj njih velika večina, ne morejo izogniti.

Vsako od del zahteva različno usposobljenost, druga znanja, itd., skratka količina enostavnega dela, ki se skriva v enaki enoti ustrezno (normalno) izrabljenega časa posameznih vrst del, je različna, pa zato govorimo o bolj ali manj sestavljenem delu. Različna družbena okolja različno pristopajo k opredeljevanju sestavljenosti posameznih del, ki se praktično pokaže v različnih relativnih razmerjih med normalnimi delovnimi prispevki posameznih del. Rezultati posameznih del se sproti potrjujejo na javnem (tudi prek svobodne menjave dela) ali na šumarskem trgu, saj je vsakomur razumljivo, da je ura popravljanja zob dražja kot ura striženja las, da je ura izračunavanja optimalne statične obtežbe dražja kot ura izračunavanja mešanice za običajni beton itd., zato pravimo, da je sestavljenost nekaterih del neposredno preverljiva z dohodkom od takega dela. Pri raznih delih, s katerimi se srečujejo planerji-analitik, strokovni sodelavci in svetovalci zlasti v delovnih skupnostih raznih vrst, kakor tudi večina imenovanih in voljenih delavcev, pa je takšno tržno preverjanje večjih del neuresničljivo.

Naša naloga ob tej visoki oviri za uveljavitev stimulativnega sistema delitve sredstev za osebne dohodke

pa je, da kljub temu opredelimo možen način povezovanja rezultatov takšnih del z dohodkom.

Razmišljati velja o treh poteh:

- a) poiskati kvantitativna merila za rezultate posameznih del in prek njih verjetno sestavljenost dela potrditi z običajnim dohodkom od takšnih del,
- b) določiti osebne dohodke, ki pripadajo različnim vrstam del, in
- c) odločiti se za ocenjevanje delovnih rezultatov posameznih delavcev glede na cilje združbe, v kateri delavec dela.

Tudi zadnji dve od navedenih poti morata seveda pripeljati do povezave sredstev za osebne dohodke z dohodkom, kar pa bomo (vključno s prvo potjo) za trenutek zanemarili, z namenom, da bo naš pristop pridobil na poenostavljenju.

RAZPOREDITEV DELAVCA K POSAMEZNIM OPRAVILOM IN STRUKTURA OPRAVIL

V drugem odstavku 42. člena osnutka zakona o delovnih razmerjih (glej: skupščinski Poročevalec z dne 14. 6. 1977) je zapisano, »da je lahko delavec med trajanjem delovnega razmerja razporejen na vsako delo, oziroma k vsaki nalogi, ki ustreza strokovni izobrazbi, oziroma z delom pridobljeni zmožnosti na podlagi ugotovljenih delovnih potreb v skladu z merili, ki...«. Sprejem takšnega besedila zakona, ki stremlji k ustrezni izpeljavi posameznih določil zakona o združenem delu, se mi zdi v povezavi s prvim odstavkom 103. člena istega osnutka, ki pravi, »da je prispevek delavca (in s tem osebni dohodek, op. M. M.) odvisen od količine in kakovosti dela, ... in pogojev, v katerih delavec dela, ...«. Še zlasti pomemben prav za vrednotenje delovnega prispevka omenjenih strokovnih delavcev.

Preprosto povedano, navedeno zakonsko besedilo pomeni nesmiselnost nadaljnje borbe posameznikov za posamezne nazive (s ciljem povečevanja osebnih dohodkov), ko bi struktura (in obseg ter učinek) del posameznika ostala nespremenjena. Pri tem pa se je vendarle potrebno zavedati najmanj dveh omejitev za vse preveč preproste interpretacije v razporejanju delavca od enega dela k drugemu delu:

a) delavca bo potrebno nedvomno vnaprej seznaniti z vrstami del, ki jih bo lahko dobil v izvajanje, običajno strukturo teh del, kakor tudi s skrajnostmi pri spreminjanju strukture,

b) delo se običajno opravlja v neki organizacijski obliki, za katere rezultate nekdo odgovarja (sektor, služba, oddelek), ta oblika pa pogosto opredeljuje povsem specifične pogoje izvajanja dela. V gradivu »Neka pitanja rasporedivanja dohotka i raspodjele sredstva za lične dohotke prema radu i rezultatima rada« (Komisija za dohodak i samoupravljanje Predsedništva veća SSJ, Beograd, junija 1977) prav zato med drugim zasledimo, da »je delovno mesto potrebno tudi vnaprej zadržati v organizacijskem smislu kot izraz delitve in specializacije dela (tako med ožjimi organizacijskimi oblikami kot znotraj te oblike, op. M. M.). Primeroma lahko rečemo, da od strokovnega sodelavca, katerega naloga je izdelava analiz poslovanja, zanjo pa je predvidenih 120 ur mesečno (od 182), ostalih 62 ur pa je namenjenih telefonskim odgovorom na telefonsko zahtevano pojasnila (od 7.-15. ure), ne moremo pričakovati niti pol toliko delovnega učinka pri izdelavi enakih analiz poslovanja kot od strokovnega sodelavca, kateremu izdelava analiz predstavlja edino delo, to je, 182 ur mesečno.

Strukturo del, običajno pogojeno z delovno nalogo ožje organizacijske oblike, v kateri delavec dela, je zato bolj ali manj ustrezno preverljiva z dohodkom od takega dela.

PLANIRANJE DEL STROKOVNEGA DELAVCA

Predstavljen primer delavca, ki naj bi 20 minut v uri telefoniral, 40 minut pa izdeloval strokovno analizo, je morda res nerealen, čeprav bi se ga tudi našlo, nedvomno pa nas je opozoril na slab izkoristek delovnega časa, ki ga tako nemogoče strukturiranje del posameznika nujno povzroča.

Glede na sorazmerno velikost delovnega prispevka, ki ga navedeni profili strokovnih delavcev lahko ustvarijo, kakor tudi glede na veljanske izgube, ki so možne prav pri teh delavcih, če kompozicija (sestav in zaporedje del) njim poverjenih del ne ustreza normalnemu delovnemu ritmu delavca, stopa - zaradi uresničevanja načela: vsakemu po njegovih delovnih rezultatih - planiranje dela teh delavcev kot do danes zanemarljen proces še kako v ospredje naših prizadevanj.

Sistem delitve sredstev za osebne dohodke se nam vse bolj kaže tako kot orodje, kakor tudi kot posledica

kakovosti organizacijskega procesa, v tem pa - kakor vemo - ima planiranje (načrtovanje) še kako pomembno vlogo.

Različni plani (od letnega prek tromesečnega, mesečnega do dotednega ali tedenskega) postajajo zato prav v zvezi z vrednotenjem delovnih prispevkov strokovnih delavcev nujnost. V letnih planih TOZD ali delovnih skupnosti je potrebno predvideti mesto opravljanja posameznih del, torej nakazati ožjo organizacijsko obliko, v kateri se bodo takšna ali drugačna strokovna dela izvajala.

Poslovni organi TOZD in drugi ravnalci se bodo morali v prihodnje še kako zamisliti nad razmerjem med urami planiranih del in urami neplaniranih del. Neugodne in nepotrebne spremembe tovrstnih planov, po možnosti tudi terminsko (kolekarski) začetek ter konec izvršitve) opredeljenih, bi morale po logiki stimulativnega sistema delitve sredstev za osebne dohodke pomeniti zmanjšanje osebnih dohodkov povzročiteljev takšnih sprememb.

VREDNOTENJE DELOVNEGA PRISPEVKA (S PRIMERI)

Ko zakon o združenem delu govori o različnih vrstah normativov, vključuje med te normative, ki zadevajo potrebno sodelovanje posameznih prvin poslovnega procesa pri pridobivanju enote poslovanja učinka (proizvoda ali storitve), tudi normativ potrebne količine in kakovosti dela. Rekli smo že, da se mora delovni prispevek vsakega delavca (neposredno, prek meril ali v izjemnih primerih prek ocene) prej ali slej potrditi v dohodku, pa naj gre za tržno izraženi dohodek ali pogojni (popravljeni) dohodek. Iz povedanega sledi, da se mora v normativu dela, potrebnega za pridobitev poslovnega učinka, posvetiti ustrezno pozornost tudi posrednemu delovnemu prispevku, torej normativom delovnega prispevka tako imenovanih režijskih, med njimi tudi že večkrat navedenih profilov strokovnih delavcev. Člene te nekoliko daljše verige bomo najlažje strnili med seboj, če bomo skušali vnaprej opredeliti vrednost (pogojni dohodek) delovnega prispevka teh delavcev in to neposredno prek pričakovanega dohodka nekega delovnega rezultata ali prek priznanega dohodka rezultata sodelovanja neke vrste dela.

Gledano z vidika temeljnih organizacij in delovnih skupnosti, to pomeni, da vzpostavljamo - na osnovi planov - neko razmerje med delovnimi rezultati, dohodkom in osebnimi dohodki, gledano z vidika posameznikov, pa vzpostavljamo razmerje med rezultati in osebnimi dohodki, s tem da se zavedamo, da bo nominalna vrednost osebnih dohodkov morala dobiti svojo potrditev še v dohodku temeljne organizacije, oziroma delovne skupnosti.

Če zdaj preidemo na primer vred-

Posnetek poprečne (iz obdobja VII - X / 1977) mesečne razporeditve opravil (v urah) po posamezniku v službi

Opravilo	ISA	ZRA	PPM	OR	PDT	US	PPO	DSSP	DOK	SP	Skupaj
Delavec (na delovnem mestu)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ur
Vodja službe	20	10	7	7	6	52	15	30	25	10	182
Višji svetovalec											42
											6
											14
											10
											6
											34
											30
											22
											8
											10
											182
Samostojni svetovalec (A)											
Samostojni svetovalec (B)											
Svetovalec											
Samostojni strok. sodelavec (C)											
Samostojni strok. sodelavec (D)	36	10	20	15	1	20	30	34	6	10	182
Strokovni sodelavec	85	8	20	5	-	8	20	24	6	6	182
Skupaj ur											1456

KAKO TOREJ VREDNOTITI DELOVNI PRISPEVEK ZNOTRAJ OPRAVIL

Prepričani smo, da bo včasih že sam podrobnejši posnetek stanja opravil opozoril na določene nelogičnosti v razporeditvi opravil po posameznikih, pri čemer bodo pogosto prednjačile ugotovitve o slabem planiranju dela, izkazane skozi čakalne ure za izvršitev nekega opravila, npr., čakanje na razgovor pri predstojniku.

Ni naš namen, da se na tem mestu spuščamo v kritiko same organizacije dela v službah, ampak da skušamo na primeru 4 od navedenih opravil razvijati prej omenjeno misel o vrednotenju delovnega prispev-

notenja delovnih prispevkov (živega dela) strokovnih delavcev v posameznih delovnih skupnostih, samoupravnih interesnih skupnostih, gospodarskih zbornicah, družbenopolitičnih organizacijah in upravnih telesih, lahko - zelo poenostavljeno gledano - ostanemo zgolj pri problemu povezave osebnih dohodkov posameznikov s tako ali drugače opredeljenimi delovnimi rezultati. Ta poenostavitev pa nas seveda ne sme ovirati v doseganju končnih ciljev stimulativnih sistemov delitve sredstev za osebne dohodke, to je, v tesnejši povezavi obsega osebnih dohodkov z rezultati in v povečanju proizvodnosti.

V organizacijskih strukturah navedenih dejavnikov lahko naletimo med drugim na posamezne strokovne službe, v okviru katerih se danes srečujemo z različnimi nazivi delovnih mest strokovnih delavcev, in to, na primer, z (s):

- vodjo strokovne službe,
- višjim svetovalcem,
- samostojnim svetovalcem,
- svetovalcem,
- samostojnim strokovnim sodelavcem in
- strokovnim sodelavcem.

Dosedanja razporeditev posameznika na eno ali drugo delovno mesto, običajno povezana z doseženo izobrazbo in dolžino delovne dobe, je ob bolj ali manj zvenečem nazivu posamezniku odrezala debelejši ali tanjši kos kruha, ne glede na dejanske delovne rezultate.

Če si priključimo v spomin običajna opravila tovrstnih strokovnih delavcev, jih lahko razvrstimo, npr. v 10 skupin, in sicer:

1. izdelava strokovnih analiz (ISA),
2. zagovarjanje rezultatov analize in na njeni osnovi izdelanih predlogov (ZRA),
3. priprava predloga mnenj na določena sprejeta gradiva (PPM),
4. osebni razgovori, vezani na akcijo strokovne službe, vključno s telefonskimi razgovori (OR),
5. predavanja iz določenih tem (POT),
6. udeležba na sejah (US),
7. priprava pisnih odgovorov na vprašanja, oziroma prejete dopise (PPO),
8. delovni stiki s sodelavci in predstojnikom (DSSP),
9. druge organizacijske in kadrovske zadeve (DOK) in
10. službena potovanja (ure, prebrite na vožnji) (SP).

Popis opravil, ki jih danes posamezniki opravljajo, bi nam dal od službe do službe različno strukturo opravil, odkril veliko neizkoriščenega ali slabo izkoriščenega časa, obenem pa navrgel ideje o vrednotenju delovnih prispevkov pri posameznih opravilih in možnih merilih za njih merjenje, zato priporočamo, da se povsod, kjer to delo še ni opravljeno, pristopi k popisu opravil, oziroma posnetku sedanjega stanja.

Teoretično bi ta posnetek (nepotrebnih časovnih izgub in časa, potrebnega za dopust in odmor, ne bomo prikazovali) lahko dal naslednje rezultate:

Če zdaj preidemo na primer vred-

Posnetek poprečne (iz obdobja VII - X / 1977) mesečne razporeditve opravil (v urah) po posamezniku v službi

Opravilo	ISA	ZRA	PPM	OR	PDT	US	PPO	DSSP	DOK	SP	Skupaj
Delavec (na delovnem mestu)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	ur
Vodja službe	20	10	7	7	6	52	15	30	25	10	182
Višji svetovalec											42
											6
											14
											10
											6
											34
											30
											22
											8
											10
											182
Samostojni svetovalec (A)											
Samostojni svetovalec (B)											
Svetovalec											
Samostojni strok. sodelavec (C)											
Samostojni strok. sodelavec (D)	36	10	20	15	1	20	30	34	6	10	182
Strokovni sodelavec	85	8	20	5	-	8	20	24	6	6	182
Skupaj ur											1456

ka posameznika. S tem ciljem si bomo podrobneje ogledali razlike znotraj opravil pred zaporednimi številkami 1, 4, 6 in 8, torej:

- izdelavo strokovnih analiz
- osebne razgovore, vezane na akcijo strokovne službe, vključno s telefonskimi pogovori,
- udeležbo na sejah,
- delovne stike s sodelavci in predstojnikom.

Zahtevnost dela znotraj teh besedno enakih poimenovanih opravil je različna, pa bi tako zahtevnost znotraj opravila »izdelava strokovnih analiz« veljalo opredeliti glede na to:

- da se opravilo izraža le skozi pomoč drugemu odgovornemu posamezniku in to z uporabo preprostih matematičnih operacij (11),

- ali se opravilo izraža le skozi pomoč drugemu odgovornemu posamezniku in to z uporabo zahtevnih matematičnih in statističnih metod (13),

- ali se opravilo izvaja samostojno po že poznanem rutinskem postopku (17),

- ali se opravilo izvaja v skupini, kateri je posameznik vodja, s še ne poznano metodo in najzahtevnejšimi strokovnimi informacijami znanja in okolja (19);

zahtevnost opravila »osebni razgovori« bi veljalo rangirati glede na to:

- ali posameznik sodeluje zgolj kot poslušalec (41),

- ali posameznik sodeluje kot poslušalec z nalogo izdelave zapisnika (42),

- ali gre za rutinski pogovor, pri katerem posameznik samostojno nastopa (44),

- ali gre za iskanje hitre družbenoekonomske rešitve, za katero opredelitev posameznik kot vodja ene strani razpravljalcev materialno odgovarja (48);

zahtevnost opravila »udeležba na sejah« bi veljalo opredeliti glede na to:

- ali je posameznik zgolj poslušalec, ki pa mora izdelati za nekoga zabeležko vsebine seje (62),

- ali je posameznik poročevalec za eno od točk dnevnega reda (65),

- ali mora posameznik sodelovati v razpravi po vsaki točki dnevnega reda (67),

- ali posameznik vodi sejo, jo usmerja in je obenem zapisnikar (69);

zahtevnost opravila »delovni stiki s sodelavci in predstojnikom« bi veljalo opredeliti glede na to:

- ali gre za delovni stik, v katerem posameznik dobi informacije okolja, oziroma informacije znanja nizke strokovne ravni (81),

- ali gre za enakopravno informiranje o poteku neke akcije na visoki strokovni ravni (84),

- ali gre za zagovor pred predstojnikom vodje službe zaradi neke neuspele, a široko odmevne akcije (89).

Ko nam je uspelo opredeliti različne stopnje (range) zahtevnosti posameznega opravila, moramo poskušati določiti vsaki uri stopnje opravila ustrezen osebni dohodek in možno merilo. Tako bi bila opredelitev osebnega dohodka in merila zanj lahko, npr.:

- za stopnjo (13) opravila »izdelava strokovnih analiz« 60 din (pogojno kosmatega) osebnega dohodka na uro, z merilom izračunati stopnjo linearne korelacije med 6 pari podatkov v eni uri,

- za stopnjo (19) opravila »izdelava strokovnih analiz« 110 din (pogojnega kosmatega) osebnega dohodka na uro, a brez merila,

- za stopnjo (42) opravila »osebni razgovori« 60 din (pogojno kosmatega) osebnega dohodka na uro, z merilom 1 stran zapisnika za 1 uro razgovora in 1 uro izdelave zapisnika,

- za stopnjo (67) opravila »udeležba na sejah« 120 din (pogojno kosmatega) osebnega dohodka za uro, z merilom 3/4 strani zabeležke na 1 uro seje + 1/2 ure izdelave zabeležke,

- za stopnjo (85) opravila »delovni stiki« 85 din (pogojno kosmatega) osebnega dohodka na uro, z merilom 1/2 strani pisnega navodila za 1 uro delovnih stikov in 20 minut izdelave pisanega navodila.

SE NEKAJ UGOTOVITEV IN PRAKTIČNIH NAPOTKOV

Prikazani pristop vrednotenja delovnih prispevkov (živega dela) nekaterih strokovnih delavcev ni celovit, pa ga je v zelo razdelani obliki kljub temu nedvomno skoraj nemogoče realizirati v krajšem času od leta dni. Z nekaterimi poenostavitvami in obilo prizadevanj pa je verjetno osnovne zamisli pristopa moč uveljaviti tudi v treh mesecih od trenutka, ko začnemo s popisom (zgoljenomesečnim!) opravil.

Navrženi osebni dohodki za uro dela posameznih stopenj opravil so res zgolj navrženi, opozarjajo pa nas, prvič, da je treba njihov (na osnovi posnetka) dejanski števek prejkone uokviriti v dosedanja obseg sredstev za osebne dohodke (pomaga se si lahko tudi s točkami ali relativnimi razmerji), in, drugič, da je v cilju pospešenega iskanja merila osebnega dohodka za nemerjeno delo v načelu potrebno znižati za, npr. 5 %.

V prikazu se nismo dotikali oblike (nazadujoče, enakomerno, napredujoče) povezave med nedoseganjem meril in osebnimi dohodki, saj bo vsaj v začetku ta povezava dostikar opredeljena z natančnostjo meril.

Na koncu naj opozorimo še na to, da bi pri oblikovanju osebnega dohodka posameznega strokovnega delavca v takšnih oblikah s služb nedvomno morali upoštevati tudi:

a) kakovost opravljanja dela,

b) izvrševanje programa aktivnosti službe in

c) (ne)ugodnost strukture opravil.

O tem pa morda več kdaj drugič.

DRUŽBENOPOLITIČNE ORGANIZACIJE V SISTEMU LO

Družbenopolitične organizacije so se s svojo aktivnostjo pri oblikovanju sistema ljudske obrambe izkazale kot pomemben dejavnik in zanesljiva osnova obrambe jugoslovanske socialistične družbe. Tako mesto in naloga izhajata iz njihove vloge v našem samoupravnem socialističnem sistemu, pravic in dolžnosti, zasnovanih na ustavnih načelih. Kot organizirana družbena zavest družbenopolitične organizacije predstavljajo dejavnik naše socialistične in politične realnosti, v katerih neposrednih okvirih in akcijah se vključuje v obrambne strukture družbe kot pomemben subjekt v sistemu obrambe domovine. V njih je organizirana najbolj revolucionarna družbena zavest, odnosi pa so izoblikovani tako, da zagotavljajo realen pristop k družbeni stvarnosti.

Na osnovi tega se temeljna vsebinska vloga družbenopolitičnih organizacij v naši družbi dosega s kontinuiranim snovanjem koncepcije ljudske obrambe z vidika sinteze dosežkov in samoupravne družbene prakse delovnega človeka. V odnosu na ostale strukture idejnega samoupravnega fonda se bo koncepcija ljudske obrambe verifikirala kot aktivna kohezijska sila, ne samo kot izraz samoupravne prakse, temveč kot orodje delovnih ljudi za nadaljnje izpolnjevanje, nadgradnjo in krepitev samoupravnih odnosov in njihove samoupravne družbene moči.

Družbenopolitične organizacije so pri izgradnji in krepitvi sistema ljudske obrambe dale pomemben prispevek. Vse spremembe v našem političnem sistemu so tretirale kot ustvarjanje še povoljnejših pogojev pri realizaciji in uresničevanju koncepta ljudske obrambe v vsakodnevni praksi. Zahvaljujoč temu, se je spreminjal tudi odnos in gledanje delovnih ljudi na te probleme in ukrepe pri oblikovanju in krepitvi obrambnega sistema. Vse globlje in vsestransko vključevanje v sistem SLO ne doživljajo kot stvar trenutnih potreb, temveč kot zakonito evolijsko funkcijo, kot nosilci proizvodnih odnosov.

MESTO IN VLOGA ZVEZE KOMUNISTOV V SISTEMU SLO

Kot vodilna idejnopolična sila družbe zveza komunistov kontinuirano ustvarja vodilno idejnopolično vlogo tudi pri uresničevanju koncepcije ljudske obrambe. Pri tem izhaja iz bogatih izkušenj narodno-osvobodilnega boja, besed tovariša Tita, sklepov in stališč kongresov zveze komunistov, prve konference ZKJ, seje predsedstva Zveze komunistov Jugoslavije in navodil izvršnega komiteja centralnega komiteja ZKJ o delu zveze komunistov v pogojih ljudske obrambne vojne.

Zveza komunistov Jugoslavije nenehno dela pri razvijanju borbene duha, neomahljive vere vseh naših narodov in narodnosti o vrednosti naše obrambne koncepcije, pri razvijanju jugoslovanskega socialističnega patriotizma in internacionalizma, kot trajnega izvora moralnopolične enotnosti in moči jugoslovanskih družbenih skupnosti.

Kot iniciatorica za osvajanje koncepcije ljudskega odpora in utrjevanja njene idejne osnove je zveza komunistov pred družbo prevzela zgodovinsko odgovornost za njeno dosledno uresničitev. Ta odgovornost izhaja iz zgodovinske vloge, ki temelji na prepričanju, da je sistem ljudskega odpora edino mogoča in najuspešnejša oblika organiziranja vseh družbenih sil za uspešno obrambo pred agresijo, s katerekoli strani bi že prišla. Prizadeva si za dosledno uresničevanje v življenju koncepcije ljudske obrambe, z angažiranjem vseh ljudskih in materialnih sil države. Zveza komunistov s tem zagotavlja neizčrpno možnost družbenih sil za nudenje odpora napadalcu.

Govora tovariša Tita na ljubljanski univerzi in ob priliki predaje prapora teritorialnim enotam teritorialne obrambe v Zenici, resolucije devetega in desetega kongresa Zveze komunistov Jugoslavije, kakor tudi drugih partijskih organov, opredeljujejo trajne naloge pri podružbljanju SLO, in njegove popolne integracije z družbenopolitičnim in ekonomskim sistemom. Komunisti v temeljnih organizacijah združenega dela, oziroma organizacijah združenega dela, družbenopolitičnih skupnosti in organih republik in zveze so dolžni, da se prizadevajo za vsebinsko poglobljeno angažiranje

organizacij zveze komunistov pri krepitvi bratstva in enotnosti naših narodov in narodnosti, s čimer bodo prispevali k njihovi nadaljnji afirmaciji in krepitvi obrambne sposobnosti naše države. Vsestransko vključevanje delovnih ljudi in občanov ter njihovih samoupravnih teles v krepitev ljudske obrambe in družbene samozaščite, je trajna, vsakodnevna naloga posebno zveze komunistov, ki ima vodilno idejnopolično vlogo na tem področju družbenega življenja posebnega pomena.

SOCIALISTIČNA ZVEZA DELOVNIH LJUDI V SISTEMU SLO

Pri graditvi sistema ljudske obrambe in družbene samozaščite je vloga SZDL pogojena z njenim značajem kot frontne organizacije naše samoupravne socialistične družbe. Skupaj z zvezo komunistov je SZDL najširša baza in oblika družbenopolitične aktivnosti in samoupravljanja ter predstavlja temeljno moralnopolično in gonilno silo pri organizaciji in v pripravi struktur ljudske obrambe. Naš samoupravni socialistični razvoj je dosegel stopnjo, ko družba lahko na nov način organizira svoje obrambne sile, ko narodi in narodnosti, delovni ljudje in občani pomenijo aktivni subjekt pri odločanju obrambne politike države. Socialistična zveza kot vsesplošna politična organizacija deluje na širšem družbenem prostoru in svoje organizacijske oblike vsebinsko izpolnjuje tako, da so pristopne vsem družbenim dejavnikom.

Svojo samoupravno funkcijo bo SZDL na področju SLO uresničevala toliko bolj, kolikor bolj bodo njene organizacijske oblike (konference, sekcije, komisije) odprte do drugih družbenopolitičnih organizacij in združenj občanov. V občini, republiki in pokrajini so konference SZDL in njihovi organi za SLO postali centri koordinacije in uresničevanja aktivnosti pri političnih pripravih občanov na svojih območjih ter tesnega povezovanja z ostalimi družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami. Program aktivnosti socialistične zveze delovnih ljudi je postal skupni program vseh organiziranih socialističnih sil, s čimer je ustvarjena pomembna zveza vseh subjektov družbe na področju krepitve in priprave na SLO.

MESTO IN VLOGA SZM V SISTEMU SLO

V prizadevanjih za dviganje pripravljenosti in usposobljenosti mladih v zvezi socialistične mladine in v drugih organizacijah, ki povezujejo mlade, nadaljujejo v svoji aktivnosti z revolucionarno tradicijo Zveze komunistične mladine Jugoslavije (SKOJ) in USAOJA, ki sta v narodnoosvobodilnem boju zavzela častno mesto. Kot bistven dejavnik v SLO bodo mladi nosilci oborožene borbe. Ta prvi in najmasovnejši odred obrambe je v pripravih mladih pokazal veliko iniciative, entuziazma in pripravljenosti, da brani domovino pred katerikoli napadalcem. Skozi različne oblike priprav se mladina prostovoljno vključuje v vrste obrambnih enot in s tem dokazuje svojo zavest, da visoko ceni revolucionarne pridobitve naše družbe.

Zveza socialistične mladine uresničuje svojo vlogo v SLO z idejnopoličnim delom, z organiziranjem in izvajanjem akcij za vojaško-strokovno in moralnopolično usposabljanje, s formiranjem prostovoljnih enot teritorialne obrambe ter z aktivnostmi v družbenih organizacijah, v katerih se združujejo mladi. V preteklem obdobju je ZSM doka-

zala, da je uresničevalec koncepcije SLO, da je v središču družbenih procesov in odločitev na področju ljudske obrambe. Aktivno sodelovanje mladih v vseh samoupravnih strukturah naše družbe prispeva k temu, da so mladi v vedno večjem številu aktivni subjekt družbenopolitičnega življenja, s tem pa se krepi njihova povezanost z družbenimi tokovi in z bodočnostjo naše družbe, s tem pa se krepi tudi zavest o potrebi obrambnih priprav.

Izhajajoč iz dosežkov naših delovnih ljudi pri izgradnji naše družbe, se bo ZSM še bolj prizadevala, da v življenju uresniči besede tovariša Tita, ki jih je poudaril na desetem kongresu, da je na sedanjih etapi naše revolucije izrednega pomena ustvarjalna udeležba mladine v celotnem družbenem življenju. Njena odgovornost za napredek družbe in s tem lastnega napredka in položaja se mora stalno povečevati. Samoupravljanje ji nudi zgodovinsko priliko in mora jo izkoristiti.

MESTO IN VLOGA SINDIKATA V SISTEMU LJUDSKE OBRAMBE

Mesto in vloga Zveze sindikatov Jugoslavije v sistemu SLO sta pogojena z zgodovinskim interesom delavskega razreda, da izgrajuje tak sistem SLO, ki bo trajno varoval neodvisnost in svobodo domovine. S svojo organizirano aktivnostjo je sindikat uspešno prispeval k političnemu, organizacijskemu in akcijskemu angažiranju delovnih ljudi pri uresničevanju koncepcije SLO. S tem ko je prevzela to obvezo kot svojo trajno dolžnost, se zveza sindikatov pri svoji politični angažiranosti na področju ljudske obrambe odločno zoperstavlja vsem tendencam, ki so usmerjene na omejevanje samoupravnih pravic delovnih ljudi na področju ljudske obrambe. Zveza sindikatov se bo tako kot doslej, tudi v bodoče zavzemala za kar najbolj dosledno spoštovanje in uresničevanje ustavnih in zakonskih določil, statutov, sporazumov in drugih dokumentov, s katerimi se pravno ureja področje ljudske obrambe, ter za dosledno odgovornost vseh nosilcev javnih funkcij v ljudski obrambi.

S tem ko so delovni ljudje sprejeli obrambo domovine kot svojo pravico in dolžnost, so obrambne priprave vnesli v redno dejavnost svojih delovnih organizacij. Pri tem so pokazali svoje sposobnosti: pri organiziranju civilne zaščite, teritorialne obrambe in družbene samozaščite, pri usposabljanju za obrambo in samozaščito, pri izdelavi vojnih in razvojnih načrtov, pri normativnem reguliranju področja ljudske obrambe in pri drugih pomembnih vprašanjih, ki sodijo v okvir obrambnih priprav organizacij združenega dela. V kontekstu te politične in akcijske angažiranosti so sindikalne organizacije in sindikalni organi dali velik prispevek.

MESTO IN VLOGA ZZB NOV IN ZRVS V SISTEMU SLO

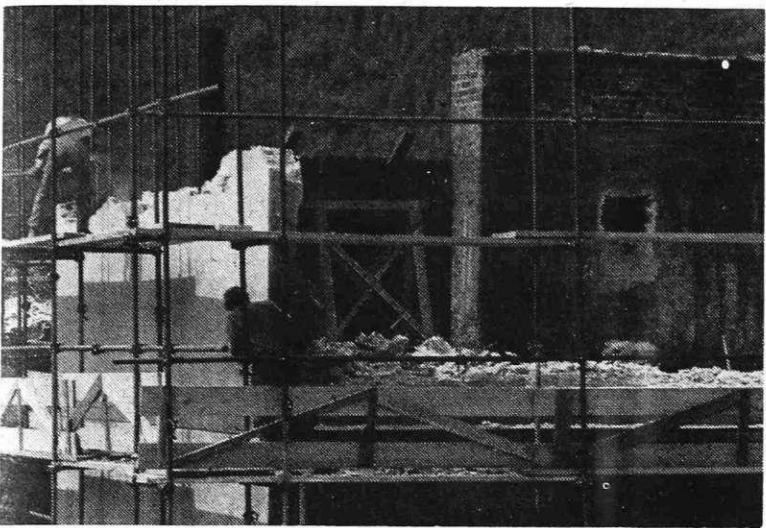
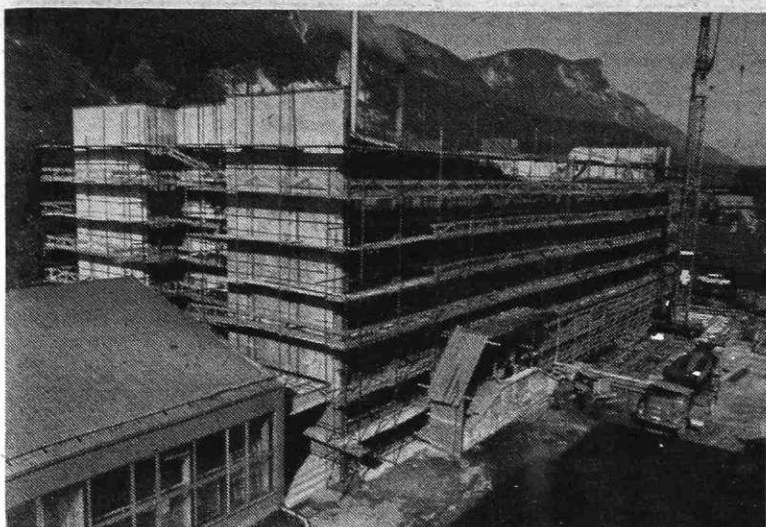
Zveza združenj borcev narodnoosvobodilne vojske in Zveza rezervnih vojaških starešin kot sestavna dela družbenih sil države svojo družbenopolitično aktivnost usmerjata v izgrajevanje, razvijanje in krepitev koncepcije splošnega ljudskega odpora, socialističnega patriotizma, moralnopolične enotnosti in odločno nasprotujeta vsem poskusom in tendencam, ki pomenijo idejnopolične odnore za samoupravni in socialistični razvoj naše družbe. Borčevske organizacije in rezervni starešine skupaj z ostalimi silami družbe kontinuirno in organizirano delajo pri pojasnjevanju idejnopolične in vojaške smiselnosti koncepcije SLO kot sestavnega dela splošne družbene politike naših delovnih ljudi in občanov.

Izhajajoč iz idejnih osnov koncepcije ZZB NOV in ZRVS, imata obe organizaciji trajno nalogo, da intenzivno delata pri razvijanju zaupanja ljudi v obrambne sposobnosti naše domovine, pri krepitvi njihovega borbene duha in prepričanja v to, da ljudstvo, ki je enotno in pripravljeno braniti svojo domovino, svojo svobodo in neodvisnost ter svojo pot v socializem, ne more biti nikdar premagano.

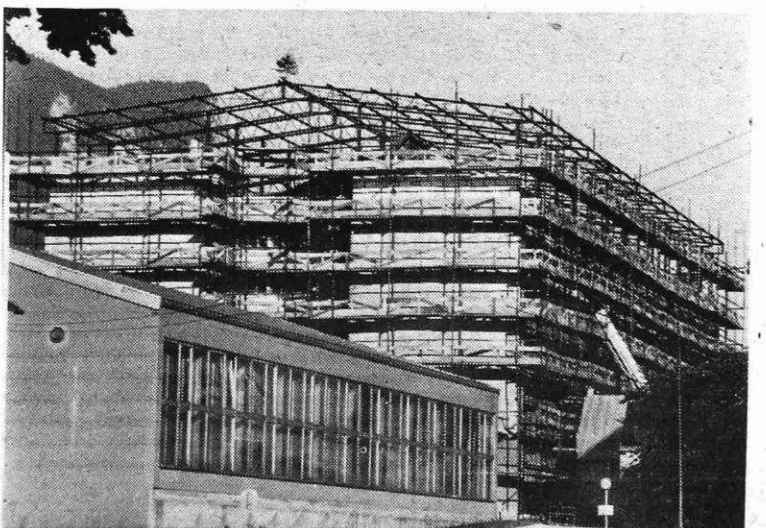
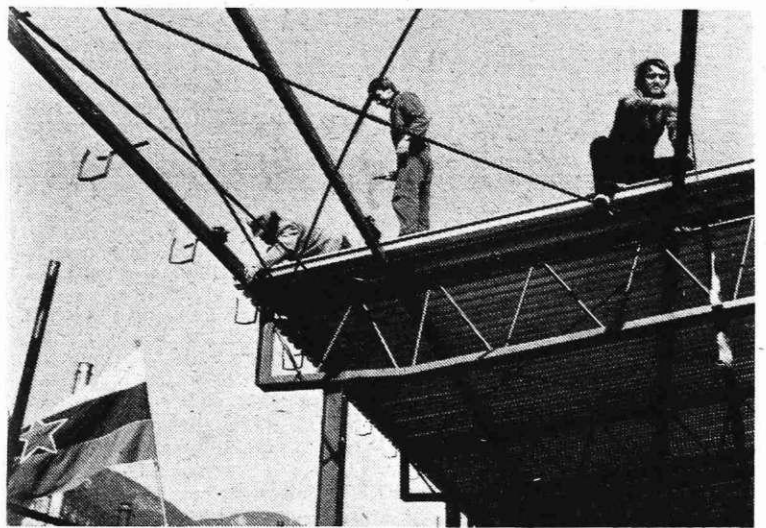
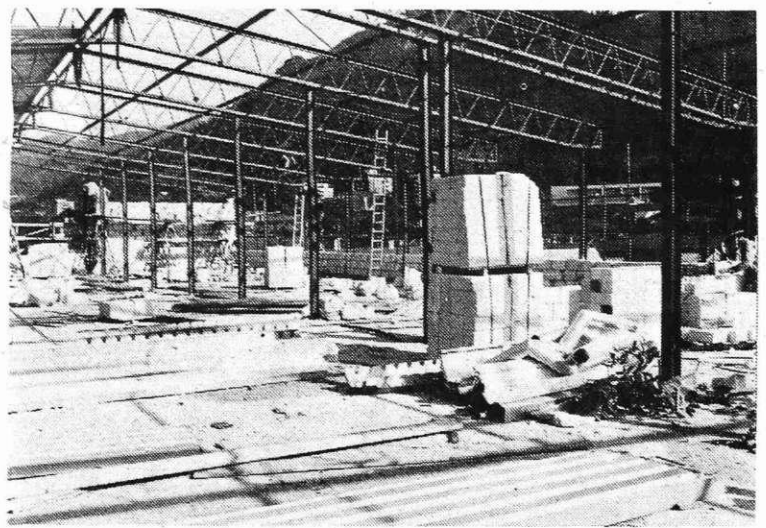
Skupni družbenopolitični cilji in naloge nalagajo družbenopolitičnim in družbenim organizacijam, da se neposredno povezujejo in dogovarjajo o vseh bistvenih nalogah in akcijah, ki se tičejo SLO.

V svoji aktivnosti se bosta ZZB NOV in ZRVS še naprej prizadevali za kar najbolj neposredno povezovanje z ostalimi družbenopolitičnimi in družbenimi organizacijami ter ostalimi obrambnimi strukturami. To mora biti trajna osnova skupne dejavnosti pri vseh ključnih vprašanjih in nalogah pri nadaljnjem razvoju samoupravne socialistične družbe in krepitvi obrambnih moči naše domovine.

Svetislav Nikolić

STAVBA ŽIC DOBIVA NOVO STREHO

SPOMINI NA VIKTORJA KEJŽARJA

1

JOŽE VIDIC

V tem mesecu mineva 35 let, ko je v bližini Jamnika na obronkih Jelo-vice padel delavec jeseniške želez-
zarne, predvojni komunist in sekre-
tar jeseniškega okrožnega komiteja
Viktor KEJŽAR. V spomin nanj
ponatiskujemo iz knjige Jožeta Vi-
dica Beg z morišča, ki je izšla leta
1971, odlomek o življenju in revolu-
cionarni poti Viktorja Kejžarja.

Od junija 1941 pa do smrti
28. avgusta 1942. leta je bil Viktor
Kejžar sekretar jeseniškega okrož-
nega komiteja KPS. Odeč bi bilo
poudarjati vlogo tako odgovorne
funkcije v najhujših dneh naše pol-
pretekle zgodovine, ko smo bili boj
za svoj obstoj. Mlajša generacija ve
o Kejžarju bore malo.

V Podmežakliji sem obiskal Kej-
žarjevo ženo Ano. Že ob stisku rok
sem čutil, da sem dobrodošel. Zakaj
o Kejžarju tako malo pišemo, je bilo
prvo vprašanje, ki je zvenelo kot
očitek. Vprašanja nisem takoj razu-
mel, dojel sem ga šele, ko je končala
pripoved o svojem možu. Posmrtni
ostanke Viktorja Kejžarja so zbrali
in pokopali v Dragi šele 1946. leta.

Prisluhnimo njenim spominom:
»Viktorja sem spoznala na plesu
pri Jeleni, ko je prišel od vojakov.
Bil je miren, lepega značaja in vede-
nja. Zdel se mi je celo preveč resen,
kajti jaz sem bila živahnejša. Tedaj
sua se večkrat srečala na plesu v de-
lavskem domu na Jesenicah, dokler
nisva 1936. leta zaplesala v zakon.

Saj razumete, takrat sva se poro-
čila. Bil je to tako srečen zakon, da
ga še danes v spominih doživljam
kot sen. Čez dve leti se nama je ro-
dila hčerka, ki je zdaj predmetna
učiteljica v gostinski šoli na Bledu.

Viktor je bil rojen 28. oktobra 1910
v Sorici v Selški dolini. Njegovi star-
ši so bili revni. Ko je bil star šest let,
mu je umrl oče, mati pa je ostala
sama s šestimi nepreskrbljenimi
otroki. Po očetovi smrti je mama
dala Viktorja k stricu v Gorje pri
Bledu za pastirja. Osnovno šolo je
obiskoval v Gorjah. Bil je nadarjen
fant, odličnjak, ki je pasel živino
s knjigo v roki. Žal, za študij ni bilo
denarja. Pri stricu v Gorjah je ostal
do 17. leta, potem pa je dobil službo
v železarni in se preselil na Jese-
nice. Leta 1931 je šel služiti vojake

v mornarico. Po vrnitvi se je spet
zaposlil v jeseniški železarni. Težko
je reči, kdaj je začel politično delati.
Vsekakor lahko rečem, da se je v de-
lavski kulturni organizaciji »Ena-
kost« začela kaliti njegova delavska
zavest. Znano je, da so društvo
»Enakost« vodili komunisti, najvid-
nejši med njimi pa je bil pisatelj in
pesnik Tone Čufar. Viktor je bil tudi
član sindikalne organizacije SMRJ

(Saveza metalških radnika Jugosla-
vije). Kaj kmalu je spoznal, da bo za
boljše življenje potrebno zamenjati
kapitalistični družbeni red s pravič-
nejšim, socialističnim. Aktivno je
sodeloval v veliki stavki jeseniških
kovinarjev 1935. leta. Leta 1936 je
bil sprejet v komunistično partijo,
nato pa je postal sekretar celice.
Že takrat so najino stanovanje več-
krat preiskali policisti. O nekem po-
licistu mi je Viktor dejal: »Ne boj se,
ta mož je naš«. In res ni bilo zaradi
preiskave nikoli posledic.

Da je član partije, nisem vedela
do 1939. leta. Nekoč sem na cesti
srečala moža v družbi z Albinom
Pibernikom, starim komunistom, ki
je padel v vojni. Mož mi je takrat
pojasnil, zakaj ga zvečer večkrat ni
doma. To je povedal na zahtevo
Albina Pibernika.

Večkrat se je na najinem stanova-
nju oglasila Marija Žumer, ki je
napisala brošuro »70 dni v Glavja-
či« in je bila v letih 1939 in 1940 se-
kretarka jeseniškega okrožnega ko-
miteja. Nekoč mi je dejala: »Da ne
boste ljubosumni, ker večkrat obiš-
čem vašega moža«. Ljubosumna
nisem bila nikoli, tedaj sem že ve-
dela, da so bili to politični sestanki.

Ko se je Jože Gregorčič vrnil iz
Španije, je stanoval pri nas. Imeno-
van je bil za sekretarja okrožnega
komiteja, ko pa je bil Gregorčič ju-
nija 1941. leta imenovan za sekre-
tarja jeseniškega vojno-revolucio-
narnega komiteja, je bil Viktor ime-
novan za sekretarja okrožnega ko-
miteja partije.

Viktorjevi prijatelji in sodelavci
so bili: Polde in Viktor Stražisar,
Tonček Taler, Albin Pibernik, Ven-
celj Perko, Slavko Federle, Edvard
Giorgioni, Franc Guzelj in Tomaž
Volf. Vsi ti so bili komunisti in so
razen Perka vsi žrtvovali življenja
v veliki osvobodilni vojni. Polde

Stražisar je padel kot komandant
gorenjskega odreda v boju s sovra-
žnikom julija 1942. leta na Lipanski
planini pod Triglavom. Njegov brat
Viktor je bil član partije od 1935.
leta. Padel je kot sekretar kamni-
škega okrožnega komiteja KPS
aprila 1943. leta.

Albin Pibernik je bil z ženo in
desetletnim sinom v prvi proletarski
brigadi. Leta 1942 so ga poslali
v Slovenijo, kjer je padel v boju s fa-
šisti. Pibernikova žena Julka je
umrla februarja 1942 za posledici-
cami igmanskega marša, ko so ji
zmrznile noge. Tonček Taler je pa-
del 13. maja 1943. leta na Dolenj-
skem. Slavko Federle je padel v boju
z esesovci 16. novembra 1943. leta.
Giorgioni je Nemci ujeli kot ku-
rierja in ga 14. novembra 1941. leta
ustrelili v Dragi. Franc Guzelj je
1942. leta padel v nemško zasedo.
Hudo ranjen je izkruval nad vasjo
Potoki pri Jesenicah. Tomaž Volf je
bil 1942. leta ustreljen v skupini pet-
desetih talcev za ubitega jeseniške-
ga župana Lukmana. Le Vencelj
Perko še zdaj živi v Ljubljani.

Razumljivo je, da se je v vojni
krog njegovih sodelavcev precej ra-
zširil, vendar vseh ne morem našte-
vati, za vse pa tudi ne vem. Lahko
omenim še Vinka Hafnerja, pod-
predsednika IS SRS, Staneta Ker-
nika, prvoborca z Blejske Dobrave,
ki živi v Ljubljani, in Naceta Strle-
karja, prvega jeseniškega okrožne-
ga sekretarja OF, ki živi v Litiji.

Tik pred začetkom druge svetovne
vojne so Viktorja z mnogimi dru-
gimi jeseniškimi komunisti interni-
rali v Ivanjico v Medjuresju. Neke-
ga dne me je poklical jeseniški žu-
pan Markež. Dejal mi je, da ga
lahko osvobodijo, če želi (če to želi
V. Kejžar; opomba J. V.). Pisala
sem možu, da lahko zaprosi za vrni-
tev. Viktor pa mi je odpisal: »Nočem,
da bi me klerikanci spravili ven, ker
so me oni pahnil v pregnanstvo.
Ponudbo pa sprejemam samo pod
pogojem, če župan uredi tako, da se
hkrati vrnemo vsi internirani Jese-
ničani. Tak je bil moj mož: ponosen
in zavezen.

Prišla je vojna in z njo težave za
ljudi, ki niso upognili hrbtenice.
Taki pa je bilo na Jesenicah zelo
veliko. Štiriindvajsetega maja 1941
so gestapovci aretirali moža in ga
odpeljali v begunjske zapore. V knji-
gi begunjskih zaporov, ki jo hrani
Gorenjski muzej v Kranju, piše, da
je bil aretiran po ukazu Sipo – SD.
Na zaslisanju me je gestapovec ta-
kole govoril: »Vi ste svetilka, pri-
imek kaže na nemški rod, Vi ste
Nemec. Saj so Sorico že v preteklo-
sti vendar naselili Nemci. Pustite
politiko, le-to naj vodi Führer.

Lahko rečem, da ga je samo nem-
ški priimek rešil zapore. Iz zapore
se je vrnil 13. junija 1941. leta. Še isti
večer pa ga je na stanovanju iskal
Druschke, toda Viktorja že ni bilo
več doma. Odšel je v ilegalo, ker je
slutil, da ne sme več priti gestapov-
cem v roke. Rekla sem mu, da se je
šel mož zdraviti v ljubljansko bolniš-
nico. V resnici je Viktor res šel v je-
seniško bolnišnico, kjer ga je zaradi
zlate žile operiral dr. Hafner. Kljub
temu, da mu je tovariš Saksida sve-
toval, naj ostane še nekaj dni v bol-
nišnici, Viktor ni vzdržal in je odšel.
Najprej je bil pri Cimpkovihi na Po-
tokih, nato pa pri Marjanu Kava-
larju na Javorniku.

Nekega poletnega dne 1941 je
Viktor sporočil, da bi rad videl tri-
letno hčerko.

»O zdaj pa ne,« zavpije kapo. »Z mano, na komando. Tam
boste pisali.«

»Kapo še zadnjič...«

»Z mano. Če nočete, grem po stražo. Nov prekršek, ker me ne
ubogate.«

»Siliš v nesrečo, kaj morem. V kamro nikoli več,« zavpije Bajde.
Udarec s palico po glavi ga ne zaustavi. Albert ni vsega dobro
razložil, a doumeva po rjovečih klicih kapoja, ki kliče na pomoč, da
mu je Bajde zlomil roki v ramenih.

»Obračunam še z drugimi,« zavpije Bajde. S solznimi očmi
pogleda Alberta. »Dober prijatelj si bil. Tudi pogumen. Ne zameri,
če boš imel zaradi mene težave. Nazaj ne grem več!«

Albert gleda za Bajdetom, kako odhaja do vogala barake. Kapo
vse huje vpije, kliče na pomoč. Taboriščniki so izginili v barake,
nihče ne želi biti priča hudim dogodkom.

»Bo napadel stražarje?« vpraša shirani.

»Bo!« prepričano odvrne Albert.

»Potlej se bodo znesli nad nama,« šepne shirani. »Hudo! Hoteli
bodo zvedeti za organizacijo.«

»Pa je organizacija... partijska?« vpraša Albert.

Shirani ne odgovori. Ni treba. Kako drugače bi dobili kruh, ci-
garete. In druga dva taboriščnika, ki sta prišla pozdravit Bajdeta.

Nadaljnje premišljanje preseka koraki. Albert vidi kako se
Bajde za vogalom napne, potem s široko razklenjenimi rokami skoči
na stražarja. Kot sluti, Bajde grabi za vrat, davi. Sliši obupne klice
mahanje, potem rezko povelje. Stražarji odskočijo, sliši strel, še dva
strela. Dvoje teles pada. Tudi Bajdetovo.

Saj ga je zadel do smrti, spreleti Alberta. Do smrti in mu tako
prihranil bolečine. Najbrž je Bajde prav to hotel.

»Zdaj sva midva na vrsti. In organizacija,« reče shirani.

Albert ga prosi pogleda. Besede so trde. Za njimi prihaja
tesnoba, strah. Doživel bo hudo. Je to hujše od smrti?

»Grevna na žice. Tako pretrgava sled,« reče shirani in mu spod-
budno kimne. »Ohraniva organizacijo.«

Ko Albert še okleva, ga shirani nežno prime pod roko in
povleče. Sam ne razume, zakaj poslušno stopa proti žični ograji.
Poleg bodeče žice je v njej tudi elektrika, visoka napetost.

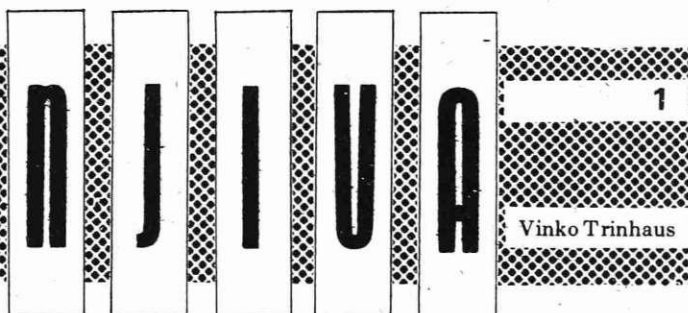
Sam tega ne bi zmozel, kljub slutnji hudih bolečin. Ob shirane-
mu stopa laže. Počuti se odločnejšega, pogumnega. Tako je prav. Še
nekaj trenutkov.

Stražar s stolpa zavpije, naj obstaneta in se vrneta. Stisk
njunih rok je še močnejši. Vztrajno stopata naprej. Še malo,
trenutek. Že stegujeta prosti roki proti žici z elektriko. **KONEC**

Pričakoval ga je pozneje, ob slabem vremenu, ko bo okrog voga-
lov zavijala burja.

Novo trkanje na vrata, tokrat že močno in nestrpno, ga je spod-
budilo, da se je z globokim, bolečim vzdihom odsunil od klopi in se
odpravil v vejo.

Tudi njega si je predstavljal drugačnega. Starejšega, z mrkim
pogledom v globoko vsajenih očeh, ki že na prvi pogled kažejo vso
trdno odločnost, potrebno za te vrste opravkov.

»Saj ste vi Črničec... Alfonz Črničec,« je vprašal partizan.

Le pokimal je. Bolj od besed ga je zanimal partizan, ki je prišel
po hudi slutnji. Petrolejka je slabo svetila, tudi partizan je sedel po
strani, tako da Črničec ni mogel videti oči. Po njih bi rad presodil, če
mu res tako slabo kaže. Mlad, kar prijeten obraz, je pobudil rahlo
upanje: Morda se pogodita? Ta hip je bil pripravljen, da ponudi vse,
kar premore.

Pogled na to lepo svetišče nas je pritegnil z neubranljivo
močjo šele po tem, ko smo od vodnice zvedeli, kaj je nekoč po-
menil. Domnevajo, da so ta prehod uporabljale svečenice, ko so
opravljale nočne obrede. Nosile so na glavi jebaške s posve-
čeni darili. Vodnica nam je razložila, da so atenski vojščaki, v
peloponeški vojni zajeli pri Spartancih na Kariosu njihova
dekleta, ki da so bila najlepša v stari Grčiji. V suženjstvu so
pridno stregla zmagovalcem, zato naj bi se jim ti oddolžili z
upodobitvijo njihovih postav namesto stebrov. Zares so vse
kariatide obrnjene na jug proti svoji domovini in čeprav
pokončno prenašajo suženjstvo, je njihov pogled nekako
otožen.

SVETA OLJKA

Na dnu predverja ob vzhodnem zidu Erehteona sameva iz
kamnitih tal skromno raščeno drevesce svete oljke. To je edino
drevo na ploščadi, ki naj bi raslo na mestu, kjer je mogočna
boginja Atena zasadila kopje. Drevesce na videz ni nič posebne-
ga, vendar je izredno dragoceno za Grke. Pravijo, da je zastra-
ženo bolj kot karkoli na hribu. Nihče se ga ne sme niti dotakniti
kaj šele odlomiti vejico. To storijo samo poklicani privilegiranci
vsako olimpijsko leto, ko po posebnem obredu dajo vejico
nosilcu olimpijskega ognja. Poškodovati ali odtrgati vejico
svete oljke imajo po starih zakonih za večji zločin kot rop grške
državne banke. Kariatide in oljka privlačijo tuje morda toliko
bolj, ker se okoli teh spletajo tako skrivnostne legende. Ob oljki
je skoraj obvezno napraviti fotografski posnetek, seveda na
primerni daljavi. Vodnica nas je s tistim o grških zakonih tako
prestrašila, da nihče ni prestopil zidu, ki drevesce ščiti pred
ljudmi in vetrom. Le od daleč častljivo zrejo z dvomljivimi
pomisleki, če je sploh kaj resnice v vsem tem, ali pa gre le za
domiselno turistično atrakcijo.

Preden se razkropimo, nam vodnica sredi ploščadi pokaže
temelje, kjer je nekoč stala 15 metrov visoka statua Atene
Promahos, ki jo je prav tako iz zlata in slonove kosti kot Ateno
v Partenu izdelal Fidij. Zlati vrh sulice, ki jo je pokončno držala
Atena, je bil zaradi bleščanja v soncu orientir grškim in drugim
pomorščakom celo za skrajne točke rta Souniona južno od Aten.

JOŠT ROLC

NOVOLETNO SONCE ATEN

12

Graditelji Partenona so dali postaviti stebre z določenim
nagibom proti sredini stavbe, zato dobremu opazovalcu ne uide
vtis, da so malo postrani. Prav to pa je povečalo trdnost in
stabilnost celotnega objekta, ki je zaradi tega izredno
kompakten, hkrati pa navpičnice ne štrle navzgor v prazno.
Temu je pripisati tudi dejstvo, da so vogalni stebri debelejši od
drugih.

Tempelj je lahko kljuboval vsem potresom, viharjem in
drugim meteorološkim spremembam, pa tudi pogostim naska-
kovanjem raznih barbarskih ljudstev in vojska. Šele Beneča-
nom je v 17. stoletju s topovskimi granatami uspelo zrušiti
strop tega svetišča.

Poleg zunanje vrste stebrov v kolonadi, ki obdajajo stavbo
po 64 metrov dolgih in 37 metrov širokih stranicah (po dolgem
je ob vsaki strani 17, na prečnih stranicah pa po 8 stebrov), je
tudi v notranjosti zgradbe na vzhodnem in zahodnem prečljju
še po 6 velikih stebrov, ki nosijo ostrežje. Ti sežejo 24 metrov
visoko in še vedno trdno drže prečne zidove.

Vsa arhitektura templja sodi v tipičen dorski slog. Na prvi
pogled so razločki, zlasti za nepoučene, med grškimi templji zelo
malenkostni, zato jih težka opazimo, posebno še razlike med
posameznimi stebri. Že antični pisatelji so po oblikah dveh naj-
bolj znanih slogov grških templjev in stebrov – dorskega in
jonskega – videli odsev oblike moškega in ženske. Dorski stebel
je trši in masivnejši, jonski mehkejši in nežnejši. Prvi raste iz
tal ravnega temelja in se na vrhu končuje s poudarjenim

pravokotnim kapitlom – abakom. Jonski je bolj vitek, ima
vrsto vglobitev in izbočenih prstanov. Na vrhu se končuje z
mehko linijo kapitala s podvitimi robovi, da daje videz, kot bi
strešna konstrukcija ležala na blazini.

Prečni zidovi, ki so sestavljeni iz arhitrava, friza in venca,
so bili okrašeni z bronastimi girlandami in venci. Zdaj so vidne
le še luknje, kjer so bili pritrjeni. V zatrepih in nad obema pred-
njima pročeljima so bile figuralne kompozicije (Timpanon) v
polni plastiki, ki so predstavljale bogove in boginje v raznih
pozah pri svečanostih. Kar ni skozi stoletja nasilno odpadlo, so
uničili zavojevalci, posamezne dele teh plastik pa so kot druge
dragocenosti romale v britanski muzej v London. Uradna
verzija te najbolj navadne kraje akropoliskih dragocenosti sicer
razlaga potek te zadeve precej drugače. Angleži trdijo, verjame
pa jim večina Grkov, da je njihov veleposlanik v Carigradu
Tomas Bruce prišel konec 18. stoletja na obisk v Atene, ko si je
ogledal tudi Akropolo. Takoj je večji diplomat ugotovil, da
Turki, ki so vladali v Grčiji, ne znajo ceniti vrednosti antičnih
spomenikov. Zato je izposloval pri sultanu dovoljenje, da
pobere vse, kar se je pobrati dalo, in prepelje v Britanijo. Sultan
je bil baje še hvaležen, ker je Britanec »počedil« Akropolo
nepotrebne kamna. Angleži so naložili kar šest velikih ladij,
od katerih sta se dve med plovbo potopili, štiri pa so srečno
prepeljale pobrane dragocenosti v London.

KARIATIDE NA EREHTEONU

Zanimiv za ogled je tudi Erehteon, sklop nevelikih stavb na
severnem robu ploščadi zahodno od osrednjega svetišča Parte-
nona. Hran Erehteon se razlikuje od drugih na Akropoli, ker je
grajen v jonskem slogu in je posvečen dvema božanstvom
Ateni in Pozeidonu. Največ pozornosti obiskovalcev je ta
stebričasti objekt deležen zaradi znamenitih kariatid. Kariatide
so v bistvu stebri, ki so izoblikovani v obliki postavnih mladenk,
ki nosijo na svojih glavah ravno streho nad grobom legendar-
nega kralja Kekropa. Od šestih je originalnih le še pet, ena pa je
kopija, ker je unikat v Londonu.

Domachi restavratorji so jih zaradi obnovitvenih del oklenili
s kovinskimi odri, kot tudi večji del že razpadajočega objekta, ki
se nekako osamljeno skriva izza kamnitih kosov zidovja.

V RAZPRAVI VEČ GRADIV ZA SAMOUPRAVNE SPORAZUME O ZDRAVSTVENEM VARSTVU V SR SLOVENIJI

Delegatski obveščevalec zdravstvene skupnosti Slovenije št. 5 prinaša kar štiri predloge samoupravnih sporazumov, in sicer: samoupravni sporazum o pravicah iz enotnega programa zdravstvenega varstva v SR Sloveniji in o načinu urejanja drugih pravic iz zdravstvenega varstva; samoupravni sporazum o ureditvi zobozdravstvene varstva; samoupravni sporazum o razporeditvi zdravstvenih organizacij v SR Sloveniji, opredelitev njihovih zmogljivosti in o medsebojni delitvi dela in samoupravni sporazum o kadrovski in štipendijski politiki na področju zdravstva v SR Sloveniji.

Zaradi obširnosti celotnega materiala se bom v nadaljevanju držal samo prvega, ki govori o pravicah iz enotnega in dodatnega programa zdravstvenega varstva v SR Sloveniji.

Delovni ljudje in občani, združeni v občinskih zdravstvenih skupnostih v SR Sloveniji, s sporazumom opredeljujejo pravice iz enotnega programa zdravstvenega varstva, ki so zanje takega pomena, da si njihovo uresničevanje jamčijo z medsebojno solidarnostjo, ne glede na dohodkovne možnosti in posamezni občini. Na osnovi tega je v triindvajsetih točkah podrobno razčlenjeno, kaj vse zajema načelo enotnega programa zdravstvenega varstva. V to spada:

- odkrivanje, preprečevanje, zatiranje in zdravljenje nalezljivih bolezni,
- zdravstveno varstvo novorojenčkov, dojenčkov in predšolskih otrok do šestega leta starosti,
- zdravstveno varstvo šolske in druge mladine od 7. do 19. leta ter rednih študentov višjih in visokih šol ter akademij do 26. leta starosti,
- zdravstveno varstvo žensk v zvezi z nosečnostjo, porodom, materinstvom in kontracepcijo,
- zdravstveno aktivnost za zgodnje odkrivanje in zdravljenje sladkorne bolezni, zvišanje krvnega pritiska, predrakastih obolenj, mišičnih in živčno-mišičnih obolenj ter njihovo zdravljenje,
- nego in zdravljenje duševnih bolnikov, ki lahko zaradi narave bolezni ogrožajo svoja življenja ali življenja drugih, zdravljenje alkoholizma in narkomanije ter epilepsije,
- zdravljenje in nego na domu s patronažo,
- zdravstveno varstvo v primerih nesreč pri delu ter poklicnih bolezni,
- zdravstveno varstvo udeležencev NOB,
- aktivnost za organizirano zdravstveno vzgojo prebivalstva,
- pravico do zdravlil in potnih stroškov,
- zdravstveno varstvo delovnih ljudi in občanov po mednarodnih sporazumih, oziroma med njihovim delom ter bivanjem v tujini.

V drugem delu predloga samoupravnega sporazuma osnutek obravnava način urejanja pravic iz dodatnega programa zdravstvenega varstva. Člen 25 pravi: »Delovni ljudje, delavci ter občani, združeni v občinskih zdravstvenih skupnostih v Sloveniji, s posebnim samoupravnim sporazumom ali drugim samoupravnim splošnim aktom določijo pravice iz dodatnega programa zdravstvenega varstva za območje občine, regije, ki zadevajo:

- denarne dajatve iz zdravstvene zavarovanja,
- neposredno zdravstveno varstvo, ki je take narave, da si ga v zdravstveni skupnosti zagotavljajo delovni ljudje in občani v celoti ali s sorazmerno visoko participacijo skupnosti k posameznim zdravstvenim storitvam. Znesek doplačila uporabnikov pa mora biti družbeno ter strokovno utemeljen in ne sme onemogočati delovnim ljudem ter občanom uveljavljanja teh pravic,
- oblike zdravstvenega varstva, ki so take narave, da se ohranijo le, če to dovoljujejo dohodkovne možnosti, ob sorazmerno majhni participaciji skupnosti ali pa se lahko v celoti opustijo.

Člen 26 podrobneje obravnava posamezne pravice, oziroma našteva zdravstvene storitve iz tega naslova.

Člen 27 pa našteva posamezne kategorije občanov, ki naj bi bili oproščeni doplačila stroškov.

Člen 28 pa prinaša novost v naše zdravstveno varstvo, to je, diferencirane stopnje prispevka zdravstvene skupnosti občanom k posameznim zdravstvenim storitvam ali pripomočkom v mejah pravic dodatnega programa zdravstvenega varstva. Prispevek je odvisen od skupnega dohodka občana, oziroma družine, zagotovljenega za preteklo leto in ki se bo konkretno določil po skupinah, v katere se razvrščajo delovni ljudje in občani takole:

- v prvi skupini so tisti, katerih skupni dohodek na družinskega člana v preteklem letu presega 100 % povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji,
- v drugi skupini so tisti, ki so imeli dohodek na družinskega člana nad 50 % do 100 % povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega,
- v tretji skupini so tisti, ki so imeli do 50 % zneska povprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v SR Sloveniji.

Ožji in širši družinski člani delovnih ljudi ter občanov se uvrščajo v enake skupine, če stalno živijo v skupnem gospodinjstvu.

Člen 29 podrobneje obravnava ugotavljanje osebnih dohodkov delavcev, njegovih družinskih članov in dokazovanje razvrstitve v posamezne skupine.

Ta člen govori tudi o četrti skupini, to je, o opravičencih do 100 % plačila iz naslova zdravstvenega varstva.

V členu 30 zdravstvene skupnosti določijo za posamezne zdravstvene storitve iz člena 26 konkretne zneske, oziroma participacije uporabnikov. Pri tem bodo prispevale za delovne ljudi in občane, razvrščene po skupinah, posamezne zneske, ki znašajo:

- za prvo skupino najmanj 80 % cene zdravstvenih storitev,
- za drugo skupino najmanj 85 % cene zdravstvenih storitev in
- za tretjo skupino najmanj 90 % cene zdravstvenih storitev.

Skupščine zdravstvenih skupnosti bodo glede na dotok sredstev in glede na obseg uveljavljanja zdravstvenega varstva, v primerjavi z načrtovanjem, usklajevale zneske participacije ter določevale njihovo vsakokratno višino.

Ne glede na določbo te točke, nosijo delovni ljudje in občani sami stroške zdravstvenih storitev, nastalih v zvezi s pregledom in obiskom, oziroma za zdravlila na recept, če ti ne presegajo 30 din.

Največji možni znesek doplačila občanov v enem koledarskem mesecu pri uveljavljanju pravic iz 26 člena tega gradiva znaša:

- v prvi skupini 2.000 din v isti zdravstveni organizaciji, oziroma 2.500 din v vseh zdravstvenih organizacijah, kjer so se zdravili,
- v drugi skupini 2.000 din v isti zdravstveni organizaciji, oziroma v vseh zdravstvenih organizacijah, kjer so se zdravili,
- v tretji skupini 1.000 din v isti zdravstveni organizaciji, oziroma 1.500 din v vseh zdravstvenih organizacijah, kjer so se zdravili.

V zgornjih zneskih niso vračunana doplačila uporabnikov za zdravlila na recepte.

Dokazila o vplačanih zneskih doplačil hrani in jih po potrebi predloži uporabnik sam.

Člen 31 nakazuje, da bodo zdravstvene skupnosti v skladu z dohodkovnimi možnostmi, seveda ob sorazmerno nižji participaciji v mejah pravic iz dodatnega programa zdravstvenega varstva, zagotavljale tudi nekatere druge oblike neposrednega zdravstvenega varstva, in sicer:

- specialistične preglede vseh kategorij prebivalstva SR Slovenije brez napotnice,
- prevoze z rešilnimi avtomobili;
- hišne obiske, ki niso zajeti v enotnem programu zdravstvenega varstva,
- neobvezna cepiva,
- zobotehnična in zobno protetična dela,
- koristno zdraviliško zdravljenje (to je, nadaljevanje bolnišničnega zdravljenja na ambulantni način v naravnih zdraviliščih),
- ortopedske pripomočke, ki niso zajeti v osnovnem programu,
- očala in očesne pripomočke, slušne aparate, aparate za omogočanje glasnega govora, sanitetni in pomožni material, injekcijske brizge ter aparate za aerosol,
- zdraviliške preglede, preiskave in zdravstvene storitve na zahtevo delovnih ljudi in občanov.

Člen 32 pa določa, da v primeru, če dohodkovne možnosti zdravstvenih skupnosti ne omogočajo ohranitve, oziroma zagotavljanja pravic do neposrednega varstva iz člena 31, da jih lahko povsem opustijo, oziroma občani v celoti krijejo njihove stroške.

Ko zdravstvena skupnost participira pri stroških za posamezne oblike neposrednega zdravstvenega varstva iz te točke gradiva, upošteva materialno stanje delavcev ter drugih delovnih ljudi in občanov ter zanje uvede diferencirano participacijo, pri čemer upošteva njihovo razvrstitev. Konkretno višino participacije skupnosti za posamezne pravice in za posamezne kategorije varovancev določijo delavci in drugi delovni ljudje ter občani s samoupravnim sporazumom ali z drugim samoupravnim splošnim aktom. Pri tem določijo zneske, ki jih zdravstvena skupnost participira k zdravstvenim storitvam, in sicer:

- za tretjo skupino največ 40 % cene zdravstvene storitve,
- za drugo skupino največ 30 % cene zdravstvene storitve in
- za prvo skupino največ 20 % cene zdravstvene storitve.

Občani, ki so po 27. točki oproščeni doplačila za pravice iz dodatnega programa zdravstvenega varstva, so upravičeni do participacije zdravstvene skupnosti za pravice iz 31. točke v višini, ki je določena za tretjo skupino. Skupščine zdravstvene skupnosti bodo usklajevale zneske participacije z dohodkovnimi možnostmi, pri čemer lahko zavoljo neugodnih finančnih razmer participacije začasno ali trajno ukinejo.

Navedel sem le nekaj značilnosti, ki bodo prevladovali v razpravi, ki bo trajala do konca septembra. Na podlagi rezultatov javne razprave bodo pripravljene osnutki, oziroma predlogi samoupravnih sporazumov, ki jih bo skupščina zdravstvene skupnosti SR Slovenije obravnavala predvidoma do konca meseca oktobra in jih predlagala v sprejem občinskim zdravstvenim skupnostim.

Stane Torkar

Zdravstveni dom Jesenice

Stara Sava

NOVICE IZ RADOVLJIŠKE OBČINE

Komite občinske konference ZK Radovljica je že na junjski seji ocenil dejavnost upravnih organov občinske skupščine. Gradivo je v sodelovanju s komisijo za družbeno-ekonomske odnose pri OK ZK pripravil sekretariat osnovne organizacije ZK občinske uprave. Komunistom v teh organih je komite posredoval svoja stališča za odpravljanje ugotovljenih pomanjkljivosti, o katerih bo tekle beseda na prihodnji seji OK ZK v začetku septembra.

Delegacija skupščine in družbenopolitičnih organizacij občine Svilašnjac, ki je na svedeni seji radovljiške občinske skupščine podpisala listino o pobratenstvu z občino Radovljica, si je med kratkotrajnim bivanjem v Radovljici ogledala Linhartovo spominsko sobo in Sivevo hišo, nato pa obiskala proizvodne obrate LIP Bled - TOZD Retica, kjer se je seznanila s proizvodnimi programi in dejavnostjo samoupravnih organov pri uresničevanju zakona o združenem delu. Delegacija iz Brusa pa je med tem obiskala nekatere slovenske kraje na Koroskem.

Po sklepu predsedstva občinskega sindikalnega sveta Radovljica bodo do 10. septembra na vseh izvršnih odborih OO in sindikalnih skupinah v delovnih organizacijah obravnavali osnutke zakonov o delovnih razmerjih, o referendumu, o organih samoupravnih delavskih kontrole in o volitvah in odločitvah organov upravljanja. V oktobru načrtujejo za vse predsednike, sekretarje in člane izvršnih odborov OO sindikata redni seminar, na katerem bodo podrobno preučili vse omenjene osnutke zakonov.

Na 12. seji predsedstva OK ZSMS Radovljica 4. avgusta so obravnavali poročilo o izvrševanju sklepov v preteklem obdobju in spregovorili o pripravi na javne razprave v OO ZSMS v delovnih organizacijah in KS o družbenopolitičnih in družbenih organizacijah na temelju gradiva, ki ga je posredovala republiška konferenca ZSM Slovenije. Člani predsedstva so bili na seji seznanjeni tudi s problematiko štipendiranja v občini in s pripravi na odhod mladinske delovne brigade Stane Žagar na akcijo Kozbana 77.

Na razpravah o novi organiziranosti ZK, ki so še vedno v teku po OO ZK v radovljiški občini, so po dosedanjih ocenah komiteja OK ZK v ospredju največkrat problemi prostorov za dejavnost OO ZK zlasti v krajevnih skupnostih. Postavljajo se tudi vprašanja financiranja najnujnejših administrativnih del in drugih materialnih stroškov OO ZK, konferenc in izvršilnih organov. Člani ZK v razpravah predlagajo, da se morajo zagotoviti potrebna sredstva iz dela članarine, sveti KS pa naj bi poskrbeli tudi za primerne prostore.

5. avgusta so v KS Zasip slavili krajevni praznik v spomin na prvo diverzantsko akcijo domače trojke, ki je 1941. leta razstrelila cevovod HE Piškovca. Svečana seja skupščine KS in vseh krajevnih družbenopolitičnih organizacij je bila v soboto, 8. avgusta, v kulturnem domu. Preživelima udeležencema akcije Francu Primožiču in Antonu Terseglavu so podelili posebna priznanja, v imenu padlega Janeza Ambrožiča pa je priznanje prevzel brat Franc. Slovesnosti so se nadaljevale na Homu, kjer so podelili priznanje OF z bronasto značko KK SZDL Viktorju Dolžanu, Janku Fajfarju, Cirilu Kraigherju in Ivanu Povšinu. Razen tega so prejeli več priznanj KS Zasip zasluženi krajan in delovne organizacije za zasluge pri uspešnem organiziranju IX. zbora gorenjskih aktivistov in srečanja borcev gorenjskega odreda. V kulturnem programu so nastopili domači pevci, recitatorji Linhartovega odra mladih iz Radovljice in godba na pihala iz Gorij. Po proslavi je bilo na Homu družabno srečanje.

Javno priznanje občinske skupščine Radovljica za 1977. leto je ob občinskem prazniku prejela tudi postaja gorske reševalne službe Bohinjskega jezera. Danes postaja šteje 36 članov, od teh 24 aktivnih reševalcev, 8 pripravnikov - mladincev ter 4 izjemne člane. V 30 letih požarovalnega delovanja so bohinjski reševalci opravili nad 450 akcij in z gora rešili več kot 330 ponesrečenec, od teh 45 smrtno ponesrečenih, razen tega pa je bilo v tem obdobju tudi okoli 70 poizvedovalnih akcij.

Nova vas, ki sodi v območje KS Radovljica, šteje 161 prebivalcev iz 55 gospodinjstev, se je v zadnjih letih močno razvila. Od 46 hiš je le še 12 starih kmečkih poslopj, ostale pa so zgrajene pozneje, razen tega pa je v gradnji še 7 hiš. Največje probleme, s katerimi se že ves čas srečujejo, predstavljajo slaba kanalizacija, neurejena cesta skozi vas, velik promet, zamerljiva javna razsvetljava, ki največkrat sploh ne dela, pomanjkanje prostorov in opreme za protipožarno službo in telefonskega omrežja, čeprav glavni kabel PTT vodi skozi naselje. O vsem tem so spregovorili na nedavni vaški konferenci SZDL, kjer so odločno zahtevali od sveta KS Radovljica, da tudi v Novi vasi začne postopno reševati nakazane probleme.

Skupščina socialnega varstva občine Radovljica je na zadnjem zasedanju ob prevzemu ustanovitelskih pravic za ustanovitev splošnega socialnega zavoda (doma upokojencev) v Radovljici razpravljala tudi o nazivu novega zavoda. Delegati so podprli predlog izvršnega odbora te skupnosti, da bi zavod imenovali ali po pokojnem blejskem zdravniku dr. Janku Benediku ali pa po nedavno umrlem narodnem heroju Antonu Dežmanu-Tončku. Predlog je bil posredovan vsem družbenopolitičnim in društvenim organizacijam, ki bodo do konca avgusta o nazivu zavoda izrekli svoja stališča in predloge.

Mladinska delovna brigada Stane Žagar iz občine Radovljica, ki jo sestavlja 40 mladink in mladincev na čelu s komandantom Jakom Porom, je v nedeljo, 7. avgusta, odšla na tridesedno delovno akcijo Kozbana 77. Pred odhodom je bila brigadna konferenca, na kateri so brigadirji izvolili vodstvo in sprejeli program družbenopolitične, kulturne in športne dejavnosti, ki jo izvajajo na akciji.

Devetčlanski delovni kolektiv TOZD Smučarski center Kobla v Bohinju si v poletnih mesecih s pospešenimi napori prizadeva opraviti letošnji program izgradnje smučišča, parkirišč in drugih spremljajočih objektov. Že ta mesec bo sklenjena prva faza izgradnje. Do začetka zimске sezone bodo nabavili tepalni stroj, zgradili lopo za strojno opremo, parkirišče v Bohinjski Bistrici in na Ravnah ter povsem uredili proge. Letošnje naložbe veljajo pet milijonov din.

Delavci SGP Gorenje Radovljica so prejšnji teden začeli rušiti Šlibarjevo hišo na Cesti svobode št. 5 v Radovljici, kjer bodo takoj začeli tudi z ureditvijo in širjenjem cestnega dostopa na pokopališče, ki bo širok 5 m, z 10 % nagibom. Računajo, da bodo dela opravljena do oktobra, nakar bodo začeli tudi z izgradnjo mrliških vežic.

Zadružni dom na Lancovem, ki je pred kratkim vrnjen v last KS Lancovo, bodo jeseni začeli obnavljati. O začetku del so sklepali na skupni seji sveta KS in upravnega odbora KPD Jelovica. Po sprejetem načrtu bodo morali najprej obnoviti streho in zlebove ter odtočne kanale ob domu. Za njuna vzdrževalna dela je kulturna skupnost Radovljica letos namenila KPD Jelovici 20.000 din. Tolikšen znesek bodo prispevali tudi sami krajan, ki bodo opravili tudi vsa dela prostovoljno.

Na mednarodnem gasilskem tekmovanju, ki je bilo v začetku avgusta v italijanskem mestu Trento, je v izredno močni konkurenci 27 evropskih gasilskih ekip prejela za izredne tekmovne dosežke zlato medaljo tudi enota prostovoljnega gasilskega društva Begunje v sestavi Legat, Hrovat, Breznikar, Kolman, Resman, Berlogar, Krivec, Lombar, Zupan in Smolej. To moštvo je julija osvojilo na republiškem tekmovanju pokal Pohorje 77.

V kemični tovarni Podnart vzorno skrbijo za družbeni standard delavcev, o čemer pričajo lepo urejena okrepčevalnica za tople obroke ter 27 posteljnih počitniških stanovanj v Poreču in Umagu. Za nakup in kreditiranje stanovanj in stanovanjskih hiš delavcev bo do 1980. leta delovna organizacija zagotovila 6 milijonov din. Za svoje člane, ki živijo na območju KS Podnart, je kolektiv namenil letos po 3.000 din na zaposlenega, v KS Podbrezje pa 2.000 din.

V prvem polletju 1977 je bilo v 15 krajevnih knjižnicah radovljiške občine izposojenih bralcem 42.705 knjig ali 522 več kot v lanskem enakem obdobju. Občinska knjižnica A. T. Linhart je v em času kupila 1.224 novih knjig, kar je 500 več kot lani. Letos je v vseh knjižnicah v občini opazno naraslo tudi število izposojevalcev. Zaradi prostorskih težav letos nista poslovali knjižnici na Brezjah in v Stari Fužini, na novo pa sta opremljeni v Gorjah in v Kropi.

V okviru občinskega praznika je bilo na prireditvenem prostoru Pod skalco v Bohinju, v nedeljo, 7. avgusta, vsakoletno srečanje folklornih skupin iz Bohinjske Bistrice, Srednje vasi, Lesc, z Bleda in iz Trčiča. Zanimivo prireditve, ki ji je bilo tudi vreme naklonjeno, si je razen domačinov ogledalo izredno veliko domačin in tujih gostov. Organizator prireditve je bila ZKPO Radovljica v sodelovanju s TD Bohinjsko Jezero.

Komisija za šport in rekreacijo pri občinskem svetu zveze sindikatov Radovljica v sodelovanju z ZTKO Radovljica prireja v petek, 19. avgusta, ob 16.30 na letnem kopališču v Radovljici občinsko sindikalno prvenstvo v plavanju za 1977. leto. Tekmovanje organizira kot vsako leto plavalni klub Radovljica. Nastopajoči člani sindikata iz TOZD in OZD, razen študentov, ki nimajo pravice, bodo pri moških razdeljeni v pet, pri ženskah pa v tri starostne skupine. Tekmovali bodo 50 m prsno, 50 m kravi, 50 m hrbtno in v štafeti 4 x 50 m prosto.

Na državnem prvenstvu v motokrosu, ki ga je izredno uspešno organiziral AMD Radovljica v nedeljo, 7. avgusta, na Hraški gmajni pod Lescami, v spomin na nedavno preminelega narodnega heroja A. Dežmana-Tončka, so sodelovali 68 slovenskih in dva hrvaška tekmovalca, ki so se borili za pokal ZKB NOV Radovljica. V kategoriji 50 kubičnih cm je zmagal posamezno Polajžar iz Orehove vasi, moštveno pa tekmovalci AMD Radovljica. V kategoriji 125 kub. cm je bil najuspešnejši Tržičan Mežnar, na solidno 4. mesto pa se je uvrstil domačin Mulej.

4. in 5. avgusta je plavalni klub Radovljica v počastitev občinskega praznika na radovljiškem kopališču organiziral odprto klubsko prvenstvo v plavanju za posameznike, ki se ga je udeležilo 51 nastopajočih iz domačega kluba in z Jesenic. Najuspešnejši so bili pri članih Globočnik in Jovanova, pri pionirjih pa Čilenšek in Vavpotič z Jesenic. Po podelitvi pokalov, diplom in nagrad je bilo na kopališču družabno srečanje.

MESEC DNI ŠTUDENTSKEGA UČNEGA CENTRA NA VELIKIH BLOKAH

Od 13. do 31. julija je bilo na Velikih Blokah kot v panju. Idilična pokrajina, posejana s skupinicami belih domačij, stisnjenih okoli vaških cerkvic, s potoki, polnimi krapov, mren in klenov; ta navidezni mir, kot bi ne poznal živčnega toka sodobnosti, je bil naenkrat skaljen. Valoviti griči žametnih gozdov, dišečih trav in zlatih žitnih polj, zelena streha Slovenije je postala gostiteljica tri tisoč mladih iz cele Slovenije — ljubljanske in mariborske univerze. Še včeraj razigrana, neukročena reka, danes utečen mehanizem ure. Po belih cestah se praše zeleni kamioni, okorni tanki, ... v gozdu in po travnikih se v naletihi pojavljajo v strelkih maskirane postave in izginjajo v zaklonih. Stari očaki, ki se grejejo na vročem soncu in puhajo v zrak oblačke belkastega dima, možato strme v to mlado vojsko.

Organizacija vaj v študentskem učnem centru se je začela že dosti prej, z osemnedvnimi pripravami starešin. Zbrali smo se v veliki kasarni, oziroma skupini večjih zgradb, zgrajenih okoli leta 1938, kasneje popravljenih in zasadenih z bataljonom italijanskih okupatorskih vojakov, ki pa je tu dobesedno zasedel, kot je dejal tov. Daki, saj si izven bodeče žice ni drznil. Preveliki in presvobodni so bili gozdovi okoli nje, vse do bodeče žice.

Priprave na sprejem študentov so zajemale predelavo celotnega programa dela s študenti s področja praktičnih vojaških znanj in predavanja o idejno-političnih temah, katere smo kasneje obravnavali s študenti. Za »popestritev« pa nas je čakala značilna vojaška dolžnost, temeljita priprava samih prostorov in okolice na prihod študentov. Le-ta je vsebovala vse od zidarskih do cestarskih del. Urnik priprav ni imel lukenj, kar je razumljivo in utemeljeno, glede na naloge, ki so bile pred nami: v devetnajstih dneh dati študentom osnovna znanja iz vojaških veščin in jih pripraviti na odhod v JLA.

Sprejem in razmestitev študentov iz Primorske in Notranjske sta potekala organizirano, kljub rahli zakasnitvi prihoda nekaterih skupin. Nekaj ur po prihodu se je pisana množica v kavbojkah in majicah, še dišečih po morju in soncu, prelevila v vojsko, sicer malo dolgi lasmi in negotovimi pogledi. Pa je tudi to prešlo, za prebujne kodre in brade so bili prikrajšani, z izredno tolerantnostjo, ko pa so videli prostore in spalnice, se je negotovost spremenila v začudenost. Kako sta mogocha tak red in snaga. Sprašujoče so se gledali in nemo spraševali, kdaj bo znal tako lepo pospraviti posteljo... Toda to so znali v nekaj dneh. Še isti dan so prejeli orožje in zamenjali pisane najlonske vrecke z oznakami vseh vrst evropskih in ameriških modnih hiš za sivo maslinaste torbice in plinske maske.

V naslednjih dneh sta se izkazala uspešna priprava in organiziranost dela. Pri tem naj omenim, da so se vaščani Velikih Blokov dobrohotno odpovali pitni vodi nekaj ur dnevno in tako pokrili konice največjih potreb v kasarni, kjer je bilo trenutno nekajkrat več žejnih ust kot v okoliških vascah. To je bila v teh dneh le ena od uslug okoliških kmetov.

Po urniku je bilo vstajanje ob 4.30, največji problem študentov, potem umivanje, zajtrk in obvezna jutranja telovadba. Sledil je odhod na teren v okolico, kjer smo izvajali praktične vaje. Študente smo seznanjali z osnovami orožja JLA in nekaterih drugih armad, na programu pa je bilo tudi streljanje s puško in puškomitraljezom. Vse to pa je poleg izrednih fizičnih naporov zahtevalo tudi psihično vzdržljivost, saj ni bilo redko, da smo na mesta

izvajanj vaj in nazaj hodili deset in več kilometrov, da smo se z nočnodnevne vaje s terena, ki se je začela ob 3. uri, vrnili takoj po zajtrku in normalno nadaljevali s delom. Oziroma po dnevno-nočni vaji, katere konec je bil v ranem jutru, nadaljevali s planiranim programom.

Tak je bil program dela, ki je vseboval tudi idejno-politično izobraževanje in izpopolnjevanje.

Na programu so bili tudi številni obiski najpomembnejših republiških in državnih civilnih in vojaških predstavnikov, predstavnikov družbenopolitičnih organizacij, znanih osebnosti iz NOB, književnikov in predstavnikov delovnih organizacij ter informacijskih sredstev. Bloke so bile 19 dni v očeh celotne slovenske in jugoslovanske javnosti skupaj z drugimi študentskimi centri v republikah in pokrajinah Jugoslavije.

Zaskrbljeni očki, mamice in dekleta so v sobotah in nedeljah, dobesedno preplavili vhod v kasarno in njeno okolico. To pa je zahtevalo dodatne napore za čimprejšnjo realizacijo programa s strani vodnikov in deseterjev, katerih urnik se ni končal ob 21. uri, ko so študentje odšli spat, temveč smo se začeli pripravljati za naslednji dan, včasih v rano jutro. Analiza dela, analiza priprav, uspehi dela...

Najbolj veselo za študente je bilo vsekakor zadnje dni, ko so se njihove čete predstavljale vsaka s svojo pesmijo, posebno zadnji dan na svečanem mimohodu ob obisku visokih vojaških predstavnikov. Bila so podeljena priznanja za zaslužene uspehe pri vajah in številnih športnih srečanj. Dolgo v noč je iz spalnic odmevala ob zvokih kitar lepa slovenska narodna. Znova so se izkazale trde vezi, ustvarjene te dni med študenti in njihovimi novimi komandirji, ter resnično tovariški odnosi.

Nikakor pa ob tem ne moremo mimo zaslug intendantske skupine. Vse dni so izredno skrbno, kvalitetno in kvantitetno zalagali lačne študente. Program jedi, ki bi ga zavidala prenekatere restavracija ali menza s študentsko na čelu.

Ob sklepu velja še omeniti izredno nepripravljenost študentov ob prihodu v učni center. V matičnih občinah baje dobijo listek s seznamom potrebnih stvari za teh 19 dni in ni vrag, na opaznem mestu so — kopalke in opozorilo, da naj se ne opijejo. Nato pa v avtobus in zdravo. Tu se nihče ni imel časa kopati, razen v znoju. Tudi ne premišljati nad nesmiselnostjo vsebine na listku, čeprav bi bilo prav to premišljanje še kako utemeljeno. Zato je nujno v bodoče pred odhodom organizirati v občinah ali na fakultetah seminarje, kjer bi v kratkem pripravili študente na odgovorno dolžnost, ki družbo velja nemalo denarja. S tem bi bilo tudi starešinam prihranjeno prenekatere nepotrebno prepuščanje. Miha Skumavec

PRIJETNO SREČANJE NA KARAVLI BELCA

V ponedeljek, 15. avgusta, so graničarji na karavli Belca skupaj s pokrovitelji karavle in drugimi gosti v prijateljskem vzdušju proslavili svoj praznik — dan graničarjev. Po novem razporedu ima karavla na Belci šest pokroviteljev, in sicer so to Kovinska oprema Mojstrana, krajevna skupnost Dovje — Mojstrana, Zarja, PTT Jesenice in LIP Bled. Posebno je treba omeniti pokroviteljstvo krajevnih skupnosti, kar je doslej edini takšen primer v Sloveniji. Poleg predstavnikov pokroviteljev so bili na karavli navzoči tudi predstavniki občinskih družbenopolitičnih organizacij in organizacij krajevnih skupnosti Dovje — Mojstrana. Tokrat je bila tudi prvič navzoča delegacija invalidov naravnega zdravilišča Triglav Mojstrana.

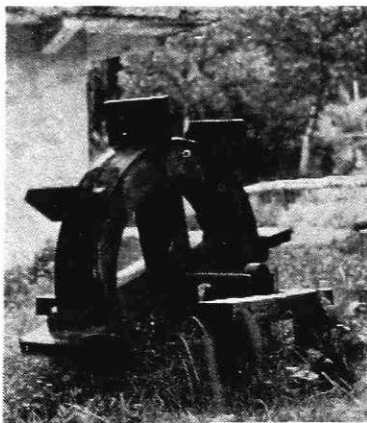
V imenu graničarjev je zbrane pozdravil komandant karavle stari vodnik Mirko Smilič, za njim pa so spregovorili še predstavniki pokroviteljev in organizacij. Poudarili so pomembnost letošnjega praznovanja zaradi jubilejev tovariša Tita in naše partije. Z enominutnim molkom so se tudi poklonili spomenu padlih graničarjev. V prijetnem in sproščenem razgovoru je bilo zatem povedanega veliko, predvsem o nadaljnjem skupnem sodelovanju. Prav za karavlo na Belci pa je moč reči, da je zgleden primer vzornega sodelovanja med krajevno skupnostjo, družbenopolitičnimi organizacijami in občani v kraju. J. R.

KONČNO VENDARLE VODOVOD NA LAZIH

Vasica Zg. Laze, tik pod obronki Mežaklje, spada v krajevno skupnost Gorje. Izrazita partizanska vas, ki je od vsega začetka NOB gostila prve in zadnje partizane, vse do danes ni imela zdrave pitne vode. Dolež (in trenutno še) so imeli samo kapnice ali pa morda lastna mala zajetja, kar pa ne zadošča več današnjim potrebam in higienskim predpisom. Ta prepotrebni novi vodovod so vaščani, s pomočjo KS Gorje, začeli graditi že leta 1975. Vaščani sami so prispevali v denarju in s prostovoljnim delom. Tudi mladina je priskočila na pomoč pri izkopih, toda kljub vsemu je zmanjkalo denarja in dela so se ustavila?! Kljub temu da je bil denar po predračunu takrat zagotovljen, so to finančno vsoto porabili, toda vodovoda ne izgradili?!

Pred časom pa so vso stvar vzeli v roke drugi možje, bolj resni ljudje, ki se zavedajo nujnosti izgradnje vodovoda na Zg. Lazih. Tovariš Jože Kapus, predsednik samoupravne interesne skupnosti za komunalne dejavnosti občine Radovljica, je dal skrajni rok, da Lažani dobijo vodo najkasneje do prvega oktobra letos (1977). Skupnost je odobrila 30 S milijonov, mogoči primanjkljaj pa bo prispevala KS Gorje. Vaščani sami, kljub temu da so napravili dovolj prostovoljnega dela, pa bodo morali, po malomarnosti ali nestrokovnosti nadzornega organa, iti v akcijo še en dan ali dva na izkope (ponovne)?!

Svoja dokončna dela bodo morali opraviti še: obrtno gradbeno podjetje Bled-Grad, komunalna Bled in ELMONT Bled. Novi nadzornik teh del je Jože Skumavec, po čigar zaslugi in zaslugi tovariša Kapusa, oziroma komunalne skupnosti bo voda res pritekla 1. oktobra v gospodinjstva Lažanov. Je pa tudi res, že skrajni čas! Jože Ambrožič

Dom upokojeencev na Javorniku

SPOMINI NA ČAS MED OBEMA VOJNAMA

Da so bili silno slabi življenjski in delovni pogoji med obema vojnama, se dobro spominjajo starejši vaščani. Prva leta, takoj po prvi svetovni vojni, je bilo dela do leta 1929 še kar dovolj, nato pa se je že bližala gospodarska kriza, ki je trajala vse do leta 1934. V tem času so bili gorjanski možje in fantje zvečne zaposleni pri pripravi lesa in drv po poključkih in mežakljskih gozdovih, v jeseniški železarni so bili le redki. Na razpolago imam podatek, da je na poključski planoti vse do reke Radovne 8979 hektarjev, na Mežaklji pa od reke Radovne vse do severnega pobočja Mežaklje 5893 hektarjev gozdnih površin. V te obširne površine pa niso vštete površine pašnih planin, ki so last kmetijskih zadrug, in privatni rovti. Te podatke mi je posredovala gozdna uprava na Bledu.

Kot sem že omenil, so bili gorjanski možje in fantje večina zaposleni v teh gozdovih. Delovni pogoji so bili takrat izredno slabi, saj je trajal delovni dan od pete ure zjutraj in vse do mraka, le opoldan je bilo do malega šmarna (15. avgusta) dve uri počitka, od tega dne dalje pa le po eno uro. Za delo posekanega, olupljenega in razžaganega lesa ter zloženega v skladovnice je bilo v času gospodarske krize po osem dinarjev, sicer pa največ po štirinajst dinarjev za kubični meter. Ker je dela primanjkovalo, so si delavci pri prevzemu tega dela sami zniževali cene za kubični meter, samo da so dobili delo. Vse delo je bilo ročno. Med tednom so delavci prebivali v lesenjačah (bajtah) v gozdu. Nekateri so pri prevzemu »golčarije« prevzemali tudi prevoz lesa v dolino, kar je bilo običajno v zimskem času. Na delavca je prišlo dnevno tri do štiri kubični

ne metre izgotovljenega lesa. Za teden dni hrane so plačali v trgovini od 45 do 50 dinarjev. Sladkor je bil sorazmerno drag, in sicer po 16 din, za kilogram domače zabele pa je bilo treba odšteti po 14 dinarjev. Hrano so si v lesenjačah pripravljali sami. Lesenjača je imela samo en velik prostor, odprto ognjišče in nekaj pogradov.

V času gospodarske krize je bilo lepega lesa dovolj in je bilo treba zanj odšteti le 50 dinarjev za kubični meter. Ves ta les so s konjsko in volovsko vprego vozili na Mulejevo in Kačonovo žago na Rečici in v Spodnje Gorje. Največ lesa je bilo preloženega v zimskem času, preko poletja je delo nekoliko zamrlo. Starejši ljudje se spominjajo, da je bilo tudi prek 300 voznikov (furmanov) dnevno in so prihajali na vožnjo tudi iz Bohinja in iz vasi onkraj Save Dolinke, izpod Stola.

V letu 1935 in v naslednjih letih je začela železarna na Jesenicah odpirati nova delovna mesta in tako so mnogi Gorjanci dobili delo v teh obratih, kar se je tudi poznalo pri kupni moči prebivalstva, nekateri pa so si postavili tudi lastne domove. Takrat je veljala stanovanjska hiša (visokopritlična) 35 do 40.000 dinarjev in to ključ v roke.

Precejšnje število teh mož in fantov je zajela druga svetovna vojna, oziroma narodnoosvobodilna borba in mnogi od njih se nikoli več niso vrnili v okrilje svojega domačega, toplega doma. Vsaka revolucija in svoboda zahtevata svoje in tako je bil tudi pri nas krvni davček zelo visok. Toda danes smo svobodni in vsak jutrišnji dan nam prinaša boljše pogoje življenja.

Jože Ambrožič

Desetina gasilcev PGD Smokuč, ki je na mednarodnem tekmovanju v Kranjski gori osvojila prvo mesto. Vodil jo je Janez Šebat. (B)

GASILCI PODKORENA BODO PRAZNOVALI

Prostovoljno gasilsko društvo Podkoren deluje že od leta 1893. Odkar obstaja, so morali gasilci nešteto krat posredovati ob požarih v vasi pa tudi v sosednjih naseljih. Zaradi strnjeno zgrajenih hiš in ker je bilo pred časom še precej lesenih, so v Podkorenu zabeležili več nevarnih požarov, ki so ogrožali dobršen del vasi. Samo prizadevnim gasilec tega kraja, ki so znani po hitrem in učinkovitem nastopu, kadar je potrebno, se je zahvaliti, da so uspešno požare omejili in jih zadušili.

Zadnja leta se je društvo zaradi prizadevnih članov in ob podpori prebivalcev ter občinske gasilske zveze uspešno izkopal iz zaostalosti. Zgradili so nov dom, nabavili moderno motorno brizgalno, za prihodnje leto pa predvidevajo, da bodo ob 85-letnici nabavili tudi gasilsko vozilo — kombi.

Gasilci tega kraja so se pretekla leta, posebno pa letos, udeležili vseh praznovanj na svojem področju, odkrita spominskega obeležja in zborovanja gasilcev v Kranjski gori.

Udeležili so se tudi občinskega tekmovanja gasilcev, kjer so se člani uvrstili na deseto mesto, pionirji pa na šesto mesto. Uspešna so tudi njihova preventivna prizadevanja, kar dokazuje to, da v zadnjih dveh letih pri njih požarov ni bilo. B.

Gorenjci,
berite GLAS!

21. SEJA SVETA KRAJEVNE SKUPNOSTI NA JAVORNIKU

V četrtek, 11. avgusta, je bila v delavskem domu Julke in Albina Pibernik na Javorniku 21. seja sveta krajevnih skupnosti. Svet krajevnih skupnosti je bil seznanjen s predlogom izvršnega odbora krajevnih organizacij SZDL o programu praznovanja krajevnega praznika od 3. do 11. septembra. Obenem so bili člani sveta seznanjeni tudi s predlogom komisije za odlikovanja pri krajevnih organizacijah SZDL za podelitev bronastih značk OF ter priznanj »4. september 1941«, ki jih bodo na Javorniku podelili prvič.

Svetu KS je bilo posredovano tudi poročilo o sedemmesečnem poslovanju. Sprejet je bil sklep o realizaciji sklepa 19. seje o izplačilu denarnih zneskov, ki jih bo možno poravnati z dotokom denarnih sredstev, na žiro račun krajevnih skupnosti. Sledili sta še dve informaciji, in sicer o nakupu železnih zabojev za odlaganje smeti ter o izgradnji vrtca na Koroški Beli. Objekt je že pod streho, predsednica odbora za izgradnjo otroškega vrtca in uvedbo celodnevne šole Marina Pekolj pa je povedala, da bo treba do otvoritve vrtca urediti še centralno ogrevanje ter vprašanje razdeljevanja hrane za otroke.

Številni turisti, ki so v teh dneh v Mojstrani, zelo radi zaidejo v lepo urejen in oskrbovan park ob levem bregu Save. Park, ki nosi ime Triglavski gaj, je poln cvetja, okrasnih rastlin, sprehajalnih poti in drugih zanimivih predmetov. V park sodi tudi staro mlinsko kolo na našem posnetku, ki se veselo vrti ob majhnem potoku. (J. R.)

NOVOSTI NA POLICAH JESENIŠKE KNJIŽNICE

Karel LESKOVEC: Nevarni koraki. Partizanska knjiga 1977.

Prd nekaj meseci smo na tem mestu poročali, da bo Kulturna skupnost Slovenije odkupila od založb določeno število knjig in jih

potem poslala knjižnicam. Nekaj časa je kazalo, da bo ta akcija kar zaspala, pred nekaj tedni pa so začeli prihajati po pošti paketi s knjigami. Med prvimi knjigami, ki so jih knjižnice prejele v okviru te akcije, so **Nevarni koraki**.

Avtor te povesti je pred leti spisal obsežne spomine na NOB z naslovom **Križpotja**. Podobno kakor

njegov ožji rojak Matevž Hace je torej tudi Leskovec začel z memoarsko prozo in se pozneje lotil nekakšne ljudske povesti. Zanimivo je, da oba opisujeta ljudi iz istega okolja, namreč drvarje in tihotapce z Notranjskega, iz krajev ob nekdanji italijanski meji.

Take povesti so dobro nadomestilo za izumirajočo večerniško ljudsko povest. Zlasti starejši bralci, ki se težko prilagajajo utripu sodobnega življenja in torej v precejšnji meri živi v preteklosti, tu nekako laže najde samega sebe in prepozna v junakih ljudi, kakršnih je viden. Vendar to samo po sebi še ni dovolj. Problemi, ki jih obravnava te vrste literatura, danes večidel niso več živi in nas ne prizadevajo več. Napetost in privlačnost — če je — prihaja od drugod. Že kar na začetku lahko mirno rečemo, da se je Leskovcu posrečilo napisati živo in napeto pripoved.

Čas tik pred razsulum stare Jugoslavije. Dva fanta — drvarja in ponesrečena tihotapca — imata težave s financiranjem; da bi se izmaknili plačilu globe, oziroma zapora, ki jima sicer grozi, se napotita po Sloveniji kot sezonska delavca, oziroma dlninarja. Eden od teh je sam avtor, drugi je njegov vrstnik in prijatelj Rudi. Tako drvarita po raznih krajih v Zasavju, spoznavata svet in ljudi, se bežno zaljubita, doživita gostilniški pretep z domačimi fanti in podobno. Vse to, kar je v knjigi opisano, bi bilo lahko bodisi plod ustvarjalne domišljije ali pa zelo natančen, skorajda fotografski spomin. Zdi se, da je to drugo. Podrobnosti so ponekod zares žive in tako dobiš vtis, da so tudi pristne. Ne določajo se reči, kakršne bi avtor želel, da bi se zgodile, ampak take, kakršne se v življenju zares primerjajo. In to ne izpade dolgočasno — narobe. Velemoster Milan Vidmar je nekje zapisal, da zelo rad opazuje začetnika pri igranju šaha: kakor da bi se dva zavezani oči lovila po sobi, polni ostrih in nevarnih predmetov. Podoben občutek ima bralce, ko sledi doživljanjem Korla in Rudija v **Nevarnih korakih**.

Te zapiske namreč prebiramo na ozadju vsega tega, kar se je zgodilo kasneje, vsega tega, kar je za nas daljna preteklost, takrat pa se je še le imelo zgoditi in je bilo torej za Korla in Rudija v prvih mesecih 1941. v zelo gosti megli. Ko ju avtor opisuje, kako se srečujeta z različnimi ljudmi, nikoli ne podleže skušnjavi, da bi pristavil (kot to sicer radi počnejo vsi pisci spominov): »Ta je pozneje padel v tejintej ofenzivi... ta je bil ujet... tega so ustrelili kot talca... to je znani četnik ta in ta... ta je bil pozneje izdajalec, ta okupatorjev volhlač, ta sredinec...« In vendar se kolikor toliko izkušnemu bralcu ves čas dozdeva, da v njih prepoznavamo podobne tipe — kot jih pač pozna iz zgodovine in iz opisov poznejših let. To, kar opisuje Leskovec v tej povesti, pa je sama negotovost. Čas, tak kot je bil, brez potvor, brez teoretične predelave, brez šablona.

Zavedati se moramo, da Korl in Rudi nista osvobodna proletarca. Ne le, da ne vesta, da je vojna pred vrati (čeprav poslušata razna uganjanja na to temo); tudi tega ne vesta, da je Hitler njun sovražnik. Kakor mnogi drugi, si tudi onadva želita, da bi stara država propadla: če ne zavoljo drugega, pa zato, da uideata kazenskemu pregonu. Res je, gospode ne marata, kakor je ravni ljudje na sploh ne marajo: to pa je tudi vsa njuna razredna zavest.

Sploh pa opazimo, da avtorju ni bilo niti na kraju pameti, da bi črno-belo razdeljeval vloge. Čeprav junaka, kot smo rekli, ne marata gospode, pa so njuni delodajalci pogosto opisani kot prijazni ljudje. Eden med njimi je celo pravi rusofil, ki vidi v nacistih naše največje sovražnike. Nasprotno pa neki njun kamerad, revni oglar, vidi v Nemcih prave odrešitelje, ki bojo k nam prinesli red in pravico: »Delati boš moral in ubogati, za to pa boš dobil, kar ti pripada.«

In potem »poči«: Nemci pridejo, stara država se zruši. Vendar ne pride do takojšnjega razčiščenja. V odročnih krajih, koder se junaka potikata, in v glavah, kakršni sta njuni, ne postane pripravi jasno, kako in kaj. Gotovo je, da bo prišlo do pregrupacije, do usodnih spoznanj in še usodnejših odločitev. Vendar je vse to onkraj časovnih meja, v katere je postavljena ta povest. Njen poseben čar je prav v tem, da opisuje čas, ki je bil poln skritih možnosti, ko je vse še v zraku, prisotno, vendar neotipljivo. Avtor se ne trudi, da bi s posebnimi prijemi poudaril to vzdušje: zadostuje mu, da opisuje stvari takšne, kakršne so se mu ohranile v spominu.

NEKAJ NOVOSTI IZ DRUŽBOSLOVNE IN MARKSISTIČNE LITERATURE:

MRMAK I.: Prispevki k marksistični naravnosti vzgoje in izobraževanja.

RUDOLF B.: Umetnost in družba.

MERHAR V.: Ekonomska teorija marksizma.

DESETLETJA bojov in zmag. (Ob štiridesetletnici ustanovitve kongresa KPS na Cebinah.) Dokumenti, spomini, ocene.

ZBORNIK ob 40-letnici ustanovitve kongresa KPS

KARDELJ E., M. Krleža, J. Vidmar: Tito: 1892—1937—1977.

NEŠOVIĆ S.: Josip Broz Tito.

Še nekaj dni in šolska vrata se bodo znova odprla

AMATERSKO GLEDALIŠKO DEJAVNOST DVIGNITI NA NEKDANJI KVALITETNI NIVO

Od 6. do 12. junija je bilo v Trbovljah dvajseto jubilejno srečanje gledaliških skupin Slovenije, pod nazivom Naša beseda 77. Vse prireditve so obnem bile v znamenju 40-letnice ustanovitve Komunistične partije Slovenije in jubilejev tovariša Tita.

To je bilo jubilejno srečanje slovenskih gledaliških amaterjev, ki jih povezuje združenje gledaliških skupin Slovenije. Zbrali so se gledališki amaterji, da prikažejo, kako z gledališkim izrazom bogatijo naš kulturni prostor vse od Gorenjske in Štajerske do Kozjanskega, Bele krajine, Kočevske, Posavja in Notranjske. Srečanje v Trbovljah je potrdilo, da je amatersko gledališko delovanje prisotno v našem času in prostoru, da se čedalje bolj zaveda svoje poredniške kulturne vloge in da vse bolj načrtno posega na področje zadovoljevanja gledaliških kulturnih potreb.

Letošnje prireditve so bile po oceni javnosti kvaliteten prikaz trenutnega stanja v slovenskem gledališkem amaterizmu. To je bil prikaz najkvalitetnejše amaterske gledališke dejavnosti na Slovenskem, za amaterske gledališke delavce, mentorje in usmerjevalce pa opozorilo, v kateri smeri in iz katerih izhodišč bo kazalo načrtovati uprizoritvena in organizacijska prizadevanja v prihodnje. Ob tej priliki je bila odprta razstava o 20-letnem delovanju amaterskih gledališč v Sloveniji. Prirediteli so tudi posvetovanje o programskih in uprizoritvenih iskanjih v slovenskem gledališkem amaterizmu ter o organizacijski povezavi — sodelovanju amaterskih gledaliških prizadevanj in posredovanje strokovne pomoči.

Srečanja so se udeležile gledališke skupine z naslednjimi predstavami: V. Majakovski, VELIKA ŽEHTA, v izvedbi gledališke skupine KUD Zarja Trnovlje pri Celju, I. Potrč, KREFLI, Prešernovo gledališče iz Kranja, S. Mrožek, POLICIJA, gledališka skupina DPD Svoboda Pekre — Limbuš, Burns-Versa, VESLI BERACI, gledališka skupina PD Smartno ob Paki, G. Lorca, DOM BERNARDE ALBE, gledališka skupina KPD Prežihov Voranc Ravne na Koroškem, P. Zindel, VPLIV GAMA ŽARKOV NA RAST RUMENIH MARJETIC, amatersko gledališče Medvode, J. Javoršek, MANEVRI in gledališka skupina PD Horjul.

Ta uvod je bil potreben, da bi si lahko postavilo vprašanje, kje se ta čas nahaja in kakšno mesto zavzema v združenju gledaliških skupin Slovenije, amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice.

V zgodovinskem orisu gledališke dejavnosti na Jesenicah v Železaru št. 16—17, z 28. aprila 1977, je prikazan razvoj gledališke dejavnosti na Jesenicah. Prezr nam je prikazal in osvetlil delovanje nekdanjih gledaliških entuziastov na Jesenicah in nas spoznal z izrednimi programskimi in organizacijskimi gledališkimi dosežki, posebno po osvoboditvi.

To je obdobje, ko se je amaterska gledališka dejavnost izredno razmahnila in s svojo kvaliteto več let sodila v slovenski vrh. Tako so amaterji na republiškem tekmovanju sindikalnih odrov v Mariboru leta 1948 osvojili prvo mesto. Istega leta je bila mladinska skupina, na mladinskem gledališkem festivalu v Ljubljani, prav tako prva, v Beogradu pa druga. Na republiških tekmovanjih sindikalnih odrov leta 1949 in 1950 osvojijo še dve drugi mesti. Sledi uspeh za uspehom. Leta 1960

jesenjski gledališki amaterji sodelujejo na reviji dramskih gledaliških skupin Slovenije v Kopru. Istega leta jesenjski gledališniki zastopajo Jugoslavijo na drugem mednarodnem festivalu amaterskih odrov v Monacu. Dosežen je popoln uspeh. Med petnajstimi predstavniki iz Evrope in ZDA jesenjski gledališniki dobijo največ priznanj in so povabljeni v Italijo, kjer v Perasu, pred zahtevnim gledališkim auditorijem, zopet požanjeno lepe uspehe. Na osmi reviji dramskih skupin Slovenije v Novem mestu si jesenjski gledališniki s svojo kvalitetno uprizoritvijo F. G. Lorca, DOM BERNARDE ALBE, pridobijo čast in dolžnost, da predstavljajo dosežke slovenskih amaterskih gledališč na festivalu dramskih amaterjev Jugoslavije. Tudi tokrat je dosežen popoln uspeh, osvojen je največje priznanje tega festivala — zlata medalja. (Podatki, povzeti iz citiranega sestavka, oziroma gledališkega lista.)

Od tu dalje ni podatkov o podobnih uspehih, čeprav so jesenjski amaterji še večkrat sodelovali na republiških revijah. Sledili so padci, manjši uspehi lokalnega značaja, finančne in kadrovske ter organizacijske težave. Nekaj zadnjih let je financiranje amaterske gledališke dejavnosti na Jesenicah dobro urejeno. Igralski kader je za trenutne prilike (pravijo) dober, tudi mladinska gledališka skupina deluje. Obstaja ustrezen tehnični aparat in nekaj je redno zaposlenih delavcev. Ali pri vsem tem in TAKO USPEŠNI PRETEKLOSTI jesenjsko gledališče ni več zrelo, da bi sodelovalo na taki manifestaciji, kot je bila v Trbovljah, na dvajsetem jubilejnem srečanju amaterskih gledaliških skupin Slovenije? Kaj je vzrok temu? Ali amatersko gledališče Tone Čufar Jesenice ni več zrelo za nastop na takem srečanju ali pa so vzroki druge (financi, administrativni, organizacijski, programski)? Domnevam, da bi se denar za tako pomembno manifestacijo zanesljivo dobil, administrativnega in organizacijskega spodrsrlaja ne bi smelo biti, glede programa bi pa bila Jesenice zanesljivo vrata na srečanje odprta, saj nastopajoče skupine niso imele na svojem sporedu del, kakršne je v pretekli sezoni imelo amatersko gledališče Tone Čufar. Verjetno so vzroki drugačne narave in če je tako, bi to nekdo moral obravnavati.

Ljubitelji gledališke umetnosti, ki so bili navajeni na uspešno delovanje svojega, jesenjskega gledališča, čutijo stagniranje, če ne celo upadanje v »hiši boginje Talije«, ki nosi ime našega delavskega pisatelja in gledališčnika, Toneta Čufarja.

Ta prispevek nima kritizerskih namenov. Edini namen je bil, da opozori na to, kakšna velika škoda je, da se gledališče ne udeležuje tako pomembnih srečanj, ki lahko le spodbujajo nadaljnji razvoj, z odstranitvijo morebitnih problemov in s pravočasnimi, energičnimi in ustreznimi ukrepi amatersko gledališče Tone Čufar ponovno lahko zaživi svoje uspešne dni.

Franjo Ropret

KULTURNA IZKAZNICA OBČANA JESENIC

XXII. TV — RADIO — KINO... V MEDSEBOJNIH ZVEZAH

ALI IMAJO OBLIKE KULTURNIH NAVAD KAJ SKUPNEGA?

V okviru raziskave so nas poleg drugega zanimale nekatere zveze med različnimi oblikami kulturnih navad. Ali občani, ki pogosteje sedijo pred ekrane, tudi pogosteje prisluhnejo radiu? Ali so obiskovalci koncertov resne glasbe hkrati zvestejši obiskovalci gledaliških predstav? Obstaja kakšen splošni »bralni faktor«? Z drugimi besedami: ali so bralci revij in časopisov obenem tisti, ki rajši posegajo po knjigah? Na taka in podobna vprašanja želimo odgovoriti v tem odlomku. V tej zvezi smo poiskali 14 najbolj značilnih zvez, natančno — domnevno značilnih zvez. Ko bi v podrobnosti navajali vse zveze, bi potrošili veliko prostora, zato smo se odločili, da predstavimo le zbirno tabelo s končnimi rezultati.

NAZIV RADIOTELEVIZIJA BO KAR PRAVŠNJI

Iskali smo pet zvez med pogostostjo gledanja televizije in drugimi oblikami kulturnega udejstvovanja. Izkazalo se je, da je najtesnejša zveza med gledanjem TV sporeda in poslušanjem radia. Ali drugače: med občani, ki pogosteje gledajo televizijo, najdemo hkrati več zvestih poslušalcev radia. Za primer: med rednimi gledalci TV sporeda je kar 63,3 % rednih poslušalcev radia in le 10,5 % tistih, ki radio poslušajo redko ali nikoli. No, s tega vidika bi lahko kar prikimali in potrdili navzivu radiotelevizija; to gre skupaj, če gre pri gledalcih in poslušalcih, naj gre še pri ustvarjalcih sporeda. Hkrati je to še dodatni dokaz, da med radiom in televizijo ni uničujoče konkurenčnosti, ampak dopolnjevanje.

Manjše, vendar še pomembne zveze, smo našli tudi med gledanjem televizije in pogostostjo obiskovanja koncertov zabavne in resne glasbe. Nikakršne statistično, a tudi ne vsebinsko pomembne zveze pa nismo našli med pogostnostjo gledanja TV sporeda in obiskovanjem koncertov narodnozabavne glasbe ter gledaliških predstav.

KINO IN KONCERTI ZABAVNE GLASBE VABIJO ISTE LJUDI

Obiskovanje kino predstav je v pomembni zvezi z vsemi primerjalnimi podatki. Predvsem je očitna povezanost med obiskovanjem kina in koncertov zabavne glasbe. Videti je, da je vsebinski koncept-jesenjskih kino podjetij in koncertov zabavne glasbe dokaj soroden. Odtod verjetno dejstvo, da obe obliki vabita v veliki meri isto strukturo poslušalcev, oziroma gledalcev.

Izrazi je tudi zveza med obiskovanjem kina in gledališča, koncertov narodno zabavne glasbe ter celo resne glasbe in med poslušanjem radia.

KDOR BERE RAD — BERE VSE

Zvestejši obiskovalci gledališča se nagibajo k pogostejšim obiskova-

NI VSAKA ZVEZA VZROČNA ZVEZA

Ob vseh teh zvezah in še drugih pa se moramo vseskozi jasno zavedati, da statistično ugotovljena in potrjena zveza ni (nujno) vzročna zveza. Plastični primer. Ugotovimo pozitivno zvezo med rastjo zob pri otroku in njegovimi duševnimi sposobnostmi. Ali naj iz tega zaključimo, da rast zob vpliva na duševni razvoj otroka? Ali naj napravimo obraten sklep: duševni razvoj otroka vpliva na rast zob? Niti eno niti drugo. Vzrok in posledica sta skrita v nekem povsem tretjem faktorju »iz ozadja« — v tem primeru gre za splošni razvoj, ki »vzporedno« deluje na rast zob in duševnih sposobnosti.

Enaka slika je v našem primeru. Konkretno: če smo ugotovili dokaj močno povezanost med pogostostjo gledanja televizije in poslušanjem radia, tedaj ne vemo, ali vpliva gledanje televizije na poslušanje radia ali poslušanje radia na gledanje televizije. Morda na obe navadi vpliva odločilno povsem neki tretji vzrok, denimo, šolska izobrazba ali kaj drugega. Teh faktorjev iz ozadja v podatkih ni, treba jih je izslediti z logično analizo. Zato smo za oblikovanje celovitejše podobe izbrali pot, ki nam v odkrivanju vzročnikov lahko ponudi vsaj polovičen uspeh. Lotili smo se iskanja zvez med nekaterimi osnovnimi značilnostmi občanov in neko kompleksnejšo mero kulturnega udejstvovanja. Imenovali jo bomo: indeks kulturnega udejstvovanja občanov. A to je tema, s katero se bomo ukvarjali v naslednjih nadaljevanjih, ki bodo počasi sklenila naše poročilo o raziskavi.

Franc Belčič in sodelavci

visoko pomembna zveza
pomembna zveza
nepomembna zveza

	GLEDA- LIŠČE	KONCERT RESNE GLASBE	KONCERT ZABAVNE GLASBE	KONCERT NARODNO- ZABAVNE GLASBE	BRANJE KNJIG	RADIO
TELEVIZIJA	O			O		
KINO						
GLEDALIŠČE						
ČASOPIS-REVIE						

Slika prikazuje zveze med različnimi oblikami kulturnih navad. Primer: visoko pomembni zvezi sta med gledanjem televizije in poslušanjem radia ter obiskovanjem koncertov zabavne glasbe; pomembna zveza je z obiskovanjem koncertov resne glasbe, medtem ko pogostnost gledanja televizije ni pomembno povezana z obiskovanjem koncertov narodno zabavne glasbe in gledališča. Ostale odnose si ogledajte na sliki.

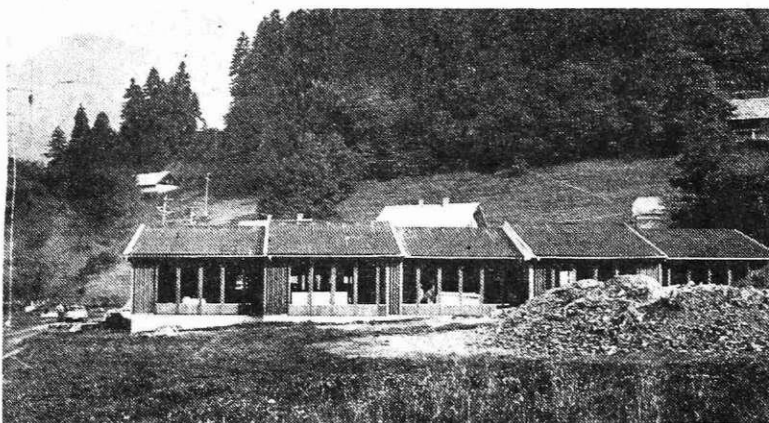
Folklorna skupina KUD Jaka Rabič Dovje-Mojstrana v Zagrebu

USPEŠNI NASTOPI FOLKLORNE SKUPINE KUD JAKA RABIČ V ZAGREBU

Konec julija je bila v Zagrebu velika mednarodna folklorna prireditelja, na kateri je sodelovalo sedemdeset folklornih skupin iz domovine in iz tujine. Na prireditvi, ki je trajala več dni, je uspešno nastopala tudi folklorna skupina kulturno-umetniškega društva Jaka Rabič Dovje - Mojstrana. Skupino v glavnem sestavljajo mladi iz omenjenih dveh krajev, v svojem programu pa imajo predvsem stare gorenjske pleske, ki pod urnimi nogami mladih plesalcev in ubranimi zvoki harmonikarja Petra Peternela ponovno oživijo.

Člani folklorne skupine so se z veseljem odzvali vabilu za sodelovanje na veliki folklorni prireditvi v Zagrebu. Po prihodu v glavno mesto sosednje republike so se folkloristi najprej udeležili sprejema skupin po zagrebških ulicah, še isti dan pa so imeli tudi prvi nastop. Naslednji dan so skupaj z bolgarskimi folkloristi nastopili v neki vasi izven Zagreba. Še najbolj pa bo verjetno članom folklorne skupine ostal v spominu skupni nastop v veliki dvorani Vatroslav Lisinski, ki sprejme 2000 ljudi. V programu so predstavili pet starih gorenjskih plesov. Poleg tega pa so imeli tudi nastop v bolnišnici za pljučne bolnike. Ves čas sodelovanja na prireditvi so plesalci folklorne skupine KUD Jaka Rabič želi številne aplavze poslušalcev in gledalcev, prejeli pa so tudi ugodne ocene od strokovnjakov za to področje. Omembe vredno je tudi to, da je njihove nastope posnela tudi radiotelevizija Zagreb. Vodja folklorne skupine v Zagrebu je bil Cveto Delavec.

J.R.

Novi vrtec na Koroski Beli bo predvidoma gotov že to jesen

»LILI MARLEN« NA VALOVH RADIA TRIGLAV

Na predvečer dneva vstaje slovenskega naroda sem 21. julija ob 16.25 iznenaden zaslišal na valovih radia Triglav Jesenice melodijo Lili Marlen. Emitirana je bila ob raznih obvestilih za »spoštovane« poslušalke in poslušalce tega radia. Čudno se mi je zazdelo, da radio Triglav tudi s tako melodijo spremlja svoja obvestila, še posebno pa me je to zbudilo na predvečer dneva vstaje slovenskega naroda, prav proti tistim, ki so si to melodijo izmislili za eno od svojih tipično nadutih melodij in pesmi. Da se spominimo. Mlajši rodovi tega ne vedo. Po okupaciji večjega dela Evrope so si nacisti Hitlerjevega tretjega rajha, zadolženi za zabavo svojih »kameradov«, posejanih po okupiranih državah, med katerimi je bila tudi naša, izmislili melodijo Lili Marlen s »primernim« besedilom kot večerni pozdrav vsem pripadnikom vermah-ta, gestapa in drugih okupacijskih enot. V poznih večernih urah so radio postaje po okupirani Evropi »grmele« z osovraženo melodijo, s katero so označevale iztek »napornega« dneva in se »kameradom« zahvaljevale za »uspešno

opravljene naloge« mučenja, ubijanja itd. in zazelele prijeten počitek?

Razmišljal sem o tem dogodku. Predpostavljam sem, da ima radio Triglav to melodijo, ki je prirejena in tudi izvedena v izvedbi nekakšnega zabavnega orkestra, slučajno na tistem glasbenem vložku (traku) in da je melodija »spuščena« čisto slučajno. Toda take predpostavke in želje, da je tako, so se razblinile, ko sem v četrtek, 11. avgusta, ob 16.20 na radiu Triglav ponovno slišal isto melodijo. In kakšen slučaj? Ob 18. uri je bila v veliki dvorani Delavskega doma na Jesenicah spominska svečanost ob 35-letnici smrti delavskega pisatelja, revolucionarja in komuniste Toneta Čufarja, ki so ga ubili gestapovski krvniki.

Potrebno je bilo opozoriti radio Triglav, da iz svojih glasbenih vložkov (trakov) to melodijo odstrani, da ne bi spominjala na težke dni tiste, ki so ob tej »obvezni večerni melodiji« preživljali mogoče svoje najtežje dni.

Spominjam se še, da so nacisti prepovedovali izvajanje skladb vseh naprednih skladateljev sveta, celo takih klasikov, kot so Čajkovski, Korsakov, Borodin in drugi. Zakaj bi torej mi naše radio sporede »garnirali« s takim nacističnim šundom.

F. Ropret

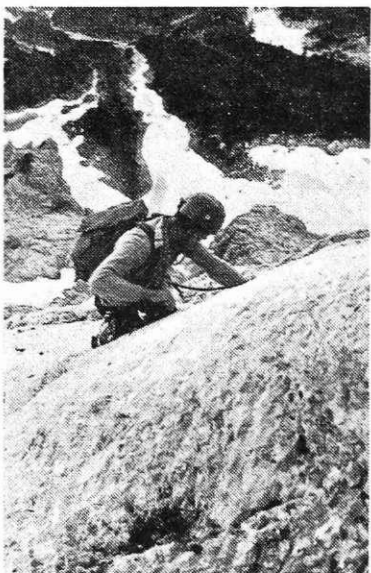
Rahel vetrič pihlja čez šotorsko krilo. Na nebu se ugašajo še zadnje zvezde. V daljavi se v markantni podobi kaže Jerupaja. Ura je šest. Vsi smo nared in za nekaj dni zapustimo prijazna ležišča in šotore. Stopamo po poti, vsak s svojimi mislimi velikemu cilju naproti. Ali nam bo uspelo, se sprašujem. Osem mesecev priprav in trdih treningov imam za seboj. Prišel sem z namenom, da stopim na enega od premočnih vrhov predhodne skupine CORDILLERE HUAYHUASH v osrčju perujskih Andov. Prikaže se nam enkratni prizor. Sonce z vso toplino obseja grebene in ledišča. Pogled na 6634 metrov visoko Jerupajo je še bolj božanski. Ob gledanju teh prizorov ves prevzet po dveh urah in pol stopim pred tabor ena, imenovan Lip Bled. Zelo hitro je minila dolga pot po skalnatem, večji del travnatem svetu. Po kratkem počitku in požirku hladnega soka nadaljujemo pot proti taboru dve, imenovanem Ljubljanska banka. Sonce že neusmiljeno pripeka, ko se le s težavo prebijemo med mnogimi seraki in ledeniški razpokami. Ponoči je zapadlo nekaj centimetrov snega, zato se nam delajo cikle. Na vsakih nekaj metrov se ustavim, dvignem eno od nog in s cepinom udarim po derezi. To delo se ves čas ponavlja. Vmes vtisih pade ena od mnogih kletvic in zopet nadaljujemo s premagovanjem ledeniških razpok. Pot nas vodi preko enega od dveh mostov. Pogled vanj ti požene strah v kosti. Le s preudarnimi gibi počasi pridemo čez. Smo na višini okrog 5000 metrov. Gremo levo mimo ogromnih serakov. Nikdar ne veš, kdaj bodo zgrmeli na nas. A misli na to je odveč, pot vodi le navzgor. Po dveh dolžinah vrvi pridemo do navpičnega ledenega odloma. Nekaj dni nazaj sva z Jankom iskala prehode med to galerijo serakov in preko tega navpičnega odloma napela fiksne vrvi. Zato bo danes plezanje veliko lažje. S pomočjo jumarja smo hitro čez. Teža nahrbtnika me kar vleče nazaj. V daljavi pod ogromnim serakom zagledam tabor dve. Kar malo se oddahnem. Še nekaj skokov čez razpoke in ob pol dvanajstih napol na nos prispemo v ta tabor na višini 5200 metrov. Vsa oprema, ki smo jo prinesli s seboj, kar sama popada po snegu. Hip za tem že ležimo v malih višinskih šotorkih. Kar hitro zaspij, saj ob polnoči startamo na vrh. Deset zvečer je, zagorel je tudi plinski kuhalnik, pripravljamo še zadnji topli obrok hrane. S seboj na goro bomo nesli le nekaj sokov, pomaranč in čokolad.

Lepa, jasna noč je, stena nas čaka z vso odkritosrčnostjo in številnimi neznankami. Vsa plezalna oprema gre na svoje mesto. Ledne kline si razdelimo, saj gremo skupaj na vrh.

Neodvisni smo eden od drugega, po isti smeri se bomo tudi vračali, se spuščali na najtežjih odsekih stene. Dolge snežne kline spravim v nahrbtnik. Plezali bomo v dveh navezah, saj imamo le dve štirideset-metrski vrvi. Dve uri pozneje zapustimo tabor dve, imenovan Ljubljanska banka. Stopamo po snežišču, preko ledeniških razpok proti severovzhodni steni Jerupaje. Janez in Marjan sta na čelu, saj jima je pot znana. Midva z Jankom stopava za njima. Po petnajstih minutah pridemo do fiksni vrvi.

Stena je tu kopna, četrte do pete težavnostne stopnje, zato razvežemo tudi dereze. Preko dneva, ko sonce ogreje strma ledenišča in krušljivo skalo, je kakor v osjem gnezdu. Na vsakih nekaj minut prifrči kamenje. Mi s tem nimamo težav in skrbi. Ura je ena zjutraj in vse okrog nas je v mračni tišini. Jumarji, ki jih nosimo s seboj, bodo tu odlični tehnični pripomoček. Zelo hitro napredujemo, ob tretji uri zjutraj smo na koncu fiksni vrvi, v strmlem lednem esu. Po tretjini skalnate stene, četrte do pete težavnostne stopnje, nas čakata sedaj dve tretjini ledene flanke in 55 do 65 % nevarnost plazov in ledu, saj je stena vseskozi izpostavljena soncu.

Janko prepusti vodstvo meni. Obdelujem ledeni es. Ob udarcu s cepinom se led kar loml. Vmesnih klinov zaradi krhkega ledu

Detajl iz stene

ALPINISTIČNE NOVICE

Letošnje poletje alpinistom ni posebno naklonjeno, temu primerno je tudi letna plezalna sezona. V preteklem tednu sta bila na alpinističnem odseku Jesenice zabeležena samo dva plezalna vzpona.

Osmega avgusta sta Janez Kunstelj in Niko Hrovat v popoldanskih urah ponovila smer macesov Kraj sten (Prisojnik). Smer je ocenjena s III., ponekod s IV. težavnostno stopnjo in je dolga 500 m. Plezala sta štiri ure.

Trinajstega avgusta sta Niko Hrovat in Martin Brvar preplezala prvenstveno smer Kraj sten (SZ stena Prisojnika). Smer se giblje po razu med jeseniško zavarovalno potjo na Prisojnik in zimsko smerjo. Smer je dolga 650 m in izstopi nad Prisojnikovim Oknom. Ocenila sta jo s IV. do V. v spodnjem delu in III. - IV. težavnostno stopnjo v zgornjem delu stene. Skala v spodnjem delu stene je kompaktna in nudi lepo plezanje, zgornji del pa je krušljiv. Plezala sta sedem ur, v smeri pa sta pustila dva kline. Poimenovala sta jo »taborska«.

D.S.

STO METROV DALEČ OD SREČE

ne morem zabijati. Napredujem počasi, čelna svetilka le malo svetl, še vedno nas obdaja tema. Marjan in Janez sta eno dolžino vrvi pred nama. Vrvi je konec, neke vrvi v skalni zabijem klin, Janko hitro pride za menoj. Ne menjava se v vodstvu, led se malo položi, 40 metrov vrvi je hitro izteklo. Zavrtam ledni vijak in zavpijem Janko, da lahko gre. Poslušam, kako izbija klin, naenkrat pa dolga kletvica in mil glas: »Zlomil sem bajlo!« Zlomljeno bajlo pospravi v nahrbtnik, ostal mu je le še dolg snežni klin in jumar. Naprej s težavo in s skrajnimi napori napredujemo. Plezam zopet prvi, v eni roki cepin, v drugi ledno kladivo. Premagujem strmo ledišče, vmesnih klinov zabijam ne smem, zabijam na vsakih štirideset metrov. Janko za menoj neusmiljeno gara, snežni klin mu je le za slabo oporo, ker ga ne more zabiti več kot nekaj centimetrov v krhek led. Lovi ravnotežje z jumarjem, ki ga ima v levi roki, in tako pride do mene. S takim plezanjem in nečloveškimi napori nadaljujemo.

Za seboj imava osemsto metrov ledne flanke s 60-odstotno naklonino. Sonce ves čas pripeka, ostal nama je le še en sok. Dvesto metrov pod vrhom popijeva še tega.

Iz baze naju vseskozi gledajo. Janez in Marjan se bližata vrhu. Led je še bolj strm, rezervni atomi moči gredo iz naju. Po nekaj sto metrih plezanja, bolj po levi strani stene, se nad ogromno ledno streho umakneva v desno. Korak za korakom, le še sto metrov naju loči od uspeha. Pred očmi se mi kaže sreča, onadva sestoata, midva obstanema tik pod vrhom.

Razočaran sem, potrt, ne morem reči besede. Sto metrov od sreče, osem mesecev želja. Še sam ne vem, kaj me vleče v te stene. Po kratkem premišljanju le dobim preprost odgovor: Želja po doživljajih, ljubezen do gora.

Severovzhodna stena Jerupaje 6634 metrov z vrisano prvenstveno jugoslovansko smerjo.

Plezali: 19. junija 1977 - Janko Ažman, Marjan Manfreda, Janez Dolžan, Dorči Kofler.

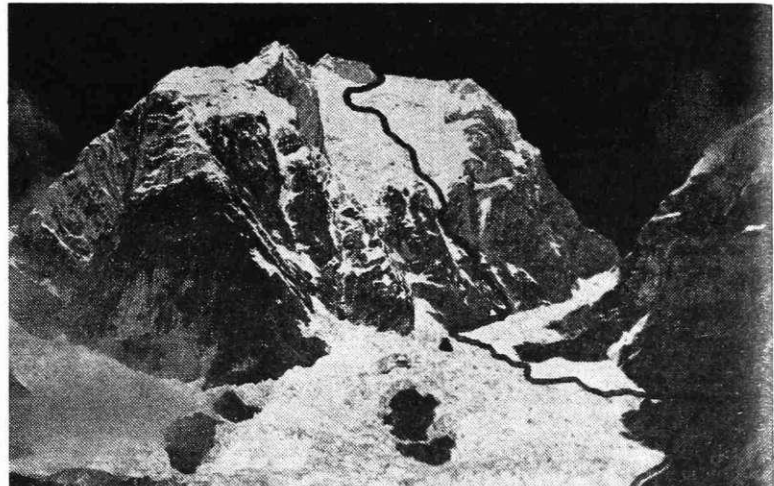
Višina stene: 1400 m.

Čas plezanja: 18 ur od tabora dve Ljubljanska banka.

Ocena smeri: spodnji del IV. - V. zgornji 55 - 64 %.

Višinski tabori: I. 4800 m - Lip Bled, II. 5200 m - Ljubljanska banka.

Sestavil: Dorči Kofler

Severovzhodna stena Jerupaje (6.634 m) - prvenstvena jugoslovanska smer; tabor I (4.800 m), tabor II (5.200 m).

Cilj osvojen. Po tridnevnih naporih na gori zopet v bazi. Od leve proti desni: Janez Dolžan, dr. Peter Soklič, Dorči Kofler, Janko Ažman, Marjan Manfreda.

V BAŠKI LETOS ČEZ 500 JESENIČANOV

Kot že dvajset let doslej je tudi letos v taboru TVD Partizan v Baški na otoku Krku letovalo čez 500 Jeseničanov, od tega čez 300 mladih. Število je bilo nekoliko manjše kot leta doslej, čemur je nedvomno vzrok nekoliko zapoznel razpis, zaradi znanih težav v zvezi z nadaljnjo usodo tabora v Baški. Kljub temu pa so bili morja in sonca deležni številni predšolski in šolski otroci, člani športnih organizacij, delovni ljudje in upokojeanci.

V prvi izmeni, od 19. junija do 2. julija, je bilo osemdeset Jeseničanov, večina starejših, med njimi pa tudi okrog dvajset predšolskih otrok. V drugi izmeni, od 2. do 15. julija, so tabor napolnili učenci osnovne šole Prežihov Voranc z Jesenice, skupaj jih je bilo sto, vključno s svojimi učitelji. Tudi tretja izmena je bila šolska. Od 15. do 28. julija je bilo v taboru na poletnih čez sto učencev osnovne šole Tone Čufar z Jesenice. Četrta izmena je vsako leto najbolj pisana. Od 28. julija do 10. avgusta je v taboru letovalo okrog sto oseb, od predšolskih in šolskih otrok, dijakov in študentov, delavcev in upokojeancev, med njimi skoraj polovica članov TVD Partizan Jesenice. V tem času so imele pod vodstvom Leona Mesariča intenzivne priprave telovadke. Deset jih je bilo in pripravi smo, da jim bo trdo delo v Baški veliko koristilo pri njihovem napredku. Tudi deset judoistov je pod vodstvom Braneta Dvoršaka izkoristilo letovanje za nabiranje kondicije in moči. Dvajset članic in članov TVD Partizan Jesenice je tako svoj letni odmor izko-

ristilo za aktivne priprave za tekmovalne nastope. Desetim najboljšim je društvo v zahvalo za njihova celoletna prizadevanja in uspehe, v želji, da bi društvo še naprej tako uspešno zastopalo, omogočilo brezplačno letovanje, ki so ga izkoristili za svoj trening.

V zadnji izmeni, od 10. do 23. avgusta, je v taboru osemdeset oseb, med njimi tretjina šolskih otrok. Skupno je, oziroma bo v taboru letovalo čez 500 jeseniških občanov, od tega 300 predšolskih in šolskih otrok, dijakov in študentov.

O nadaljnji usodi tabora TVD Partizan Jesenice v Baški na otoku Krku je težko napisati kaj dokončnega. Po vsej verjetnosti tabor v bodoče ne bo stal več na tem mestu, temveč se bo moral seliti na drugo stran Baške, tja, kjer je nekoč že bil. Težko bo najti tak prostor, kjer se bo v poletnih mesecih izmenjalo 500 in več ljudi, med temi več kakor polovica mladih. Z reševanjem tega problema ne bi smeli odlašati do prihodnje pomladi, temveč ga začeti reševati takoj. Ne bi pa smel ostati to samo problem TVD Partizan, temveč širši jeseniški problem, če nečemo, da bo prihodnja sezona ostala 500 in več Jeseničanov, med njimi čez 300 mladih prikrajsanih prepotrebne sonca in čistega zraka. Ker se s podobnim problemom srečujejo tudi jeseniški taborniki, v zvezi s svojim taborom ob morju, bi morali začeti to celovito reševati v okviru občine s koordinirano akcijo vseh prizadetih in odgovornih za to.

-tok

ALI RABITE TELOVADNICO?

TVD Partizan Javornik - Koroška Bela poziva vse zainteresirane skupine, klube, sindikalne odbore in druge, ki bi želeli koristiti telovadnico za redno vadbo, rekreacijsko ali drugo aktivnost, da prijavijo svoje želje z navedbo okvirnega programa, čas in dan, ki bi jim najbolj ustrežal. Upravni odbor bo sprejemal prijave ustno ali pisno do vključno 1. septembra, nakar bo izdelal urnik in ga usklajal s lastnimi potrebami.

Upravni odbor

KULTURNI KOLEDAR GORENJSKEGA MUZEJA V KRANJU DO 22. AVGUSTA

V mestni hiši je na ogled stalna arheološka, etnološka, kulturno-zgodovinska in umetnostnozgodovinska zbirka ter stalna razstava del slovenskega kiparja LOJZETA DOLINARJA. V drugem nadstropju iste stavbe pa si lahko ogledate etnološko razstavo KMEČKO GOSPODARSTVO V GORNJESAVSKI DOLINI.

V galeriji mestne in Prešernove hiše je odprta tretja razstava del članov ZDRUŽENJA LIKOVNIH SKUPIN SLOVENIJE.

V stebrični dvorani mestne hiše je na ogled razstava del likovnikov iz pobratenege mesta RIVOLI.

V kletnih prostorih Prešernove hiše si lahko ogledate ciklus fotografij fotografa OSKARJA DOLENCA, ki jo prireja kabinet slovenske fotografije.

V baročni stavbi v Tavčarjevi 43 je stalna zbirka NARODNO-OSVOBODILNA BORBA NA GORENJSKEM in republiška stalna zbirka SLOVENKA V REVOLUCIJI, v galerijskih prostorih iste stavbe pa je na ogled razstava KULTURA V NARODNOOSVOBODILNEM BOJU, ki jo je posredoval Muzej ljudske revolucije Slovenije Ljubljana.

Razstave, oziroma zbirke so odprte vsak dan, razen ponedeljka in nedelje popoldan, od 10. do 12. in od 17. do 19. ure.

V kasarni Staneta Žagarja v Kranju je stalno odprt MUZEJ PREŠERNOVE BRIGADE.

Na Zg. Jezerskem si lahko ogledate restavrirani poznosrednjeveški kulturni spomenik »Jenkovka kasarna«, ki je opremljen z etnološkim gradivom.

V Stari Fužini je odprta stalna razstava PLANŠARSKA KULTURA V BOHINJU. Odprta je vsak dan od 8. do 12. in od 16. do 19. ure.

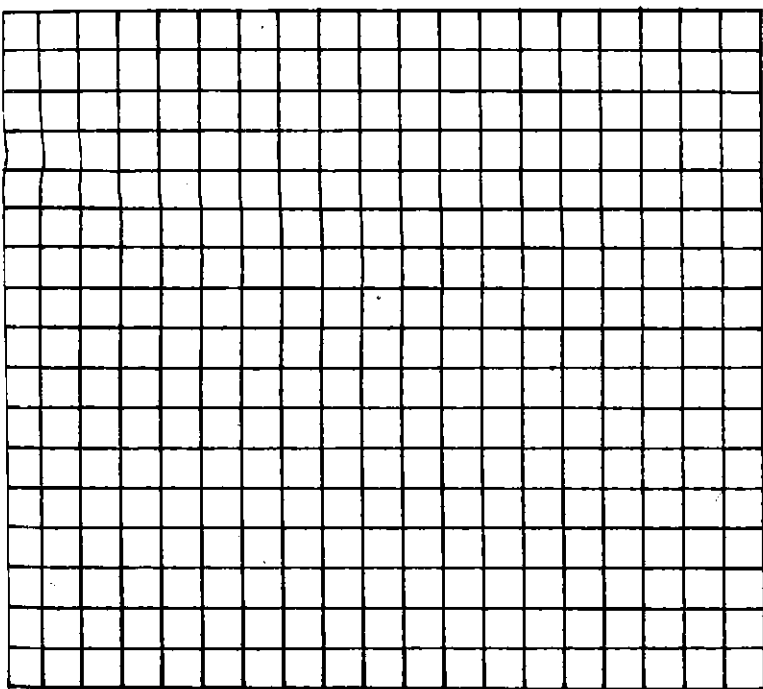
VIATOR TOZD JESENICE OBJAVLJA PROSTO DELOVNO MESTO

— ŠEF STREŽBE V HOTELU ŠPIK V GOZD MARTULJKU.

Pogoji: gostinski tehnik, 3 leta delovnih izkušenj na samostojnih delovnih mestih v stroki ali VK gostinski delavec in 5 let delovnih izkušenj na samostojnih delovnih mestih v stroki. Za to delovno mesto je predpisano 3-mesečno poskusno delo.

Prijave s kratkim opisom dosedanjih zaposlitev in dokazili o strokovnosti pošljite na naslov: Viator, TOZD Jesenice, Titova 67. Rok za sprejemanje prijav je do zasedbe delovnega mesta.

SKRITA KRIŽANKA

PRI SKRITI KRIŽANKI MORA ČRNA POLJA POSTAVITI REŠEVALCI SAM. V VSEJ KRIŽANKI JIH JE 59. Križanka je težja, ker zahteva poznavanje srednjeveške nemške epike.

VODORAVNO: 1. najznamenitejši srednjeveški nemški ep, ki govori o junaku, ki si pridobi zaklad palčkov, 18. žena junaka iz zgoraj omenjenega epa, 19. morilec gornjega junaka, 20. še ena ženska oseba iz tega epa, 21. kem. znak za aluminij, 22. nabirati, brati, 24. čas po 12. uri, 26. hunski kralj iz gornjega epa, 28. švicarsko-francoski pisatelj (Ariana), 29. okrajšava za tako naprej, 30. oranje, 31. ime pevke Marolt, 32. narahlo zmociti, 34. vrsta originalno črnske glasbe, 35. prebivalec starodavne dežele na Bližnjem vzhodu, 37. perzijsko-mesto, 39. kratica za to je, 40. učkati, 44. nemški predlog, 45. ime črke, 46. povratno-osebni zaimsek, 47. vrsta igre na srečo, 48. podredni veznik, 49. starejša filmska igralka nemškega rodu (Lil), 51. znamka testenin, 53. biser, 55. oseba iz biblije, 56. kratica za pokrajinski center, 57. središče vrtenja, 58. tuje žensko ime (tudi Carrie), 59. tovarna zdravil v Zagrebu, 60. kratica za centralni komite, 61. burgundski kralj iz zgoraj imenovanega epa, 64. preprečitev bolezni, 66. okrajšava za frank, 67. ime slov. pesnice Muserejeve, 68. tuja in naša črka, 69. kratica za akcijski odbor, 71. del ladjedelnice, 72. evolucija, 74. skrajni konec polotoka, 75. okrajšava za osvobodilno fronto, 76. vrsta tropskega kuščarja, 77. zagrebška industrija nafte, 78. znani naravoslovec (Gregor), 81. pripadnik muslimanske sekte, 82. tuj dvoglasnik, 83. mrzel pot, 84. jadranski otok, 87. naša in tuja črka, 88. kem. znak za selen, 89. začetnici srbskega romantičnega pesništva, 90. latinski veznik, 91. enaka konsonanta, 93. Odisejev otok, 96. latinski predlog, 97. azijsko gorstvo, 98. junak drugega srednjeveškega epa, ki pripoveduje o vrnitvi iz ujetništva, 99. višinska točka.

NAVPIČNO: 1. kratica za plavalni klub, 2. grški filozof, 3. kem. element (S), 4. avt. oznaka Novega mesta, 5. jeza, trma, 6. del telezniške proge, 7. angl. skladatelj, 8. pokornost, 9. ameriški pisec, 10. medmet omalovaževanje, 11. pripadnik krščanske sekte, 12. tuje moško ime, 13. cedilo, 14. orig. kratica Zdrženih narodov, 15. junakinja, tretjega nemškega srednjeveškega epa, 16. kratica za in tako naprej, 17. nizozemski pisatelj iz 16. stol. (Johan van, pastoralni roman Batavijska Arkadija), 23. gibati se, 25. starejša jugoslovanska zabavnoglasbena pevka (ime in priimek), 26. ime italijanske pesnice Negri, 27. hišni bog starih Rimljanov, 32. kis, 33. papeževa krona, 34. odlomek indijskega epa, preveden v slovenščino, 36. junaska pesnitev, 38. Beethovnova opera, 41. meglica, 42. ojačitev, 43. francoski pesnik (Paul), 45. domače žensko ime, 46. junak znamenitega nem. epa pod 1. vodoravno, 47. pripomoček za plezanje, 50. politično zavetje, pribežališče, 52. zvok, 54. kem. znak za erbij, 58. visoko vrednoten, 59. znamka starih živalnih strojev, 62. ena od grških muz, 63. telesna prizadetost, 65. igra s kartami, 71. užaljenost, 73. predlog, 74. kratica za Rožna dolina, 76. različni črki, 79. duša umrlega pri starih Slovanih, 80. kem. znak za litij, 83. hčerkin moč, 85. nič več lačen, 86. ime film igralke West, 88. del teniške igre, 92. naša in tuja črka, 94. kem. znak za torij, 95. avt. oznaka Kranja, 96. italijanska reka (orig.).

REŠITEV SKRITE KRIŽANKE

VODORAVNO: 1. Pesnitev o Nibelungih, 18. Krimhilda, 19. Hagen, 20. Ute, 21. AL, 22. trgati, 24. popoldne, 26. Atila, 28. Anet, 29. TN, 30. or, 31. Doca, 32. orositi, 34. blues, 35. Asirec, 37. Isfahan, 39. Tj, 30. pestovati, 44. an, 45. pe, 46. se, 47. loto, 48. kar, 49. Dagover, 51. Intes, 53. perla, 55. Ezav, 56. PC, 57. oa, 58. Carce, 59. Pliva, 60. CK, 61. Gunther, 64. profilaksa, 66. FR, 67. Erna, 68. IV, 69. AO, 70. dok, 72. razvoj, 74. rt, 75. OF, 76. igvana, 77. Ina, 78. Mendel, 81. šit, 82. ei, 83. zona, 84. Vis, 87. TC, 88. SE, 89. DJ, 90. et, 91. VV, 93. Itaka, 96. per, 97. Altaj, 98. Walther, 99. kota.

NAVPIČNO: 1. PK, 2. Eratosten, 3. silicij, 4. NM, 5. ihta, 6. tir, 7. Elgar, 8. vdanost, 9. Ontes, 10. ih, 11. baptist, 12. Egon, 13. lep, 14. UNO, 15. Gudrun, 16. ITN, 17. Heemkerck, 23. iti, 24. Lola Novaković, 26. Ada, 27. jar, 32. kis, 33. tiara, 34. Bhagavadgita, 36. epas, 38. Fidelio, 41. sopara, 42. okrepitev, 43. Valéry, 45. Pepca, 46. Siegfried, 47. Iestev, 50. azil, 52. ton, 54. ER, 58. cenjen, 59. Pfaff, 62. Urnija, 63. bromota, 65. skat, 71. zamera, 73. za, 74. RD, 76. IS, 79. nav, 80. LI, 83. zet, 85. sit, 86. Mac, 88. set, 92. VW, 94. TH, 96. KR, 98. Po.

Kaj bomo gledali v kinu

KINO RADIO

20. in 21. avgusta, italijanski CS barvni pustolovski film **KARIBU S SEVERA**, ob 17. in 19. uri, režija Joe D'amato, v glavni vlogi Fabio Testi.

22. in 23. avgusta, španski barvni pustolovski film **DIVJI LOVEC**, ob 17. in 19. uri, režija Jose Luis Barau, v glavni vlogi Lola Gaos.

24. avgusta, francoski ameriški barvni kriminalni film **POGREB V LOS ANGELESU**, ob 17. in 19. uri, režija Jacques Deray, v glavni vlogi Jean-Louis Trintignant.

25. avgusta ni predstav.

ZAHVALA

Ob boleči izgubi drage žene, mame in sestre

FRANCKE RAVNIHAR,
roj. Zalokar,

se iskreno zahvaljujemo sosedom in prijateljem, ki ste nam v času bolezni pomagali in stali ob strani. Posebno se zahvaljujemo kolektivu Ljubljanske banke, darovalcem cvetja, govornikom in vsem, ki ste jo pospremili na njeni zadnji poti.

ŽALUJOČI: mož Franc, sin Tomaž, hči Barbara in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni izgubi ljube mame

ANE ŠINKO

se iskreno zahvaljujemo vsem, ki so nam izrekli sožalje, ji darovali cvetje in vence, ter pevcem z Javornika za žalostinke. Zahvaljujemo se vsem, ki so jo spremili na zadnji poti.

ŽALUJOČI: hčerka Marija z možem Petrom, vnuk Gorazd, sestra Mara in ostalo sorodstvo

ZAHVALA

Ob nenadni in boleči izgubi naše ljube mame, babice, prababice, tašče in tete

ANE BINCAJ, roj. OMAN,

se iskreno zahvaljujemo vsem sosedom, prijateljem in znancem za izkazano pomoč, poklonjene vence in cvetje, vsem za izrečena sožalja in vsem, ki so jo spremili na njeni zadnji poti.

Zahvaljujemo se osebju internega oddelka jeseniške bolnišnice za nego in trud. Posebno zahvalo izrekamo Jaku Svetinu za tople poslovilne besede ob odprtem grobu in pevcem ter godbi za žalostinke.

Se enkrat iskrena hvala vsem, ki so nam v teh težkih dneh stali ob strani, sočustvovali z nami in spremili našo ljubo mamo na njeni zadnji poti ter jo obsuli s cvetjem.

ŽALUJOČI: hčerki Tatjana z možem Ivanom, Nada z možem Lojzom, vnuk Vladimir z družino, vnukinja Tatjana z družino.

ZAHVALA

Izvršnemu odboru osnovne organizacije sindikata DS za kadrovske, splošne zadeve in informiranje se iskreno zahvaljujem za denarno pomoč, ki sem jo prejel v času bolezni.

Martin Lakner

ZAHVALA

Odboru osnovne organizacije sindikata TOZD Transport se najlepše zahvaljujem za izkazano denarno pomoč v času bolezni.

Matija Kramar

DEŽURNA TRGOVINA

V soboto, 20. avgusta, bo na Jesenicah od 15. do 19. ure odprta

ZARJA - KAŠTA 4
na Plavžu.

IZGUBLJENA URA

V nedeljo, 14. avgusta, ob 11.30 je bila izgubljena moška ročna ura ruske znamke od gostišča Dalmacija (prej Lasan) do mizarstva Šlibar.

Poštenega najditelja prosim, da uro proti nagradi odda na uredništvo Železjarja.

27. in 28. avgusta, italijanski barvni film **IGRA Z OGNJEM**, ob 18. in 20. uri.

KINO KRANJSKA GORA

20. avgusta, italijanski barvni film **BOŽANSKA ZENSKA**, ob 20. uri.

21. avgusta, italijanski barvni film **LJUBEZEN POMENI LJUBOSUMJE**, ob 20. uri.

24. avgusta, španski barvni film **DIVJI LOVEC**, ob 20. uri.

27. avgusta, italijanski CS barvni film **KARIBU S SEVERA**, - ob 20. uri.

28. avgusta, francoski barvni film **PODIVJANA OVCA**, ob 20. uri.

KINO DOVJE MOJSTRANA

20. avgusta, nemški barvni film **LOTTE V WEIMARJU**, ob 19. uri.

21. avgusta, italijanski barvni film **BOŽANSKA ZENSKA**, ob 19. uri.

27. avgusta, španski barvni film **DIVJI LOVEC**, ob 19. uri.

28. avgusta, italijanski CS barvni film **KARIBU S SEVERA**, ob 19. uri.

OBISK GONARSA — RIŽARNE — DOBERDOBA

Komisija za interniranje pri občinskem odboru ZZB NOV Jesenice organizira s turistično-avtobusnim podjetjem KOMPAS Jesenice v sredo, 7. septembra, zanimivo potovanje v Italijo, z obiskom Gonarsa, Rižarne in Doberdoba.

V **GONARSU** je bilo v pretekli vojni koncentracijsko taborišče, kjer so bili jetniki tudi naši vplivni politični funkcionarji. Na tamkajšnjem pokopališču so v letu 1973 zgradili kostnico, v kateri so posmrtni ostanki 453 žrtev fašizma iz taborišča in okoliških vasi. V celoto svojstvenega pomnika se vključujejo še prekrasen spomenik in plošče z imeni žrtev.

Idejni projekt je izdelal akademski kipar Miodrag Živković iz Beograda, gradbena dela pa so izvršili delavci in inženirji italijanskega podjetja Cooperativa in nekaj drugih italijanskih firm. V vasi Gonars je tudi zelo zanimiva arhitektonska gradnja nove cerkve.

RIŽARNA: V predmestni četrti Trsta — pri Sv. Soboti — je proti koncu oktobra 1943 nacistični okupator spremenil veliko skupino stavb tovarne za čiščenje riža v zapore, zbiralno taborišče za deportacije v Nemčijo in skladišče naropanega blaga. Prejšnjo sušilnico so spremenili v krematorijsko peč.

Takrat je imela Rižarna še notranje železniško postajališče in od tam so ujetnike v zapечатih vozovih pošiljali v Auschwitz, Dachau, Mauthausen ... Peč, delo »izvedenca« za gradnjo krematorijev Ervina Lamberta, je bila preizkušena 4. aprila 1944, ko so sežgali 70 trupel talcev, ki so jih prejšnji dan postreljali na openskem strelišču.

V noči med 30. aprilom in 1. majem 1945 so bežeči nacisti krematorij in dimnik porušili, da bi zabrisali sledove svojih zločinov. Kljub temu so pozneje med ruševinami našli za tri cementne vreče človeških kosti in pepela.

Po predvidevanjih je bilo v Rižarni usmrčenih do pet tisoč oseb.

Z odlokom predsednika republike Italije je Rižarna proglašena za narodni spomenik.

DOBERDOB: Velikasten spomenik — pokopališče Doberdob, kjer je med prvo svetovno vojno padlo tudi mnogo Slovencev — njih imena so vklesana v spominske plošče. Tu je pokopanih preko 200.000 vojakov.

Avstrijsko pokopališče je opuščeno. Poleg teh zgodovinskih pomnikov bodo udeleženci potovanja videli še druge zanimive kraje.

Avtobus bo odpeljal izpred poslovalnice KOMPAS Jesenice ob 5. uri proti Ratečam, mimo Bele peči in Trbiža po Kanalski dolini do Carnije ter skozi v potresu močno prizadeto Gemono v VIDEM — UDINE, kjer bo krajši postanek za ogled.

Na poti proti Trstu si bodo ogledali tudi znameniti park in gradič MIRAMARE, katerega je dal sezidati nadvojvoda Maksimilijan za svojo ženo Charloto.

V Trstu ali Gorici bo tudi krajši oddih in od tam povratek preko Vidma in Trbiža na Jesenice v večernih urah.

Organizatorji vabijo poleg svojih članov tudi vse ostale občane, da se tega potovanja udeležijo.

Prijave z vplačilom 270 din sprejemajo na občinskem odboru ZZB NOV Jesenice, C. m. Tita 86.

NAROČAJTE »DELAJSKO ENOTNOST«

Delavsko enotnost, glasilo slovenskih sindikatov, prejema že blizu 40.000 naročnikov.

Sklep zadnjega kongresa slovenskih sindikatov pa je, da naj bi bili na Delavsko enotnost naročeni vsi sindikalni funkcionarji, to je, člani izvršnih in nadzornih odborov osnovnih sindikalnih organizacij. Teh je v Sloveniji blizu 60.000.

Pozivamo vse osnovne sindikalne organizacije, da naročijo Delavsko enotnost za vse tiste člane izvršnih in nadzornih odborov, ki še ne prejema glasila slovenskih sindikatov.

Letna naročnina znaša 200.— din za izvod.

Pri založbi Delavske enotnosti lahko naročite:

I. Zbirka knjižnica SINDIKATI:	cena v din
Št. 2: Organiziranost in delovanje sindikatov	20,—
Št. 3: Finančno poslovanje v sindikatih	20,—
Št. 6: Samoupravno urejanje dohodkovnih odnosov v združenem delu	40,—
Št. 7: Aktualne družbenopolitične naloge sindikatov danes	30,—
Št. 8: Ljudska obramba in družbena samozashita — temeljna naloga sindikatov	30,—
Št. 9: Samoupravljanje v združenem delu	40,—
Št. 10: Nov korak pri graditvi temeljev socialistične samoupravne družbene ureditve	20,—
Pred izidom:	
Št. 11: Gospodarjenje v združenem delu	30,—

II. DRUŽBOSLOVNA IN SOCIOLOŠKA ZBIRKA:

1. Evropska varnost in sodelovanje	200,—
2. Inventivna dejavnost v združenem delu	150,—
3. Hierarhija	179,—
4. Nacionalno vprašanje v novem obdobju	100,—

III. Druge knjige:

1. Navtika	120,—
2. Velika stavka	95,—
3. Monografija Ljubljana	400,—

Naročila sprejema: DELAVSKA ENOTNOST, Ljubljana, Dalmatinova 4.

TIPANJE V NEZNANO

Kaj se bo najina prvenstvena končala tako kmalu? se sprašujeva z Martinom, ko se navezujeva pri vstopu v severno steno Prisojnika in si ogledujeva gladke strome platni nad nama. O, ne! Tako hitro se pa ne predava. Prvi stojiščni klin že poje, v C-duru pravi Martin, moj današnji soplezalec. Sedaj pa na delo. Jasno mi je, da se čez strome platni ne bo dalo, zato po ozki kruljivi poliki prečim v levo, okoli grebena. Čaka me prijetno presenečenje, stena je tu bolj razčlenjena, kakih 30 m nad menoj pa me vabljivo čaka široka polica. Z vsem elanom se zaženem v ozko poč, ki posevno vodi do kruljive police. V nič kaj elegantnem stilu telovadim navzgor po poč, ko mi naenkrat zmanjka oprimkov. Prijatelj pod menoj me pozorno opazuje in mi v šali reče, da ima on pri sebi nekaj dobrih oprimkov, če hočem, da mi jih pošlje gor. No, s to pošiljko ni bilo nič, čeprav bi je bil zelo vesel. Noga, s katero sem zagoden v poč, mi že počasi popušta, ozrem se navzdol, svet pod menoj je strm in nič kaj prijetno ne bi bilo, ko bi tukaj telebnil dol. Z levo roko otipam nad seboj tanko spranjo. Hip zatem že zleze vanjo klinček, vponka tleskne in že počivam prijet na klin. Uf, to je bilo pa zadnji hip, si mislim, ko si brišem znoj s čela. Po nekaj metrih dokaj napornega plezanja dosežem polico. Zabijem dva dobra klina in pričem varovati. Medtem ko varujem, opazujem veselo družbo planincev, ki gredo globoko pod nama po jeseniški poti skozi okno na

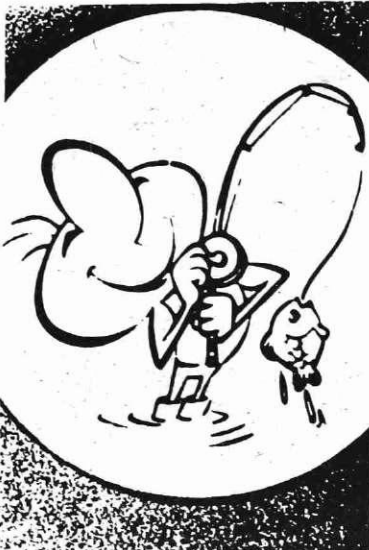
Prisojnik. Opazijo naju in radovedno strme v najino početje. Neka ženska mi dopoveduje, da sva zgrešila pot in če potrebujeva pomoč. Zahvalim se ji in ji pojasnim, da sva pot sicer res malce zgrešila, ampak pomoči pa zaenkrat še ne potrebujeva, kajti rada bi speljala svojo lastno pot, ki pa bo verjetno brez markacij in jeklenih vrvi. Vsi zmigujejo z glavami, potem pa se le omečajo in nama v pozdrav zavrikajo ter zaželijo vso srečo. Res, potrebovala jo bova, pravim prijatelju, ko prisopiha do mene. Sedaj je vodstvo njegovo. Opazujem ga, ko preči levo, potem zavije v kratek kamin, ki ga v zelo estetskem stilu spravi podse. Nato po polici preči počasi proti desni okoli raza v široko grapo, ki jo delita dva kamina. Ko plezam za njim, zares uživam, kajti zelo trdna in strma skala nudi vse tisto, kar potrebujeva, in nama vliva upanje na uspeh. Ko pridem na stojišče, si ogledujem, kje bi smer lahko vodila dalje. Po kaminih se ne bi dalo, kajti oba sta mokra od neprestanega deževja v zadnjih dneh. Treba bo čez strome, kruljive platni proti desni. Po vizualni oceni bodo verjetno težke, zato si na pas obesim veliko klinov in vponk, pripravim pa tudi lestvice.

Tako ovesen s kovačijo se sam sebi zdim kot novoletna jelka. Oko me ni prevaralo, težave se pričnejo prej, kot sem si mislil. Kruljive plošče, ki so kar naložene ena na drugo, me prisilijo v skrajno previdno plezanje. Kakšno plezanje, to je tihotapstvo, še zakleti si ne upam na glas, da se mi ne bi kaj odtrgalo pod nogami. Priplazim se do previsa, to bo verjetno najtežje. Iščem razpoko za klin. Iščem in iščem, toda ne najdem...! Martin se pod menoj zopet šali. Zaupa mi, da bo izdal predlog, da bi v Železarni izdelovali spranje. Kljub težkemu položaju se moram smejati. Zakaj pa ne, modruje dalje, če že izdelujejo klince, naj pa še razpoke, da jih človek potem uporabi, ko pride do takšnega mesta, kot si sedaj ti. Še bolj pa se mi usta razležejo. Ko nad previsom otipam tanko spranjo, dovolj, da vanjo zabijem kratek specialni klinček. Vpnem vrv, noge prosto zabingljam po zraku, kratek poteg in že sem čez težko mesto. Zagozdim se v ozek, poševen kamin in nadaljujem po njem do naslednjega stojišča. Toda šmenta, kamin se zoži in me ne pusti do njega. Tako sem se zagozdil, da ne morem ne naprej ne nazaj, da sem v tako nerodnem položaju, mi je v veliki pomoč tudi velik nahrbtnik. Tako sem jezen, da bi skoraj zaklel, ko končno le dobim v levo roko dober oprimek, ki mi pomaga, da se izvem iz kamina in zlezem na dobro stojišče.

Oddahnem si in pričem varovati prijatelja za sabo. Po njegovem bantenju sodeč, mislim, da tudi njemu ni všeč tak kamnolom. Čudovit možček je tale naš Martin, prijatelj, na katerega se lahko popolnoma zaneses. Kolikokrat nas je že s svojo edinstveno hudomušnostjo in hladnokrvnim obnašanjem v steni rešil iz zagat. Kmalu je pri meni in nadaljuje smer po izredno lepih navpičnih kaminih. Ko se na stojišču zavaruje, me povabi, naj pridem do njega. Povabilo z veseljem sprejemem, kajti čaka me raztežaj izredno lepega prostega plezanja, ki ga je on zmogel brez vmesnih klinov. Ko

pridem do njega, mu čestitam za lep raztežaj in začnem prečiti proti desni.

Ozka travnata polička vodi za rob. Opla! tole bo pa nerodno, si mislim, a se tihotapim centimeter za centimetrom po poliki proti desni. Telo mi hoče odtrgati od stene, kajti svet nad polico je previsen in gladek ter me neusmiljeno odrija. Zdi se mi, da se naju hoče stena otresti, ali pa vsaj pokazati, kako sva lahko neoblegjena v boju z njo. Čevlji mi na spolzkem mahu drse, v rokah pa že čutim krče. Bom padel! mi šine v glavo. Misli mi delujejo kot računalnik. Ne, ne smem. Tega si sedaj ne morem privoščiti, kajti tu ne odločam sam o sebi, marveč tudi o prijatelju, ki bi ga verjetno sklatil iz slabega stojišča. Na srečo najdem nekaj razčlemb v skali, pregoljufam polico in olajšano prilazem na široko gručnato pramo.

Ko sva zopet skupaj, mi Martin vrne čestitke, naslednje metre pa vodi on. Precej časa se zamudi, da ukani kruljiv previs in svet nad njim. Tudi jaz pustim precej znoj v tistem previsu, ko plezam do njega. Menjaje se v vodstvu, plezava raztežaj za raztežajem proti robu stene. Težave popuščajo, toda poznajo se že posledice napornega plezanja v spodnjem delu stene. Prav po polje prilezava na greben Prisojnika, ki ves žari v večernem soncu. Desnica seže v desnico, pozdravljajo naju ožarjeni grebeni in vršci Bovskega Grintovca, Pelceva, Srebrnaka, Jalovca, Mojstrovka itd. Si lahko želiva še večjega plačila za trud? Ne moreva, in kaj lepšega tudi ne bova našla. Težave so pozabljene in čakajo ponavljalce, ostanejo pa samo lepi in nepozabni spomini.

V dolini naju pričaka Valodi, ki ravno ta čas tabori s svojimi varovanci na Vršču in nama čestita. Ker pa sva bila navzoča v njegovem gostoljubnem taboru in sva bila deležna marsikaterih dobrot iz njihovega lonca, sva smer imenovala »taborška«.

Prvenstveno smer v severni steni Prisojnika sta prva plezala: Martin Brvar in Niko Hrovat, oba člana AO Jesenice. Višina stene: 700 m, ocena: spodnji del IV. do V., zgornji del III. do IV., plezala sedem ur.

DELO MLADINSKIH ODSEKOV PD V ŠOLSKEM LETU 1976/77

Začelo se bo novo šolsko leto in s tem nadaljevanje dela mladinskih planinskih krožkov na osnovnih šolah Prežihov Voranc in Tone Cufar.

Preteklo leto je bilo veliko tur in izletov v naše gore, saj smo organizirali kar 43 izletov in se udeležili številnih pohodov. Več kot polovica vseh pohodov in izletov je bila povezana z zgodovino naše narodnoosvobodilne borbe. Obiskali smo številna spominska obeležja, spominske plošče in tako postavili spomin na padle junake. Udeležba je bila vselej številna, za kar se moramo zahvaliti vodjem krožka Ančki in Valodiju Stojanu. Velike zaslugе za uspešno delovanje je imela tudi naša mentorica Marina Rovnan. Udeležili smo se pohodov na Porezen, Stol, Drazgoše... Najbolj številna pa je bila udeležba na tradicionalnem pohodu po poteh okupirane Ljubljane.

V krožkih je delovala tudi planinska šola, ki je nudila mladim planincem osnovno znanje iz orientacije, prve pomoči in gibanja v gorah. Iz vseh teh tem je moral vsak posameznik opraviti izpit. Vsi so se dobro pripravili, hodili na predavanja in zato izpit tudi uspešno opravili. Svoje znanje smo tudi praktično izvajali na letošnjem taboru na Vršču, katerega se je udeležilo 20 planincev in pet vodnikov. Vodja tabora sta bila Ančka in Valodi Stojan, pomagala pa so jima mentorica Marina Rovnan, mladinski vodniki in alpinisti. Izkazalo se je, da predavanja na šolah niso bila zaman, saj mladi planinci že imajo osnovno znanje o gibanju v gorah. Prirejen je bil tudi orientacijski pohod, ki so ga udeleženci opravili 80 %, kar je vsekakor lep uspeh.

Ker nam slabo vreme ni dopuščalo, da bi obiskali za nas še neosvojene vrhove, kot so: Spik, Jalovec, Kriška stena... smo se odločili za že opravljene ture. Po Hanzovi poti smo šli na Malo Mojstrovko in pot nadaljevali še na Veliko in Zadnjo Mojstrovko. Po Kopsčarjevi poti smo šli skozi Okno na Prisojnik. Iz našega programa ni izostala tura skozi Grlo v Tamar in nazaj čez Slemo na Vršču. Naši mladinski vodniki so imeli predavanja in nas tako se polizaje seznanili z nevarnostmi, opremo in gibanjem v gorah. Tabor je v celoti uspel in je bil obenem tudi zaključek dela v minullem šolskem letu.

Želimo, da bi bila nova planinska sezona vsaj toliko, če ne še bolj uspešna kot minula. Vodjema Ančki in Valodiju Stojanu ter mentorici Marini Rovnan se najlepše zahvaljujemo za njihov trud in požrtvovalnost.

V naslednjem šolskem letu vabimo nove cicipane, pionirje in mladince, naj se nam pridružijo.

Varja Podlipnik in
Karmen Oblak

Člani mladinskega odseka planinskega društva Jesenice so skupaj z borci NOV na Jezerih obiskali spominsko obeležje, kjer je padel Polde Stražar.

Člani mladinskega odseka planinskega društva Jesenice ob spominski plošči štirih padlih borcev NOV na Mrežah nad Lipansko planino

VELIKA JAVNA TOMBOLA

Hokej klub Jesenice prireja v nedeljo, 18. septembra, ob 14.30 v športnem parku v Podmežaklju

VELIKO JAVNO TOMBOLO

z bogatimi dobroti: osebni avtomobil Zastava 101, osebni avtomobil 126 P, hladilna skrinja, televizor – črnobeli, pralni stroj in še deset glavnih dobrot ter preko 400 večjih in manjših dobrot. Tombolske tablice se dobijo v predprodaji v vseh kioskih »Tobak« že v teh dneh.

DRŽAVNO PRVENSTVO V SKOKIH V VODO

V soboto in nedeljo, 20. in 21. avgusta, bo na Jesenicah državno prvenstvo v skokih v vodo. Pričetek dopoldne ob 9. uri in popoldne ob 15. uri.

Košarka

PRIČETEK

JESENSKE SEZONE

Po krajšem odmoru bodo slovenska košarkarska igrišča ponovno oživila. 24. avgusta štartata kar dve ekipi jeseniškega košarkarskega kluba. Moška članska ekipa Jesenic gostuje tega dne v Škofji Loki, kjer se bo v polfinalni tekmi za jugoslovanski pokal na področju Gorenjske pomerila z ekipo Lokoinvesta. To bo izredno težka in pomembna preizkušnja za močno pomlajeno ekipo Jesenic. Toda če se spomnimo, da so Jeseničani že pripravili presenečenje v četrtfinalu z zmago nad odlično drugoligaško ekipo Triglav, lahko upamo na dobre vesti iz Škofje Loke. Ob nadarjenih mladincih jeseniškega kluba ter veteranih Božiču in Bunderlu bodo v tej sezoni za našo ekipo igrali verjetno tudi najboljši igralci iz radovljiške občine. Za soboto, 20. avgusta, je na Jesenicah napovedan sestanek košarkarskih delavcev jeseniške in radovljiške občine, kajti želja obojih je, da se sodelovanje izboljša, s tem pa se doseže večji napredek košarke v našem koncu Gorenjske.

24. avgusta pa štartajo tudi članice KK Jesenice, ki se bodo v zaostali tekmi spomladanskega dela pomerile v derbiju z močno ekipo Slovana iz Ljubljane. To je izredno pomembna tekma za našo ekipo, ki mora zmagati, če hoče obdržati svoj položaj na vrhu slovenske košarkarske lige. Pričakuje se težka borba, zato pa upamo, da bodo naše igralkice prišli bodrit številni gledalci. V jesenskem delu bo vsaka tekma

zelo pomembna za mlado ekipo Jesenic, zato bi bilo prav, da bi gledalci številneje ter mnogo živahnije spremljali tekme. Zaradi objektivnih težav ekipa Jesenic pred pričetkom prvenstva ne bo odigrala niti ene prijateljske tekme, tako da bo forma ekipe neznanka celo strokovnemu vodstvu. Naj omenimo še to, da bodo tekme jesenskega dela prvenstva v telovadnici ŽIC. B. r.

STRELSKO TEKMOVANJE NA JAVORNIKU

Streliška družina Triglav Javornik je v počastitev dneva granicarjev – 15. avgusta, organizirala tekmovalje v streljanju z zračno puško v zgornjih prostorih delavskega doma na Javorniku.

Tekmovalja se je udeležilo sedem ekip in to: ekipa TOŽD Valjarna debele pločevine, Gradbinca, Vatrostalne, mladinskega aktivna Javornik – Koroška Bela, dve ekipi granicarjev s karavle Karavanski kurirji in ekipe streliške družine Triglav.

Tekmovalje je bilo dokaj razburljivo, saj so bile razlike med posameznimi ekipami zelo majhne. Zmagala je ekipa streliške družine Triglav v postavi: Jože Otrin, Stanko Krmelj in Leon Šmid s 165 krogi, pred ekipo granicarjev Karavanski kurirji v postavi: Jovica Mihajlovič, Zoran Petrovič in Radoslav Gobelič s 150 krogi, ter ekipa Gradbinca v postavi: Mehmed Delić, Mladžan Milaković in Esad Sinanović s 141 krogi.

Med posamezniki je bil najboljši Danilo Svetlin (SD Triglav) s 80 krogi pred Jovico Mihajlovičem (karavla karavanski kurirji s 73 krogi in Stankom Krmeljem (SD Triglav) s 70 krogi.

Številna udeležba na tekmovalju nedvomno kaže, da se med občani in kolektivni večja zanimanje za strelski šport. Streliška družina Triglav bo zato organizirala tekmovalje v počastitev krajevnega praznika Javornika in Koroške Bele, v mesecu septembru pa se bodo zopet začeli redni treningi v streljanju z zračno puško v zgornjih prostorih delavskega doma na Javorniku. Večje zanimanje članov streliške družine pričakujemo tudi za v septembru predvideno družinsko prvenstvo v streljanju z malokalibrsko puško serijske izdelave.

Dosedanja tekmovalja in uspehi tekmovalcev SD Triglav Javornik – Koroška Bela kažejo, da se strelski šport na Javorniku in Koroški Beli spet prebujata, in upamo, da bo s skupnim delom vseh posameznikov in organizacij združenega dela na Javorniku in Koroški Beli dosegel veljavo, ki mu pripada v sistemu ljudskega odpora in družbene samozaščite. S

OKRKNJENO ŠESTO KOLO

V šestem kolu občinske košarkarske trim lige so bile odigrane le tri tekme. Dve tekmi sta se končali z rezultatom 20:0, ker ena od ekip ni prišla na igrišče, dve tekmi pa sta bili prelozeni. To kaže na neresen odnos nekaterih ekip do tekmovalja. Škoda je le, ker so marljivi mojmestranški mladinci vzeli organizacijo tekem izredno resno, da bi bili lahko marsikomu za zgled.

Rezultati šestega kola: Mojstrana : Hrušica 20:0 b.b., Optimisti : Železar 0:20 b.b., Sava : Devetice 45:33, Zaštreka : Trhlec 22:72, ekipa Športske novosti je premagala oslabiljeno ekipo Podmežaklje, vendar pa tekmovalna komisija še ni prejela zapisnika te tekme.

Ekipa Partizana Hrušica je že tretjič izgubila tekmo 20:0 b.b., zato bo sledila diskvalifikacija.

23. avgusta se igrajo naslednje prelozene tekme: Optimisti : Zaštreka (tekma IV. kola) – ob 15.30, Cike-Cake : Pobjeda (tekma VI. kola) – ob 16.20 in Kovin : Kovin (tekma VI. kola) ob 17.05.

Prav tako se morajo do takrat odigrati vse tekme sedmega in osmega kola, tako da bo prva polovica tekmovalja v celoti končana. Tekmovalna komisija bo nato zasedala skupaj s predstavnikom ZTKO-Jesenice, ocenila svoje delo, rešila pritožbe ter objavila uradno lestvico tekmovalja. V tekmovalni komisiji bo prišlo tudi do nekaterih kadrovskih sprememb.

Upajmo, da bo v drugi polovici tekmovalja, ki se bo pričelo 30. avgusta, resnost ekip večja in da bo trim liga uspešno zaključila s tekmovaljem do konca septembra. B. r.